

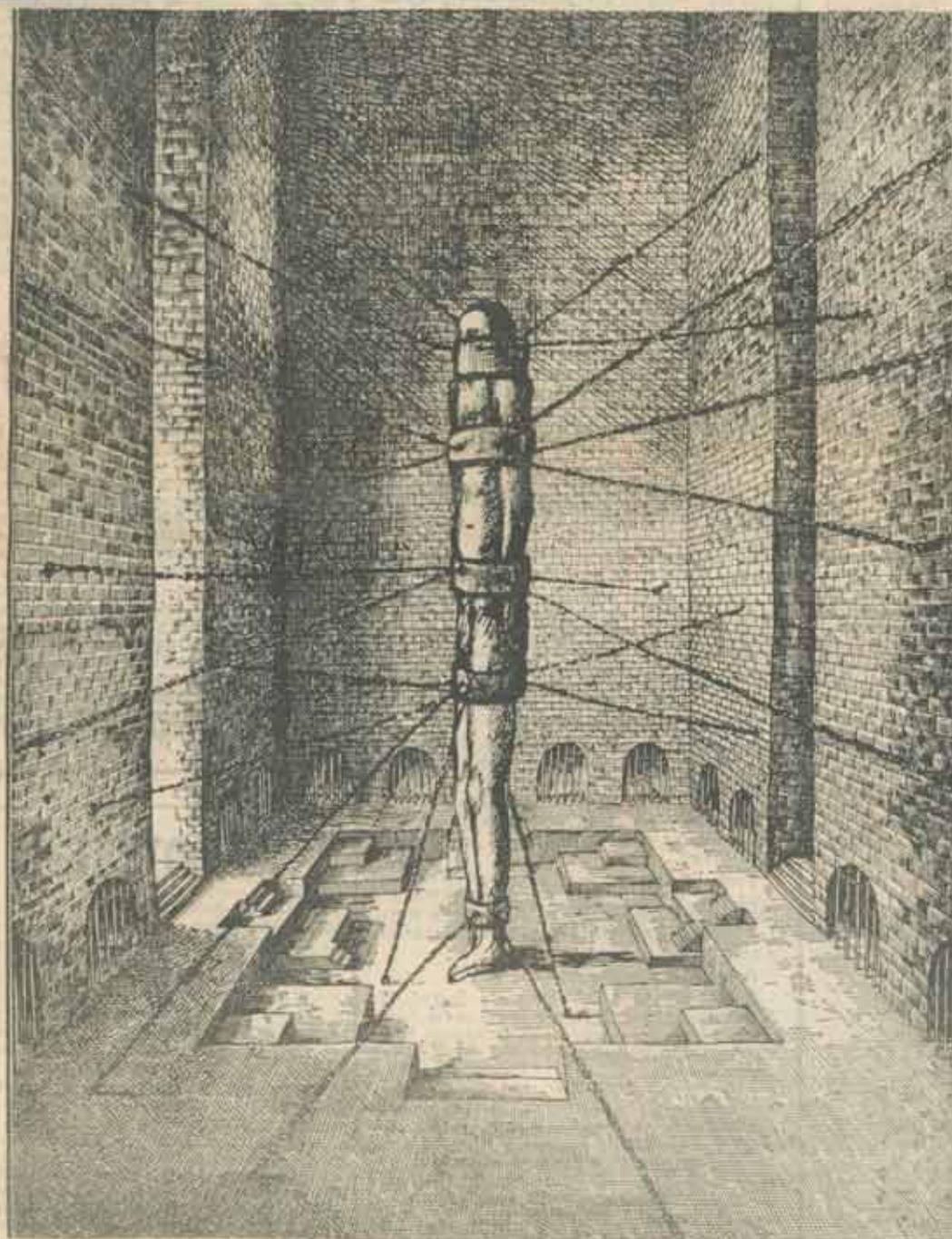
PUBLICAȚIE SĂPTĂMINALĂ EDITATĂ DE G R U P U L



P E N T R U

ANUL I • NR. 22 • 15 IUNIE 1990

D O T V I D



Desen de EUGEN MIHAESCU

NEBUN, suferind de un grad mare de independență intelectuală, neconformându-se etaloanelor de gădire, vorbire și ucențe, derivate de către conformiști din surdiul proprietarilor și în dezacord cu majoritatea, pe scuri, neobișnuit. Este deznăvătă că oamenii sunt declarati nebuni de către oficiul lipsit de vreo mărturie evidentă că sunt ei însăși zdravieni la minte.

AMBROSE BIERCE

REACTION LA TORTURĂ

Mi se pare că nu e cu nimic exagerat dacă spunem că poporul român a fost supus în ultimii ani unei experiențe de tip concentraționar. Pornind de la expresia lui Lenin „comunism de război”, expresie inventată pentru a desemna o formă de comunism care a rămas aproape singura acolo unde el a devenit o realitate socială, eu am socotit că în România — și cu precădere în România lui Ceaușescu — a fost creat un adevărat „comunism de lagăr” — un lagăr de concentrare extins în dimensiunile unei țări de zeci de milioane. și atunci trebuie să ne întrebăm dacă anumite observații cu caracter clinic-psihologic făcute în condițiile detenției și ale torturii nu s-ar putea extrapola în mod justificat la situația mentală a locuitorilor României.

Mă gîndesc la o paralelă cu modul cum a fost descrisă reacția la tortură. Aici se poate distinge o polaritate: unele victime încep să-și lübească tortionarul — pentru că acesta nu e (cel puțin față de cel ce nu mor — căci ei nu se vor mai face auziți) cel care îi nimicește total: deci, tortionarul este primejdios, dar și „generos”, crută victimelor **anumite** suferințe, ba poate, în unele momente, îi este chiar milă. De aici vine dragostea victimei pentru tortionar. și dintre aceste victime îndrăgostite se recrutează mai tîrziu cel care trădează cauza sau, pur și simplu, abandonează lupta.

Al doilea pol este cel halucinatoriu; victima începe să audă voici care îi spun: „rezistă, noi suntem frații tăi întru luptă, fi tare”. Cei care înnebunesc în felul acesta sunt cei care vor rezista mult mai bine și vor continua să lupte pînă la izbîndă sau pînă la cel mai amarîlc sfîrșit.

În România concentraționară am întîlnit aceste tipologii chiar și în condițiile vieții de toate zilele, în afara zidurilor închisorii. Așa se explică de ce mulți oameni „l-au iubit” pe Ceaușescu, cel care îi tiraniza și îi distrugea. Astăzi, aceștia se trezesc din coșmar, dar nu îndeajuns pentru a vrea să elimine total vechile structuri. Ei sunt înfrîntăți.

Alții, din păcate mai puțin numeroși, care au imaginat în singurătatea cumplită a dictaturii, o lume nouă și solidară, în ciuda ruinei și dezolării care se întindeau tot mai mult, care au „halucinat” într-un anumit sens prezentul sumbru al ceaușismului, sunt și cei care astăzi poartă cu ei speranță.

Ceaușescu a spus odată că numai un nebun poate să-și închipui că orînduirea instalată de el poate avea un sfîrșit. și avea dreptate. Dar acești nebuni au făcut istoria și nu ceilalți care îl adorau.

ION VIANU

SECURITATEA? NEVER MORE

Poate n-o să fi făcut niciodată această mărturisire negru pe alb dacă o fotografie la TVR nu m-ar fi făcut să retrăiesc unul din cele mai neplăcute momente din viața mea. Si mai ales pentru că acestă mărturisire mă pune în situația de a călă legătura cu tot negru pe alb la securitate, dictat cuvint cu cuvint de un colonel al acestei minunate instituții, prin care mă angajam să nu poamenesc niciodată despre cele întumplate.

Deci, cum spunem, la emisiunea Actualități din seara zilei de 15 mai, TVR preocupată brusc și îndepărțătoare de mitingul din Piața Universității (București) era plin de corespondenți de presă și observatori străini veniți pentru alegeri a inițiat un dialog cu organizatorii acestuia. La un moment dat, unul dintre participanți a arătat în fața camerelor de la televiziunea unui individ ce a încercat să jignescă și să molesteze pe cei care făceau greva foamei în piață. În acel moment l-am recunoscut pe maiorul Simines, securistul care „avea grija” de salariații din UPCAIA. De curând am aflat din comunicatul M.A.P.N. că „prezența și acțiunile lui Simines Gheorghe în Piața Universității sunt acte strict personale...”. Vă dăți seama ce drastic a fost epurarea securității dacă au fost trecuți în rezervă pînă și niște „inofensivi” securiști care apără etica și echitatea salariaților unor băile instituțional de proiectare!

Mă voi întoarce cu cîteva lumi în urmă, într-o zi cu ghinion, duminică 13 august 1989. Mă aflam în vizită la Stelian Tănase, unde să mai găsească doamna Ana Sîncai, domnul Mihai Sora, Dan Oprescu și un prieten, englez al gazdelor, John Loughland, care venise să ia manuscrisul unui roman ce trebuia să apară în strâmtorită.

Păstrez precis în memoria imaginării Daciei break cu multe antene care stăteau parcată îngă întrarea blocului unde locuiesc Stelian Tănase. Dar pe vremea acces mai eram încă naivă în privința metodelor folosite de securitate. În ciuda faptului că se trebuia să apară în strâmtorită.

Scopul expres al vizitei mele era acela de a aduce un manifest eroicău prin care se facea apel la populație să-i dea jos pe Ceaușescu.

Manifestul îl lăsună cu cîteva zile în urmă din mina unei bătrâne care tocmai îl scoate din cutia poștală împreună cu ziarul. Bătrâna nu vedea bine și m-a întrebat ce e și cu hîrtia aia, eu i-am spus că este o scrisoare cu Sfîntul Anton și am rugat-o să mă odea.

Cunoscind ceea ceva despre procurări preferate ale domnului Stelian Tănase, l-am povestit despre manifest, evident nu la telefon, el mi-a spus să-l păstreze și să-l aducă duminică.

Englezul nu a vrut să la manifestul, decocare se simte supraveghet, domnul Sora a spus că nu e bine să păstrezi asta ceea în casă, astfel că hîrtia cu pricina a fost ruptă.

Simbata următoare, 19 august, la ora 8, șeful meu, extremit de iritat, mi-a spus să fiu peste o oră la securitate, unde mă așteptă tov. maior Simines. Nu stiam unde este sediul securității, mi-a explicat unde să mă duc și că 9 erau acolo, la fel de naivă, gîndindu-mă că trebuie să fie vorba despre excursie pe care urma să o fac în septembrie în R.D.G. și Cehoslovacia.

Am fost condusă într-un birou foarte mic unde se găsea doar o masă năcoasă cu melemină maron și patru scaune. A mai apărut un individ care, conform codului bunelor maniere securiste nu s-a spus numele, a spus numai că este colonel de securitate (acum, probabil, general ! ?). Simines a pus pe masă formularele completeate de mine pentru excursie și mi-a pus cîteva întrebări dar, după caracterul lor formal mi-am dat seama că alcacea îl preocupă în legătură cu persoana mea. A început să mă întrebe despre prietenii mei din strâmtorită, am numit cîteva dintre ei, am spus că nu port coresponden-

ță pentru că nu-mi place să scriu, mă întrebă mai insistență de la cine am primit fabuloasa sumă de 50 dolari, penitru ce motiv l-am primit, în ce relații sunt cu persoana care mi-a dat etc. etc., apoi trecut la prietenii din jură. Aici au început insistențele, pentru că nu-mi aduceam aminte că sunt prieten și cu Stelian Tănase. La început nu mi-au pus întrebări precise, „spune tot ce vîl”, „întrebă-mă și vă răspund”, „acă noi dictăm procedura, nu dumneata”. În cele din urmă am fost întrebău dacă am avut vrednată de manifeste, „da, am avut”, „cînd?”, „mai de mult”, „unde”, „nu-mi amintesc exact”, „dar am văzut vrednată unul”, „nu”, „n-am găsit unul în cutia de scrisori”, „nu”. La un moment dat Simines a vorbit ceea ce colonelul și a plecat. Cînd a revenit mi-a spus că a fost pe strada Turda, într-un bloc situat de acel în care locuiesc eu, unde s-a găsit manifeste. „Dumneata chiar n-ai găsit nici unul?”, „Nu”.

Cit a lipsit Simines, colonelul a fost mai puțin ceremonios și mai dur. „Lasă-te cunoaștem noi”, „dacă nu suni tot nu pleci de-acă”, „mă duci să rău și încăpere liberă unde să rămușești astă” (și chiar a plecat), „ca cine și fost cu mașina la Snagov”, „n-am fost la Snagov, am trecut prin Snagov, am vrut să merg spre Pașcani dar am fost opriță de un militiar care mi-a cerut un permis special pe care nu-l aveam și am plecat mai departe”, „mă mir, orice poate merge la Pașcani fără nici un permis” (mai tîrziu, cînd s-a lămurit despre episodul Snagov, Simines mi-a spus că depășește viteza în localitate și a fost amendată securitatea...). „Cunosc pe cineva în M.I.”, „nu” întrebarea asta au pus-o de la început să stie dacă trebuie să se poarte cu mânuși sau fară. Am făcut o pauză, mi-s-a adus un pașnic cu apă să-mi inghetă pastilele pentru băut de înimă și am reluat discuția despre prietenii mei. În cele din urmă n-am avut întocmai și a trebuit să-mi aduc aminte că îl cunosc și pe Stelian Tănase, al cărui nume l-am pomenit printre ale unor prietenii mai îndepărtăți. Aici au venit o mică greșeală care mi-confrință închecă și că erau era numele așteptat și că erau un nume cunoscut pentru el; eu am spus Stelian Tănase, iar el nu a spus Tânase Stelian. Toate celelalte nume fură să se consemnează exact cum le menționase.

Mi-am adus aminte la sfîrșit și de un fapt căruia nu-l dădusem, nici o importanță și anume că am fost la un magazin pe valoare cu o americană de origine română să cumpăr ulei pentru Olteț. Colonelul: „vedeți cum dezinformați străinii despre situația noastră, și eu am Olteț și găsesc uleiul...”

Această ultimă mărturisire spectaculoasă se pare că le-a dat sentimentul datoriei împlinirea celor doi teorării care, de către el, îl consideră unul de închelere o cuvintă plină de înțîmpințe terminată cu „și îl mai atențiu cum își alești prietenii”, și au pus să scriu două declarări. Despre prima am pomenit la început. În a doua declarare recunoscem că am primul cedou 50 dolari și că am fost la shop cu o ceteaneană străină. Nici un cuvint despre manifeste sau alte acte subversive, nimic politic. Metodele securității. Urmarea acestui episod a fost că nu am mai avut ocazia să văd zidul Berlinului. Înainte ca acesta să fie dărmat, și nici Praga.

Si pentru că tot am ocazia, însă mulțumesc colegilor mei, dar mai ales secretarului h.o.b. pentru faptul că au ajutat securitatea atât el îl putut să-i el.

P.S. Cer scuze că am mentionat peste tot în relatărea mea despre „maiorul” Simines. Într-împărțit, probabil pentru meritul desobisit în Revoluție dobândit prin acțiuni strict personale și probabil la propunerea P.N.T.-cd. sau P.N.L. tov. Simines a fost înaintat la gradul de locotenent-colonel.

ANCA BLEJEA

CONCURS PENTRU IDEI ȘI SCENARII

Studioul de creație nr. IV PRO-FILM al Uniunii Cineastilor inițiază un concurs cu premii pentru IDEI DE FILM și SCENARIU DE FILM. Propunerile dactilografiate vor fi depuse la Uniunea Cineasti-

lor, Str. Mendelev nr. 28-30 Of. poștal 22 tel. 50.57.41, pînă la data de 15 iulie 1990.

CURIER 94

ANUNT

• Studioul audio — vizual al Grupului pentru Dialog Social oferă urmă-

UN CREZ SOCRATIC

Psihologul este moral obligat să adopte un crez SOCRATIC în raport cu SUBJECTII cercetașilor sale. Mai precis astă cum în medicina există un jurament HIPOCRATIC, în psihologie se simte nevoie unei atitudini similare. Această atitudine poate fi considerată drept CREZ SOCRATIC și va ar trebui să includă cel puțin două componente:

a. Psihologul, indiferent de domeniul în care lucrează, va trebui să stimuleze și să ajute încercarea fieclorui persoane care face apel la stînta lui sau care este supusă unui examen psihologic în procesul CUNOASTERII DE SINE și al AUTOREALIZĂRII;

b. Psihologul trebuie să se abțină de la, și să se opună activ oricărui încercare de utilizare a conceptelor, meto-

delor, tehnicilor și procedurilor psihologice în transformarea unei persoane sarecare în instrument, în unealtă, în mijloc pentru realizarea unor scopuri de către altele persoane sau organizații. Indiferent de pretul si de preunile exercită asupra sa, psihologul are datoria să refuze și să se opună oricărui încercare de folosire a cunoasterii psihologice în manipularea oamenilor, în transformarea lor în simili șoni simple instrumente controlate din afară lor.

CĂTĂLIN MAMALI
Dr. în psihologie

(Din scrisoarea deschisă prezentată la Adunarea Psihologilor din România, 12. Ian. 1990)

DIALOG CU CITITORII

Mă adresez revistei d-stră, întrucât problema respectivă, de care nu voi decinde să intre în competența unui grup de dialog social.

„Problema respectivă”, cea a handicapatorilor fizici, este inter-aderat cu problema din moment ce este cunoscută situația de marginalizare și de îngrijorare a acestora, dar nu se face nimic.

In trecut, nu se pomenea nici măcar de existența lor – eram o naivă „sandătoare și viguroasă”, nu?

Acum se găsește, preșă, radio, TV-ul sunt informate, se vorbește atât de mult incit să poată nu-și mai să locuiește.

Și pentru că trebuie să fiu precisă să conțină, am să și ilustriez.

S-a (auto)înființat tot felul de societăți și asociații ale handicapatorilor fizici, deci cei care au înfrântățile trapeză – cea mai mare societate este cea la nivel de tără cu sediul (deocamdată) în Iași. Parte din ea. Dupa numeroase anunțuri la radio și în presă, în sediile celor de către căci se va definir un statut al handicapatorilor fizici, cel în cauză (handicapatorii) au dat bulac să se inscrie, doar se mișcă ceea și pentru el.

Dar ca orice organizație, și această societate trebuie să aibă fonduri. În timp ce s-au dat banii, și s-a autoles conduceță, în timp ce s-au făcut propuneri (inclusiv acordarea de pensii pe care multi nu le au), în timpul acestor decesi, mult promisul statut (de 4 luni) a rămas pe hîrtie.

Asta ar fi un prim aspect de la înfrântățile și se plătește pensii. Ar fi o absurditate să susțin astă ceea. Dar mă întreb, poate pentru că mia oară și la fel de inutil ca și pînă acum, edici răspunse, singurul, și NU : Ministerul Sănătății face el ceea pentru handicapatorii?

I-a clădit el pe acestia, pe boli, pe sindroame, pe recuperabilită etc. că să se stie cum se impărtă, el îl intră în fiecare categorie, care sunt nevoie a acestora?

Dacă la început a fost curiosul, măcar în problema handicapatorilor să se înceapă cu ordinea...

Trebue oare să mai scriu toate asta, cind am răzut într-o seară, că C.P.U.N. se certă pe 500 milioane lei lăsat în contul caselor de copii orfani? Au trecut și olegile...

Poate astă și aștept...

Totuși nu înse că se plătește faptul că Ministerul (Sănătății) nu a făcut și nu face (mai) nimic pentru oamenii înzestrati blocate energetice ca Valeriu Popa sau Constantin Mudava?

Alte fără care au astfel de oameni dar en călători mai reduse, i-au atrăg în instituții de sănătate și apărător medicală. De sănătate vestita Djuna sau prof. Jean Valnet. Pe această temă az putea vorbi mult, dar mi-e teamă să nu mai îndepărtez de subiect, deși ambi – și Mudava și V. Popa – trăiesc pe totuși suferință.

Dar nu, să fin totuși drept. Ministerul (Sănătății) se ocupă de handicapatorii. Preținduse să se mărească de la oamenii care nu au nici măcar pensii.

MIRUNA HINCU

LA ÎNCHIDERE EDIȚIEI

La ora la care TVR transmitea comunicatul Procuraturii, echipe de intervenție erau deja pregătite să intre în acțiune. Mai inspirat deci pe 24 aprilie, cel care au intervenit au fost precauți, blocind în prealabil căile de acces în Piața Universității cu autobuze și camioane, după care s-a procedat la curățirea sistematică a Pieței. Puțini care au reușit totuși să scape din încercuire vorbește de patru morți și numerosi răniți, arestările fiind facute de astă data în masă. De asemenea în jurul orei 5.30 o echipă de civili a forțat usă de serviciul din spate Restaurantul Dunărea a Institutului de Arhitectură, rechinind cătiva studenți care se aflau acolo. Trei studenți lipsesc la apel și la această ora. La ora 12.30 decanul Facultății de Arhitectură, întreprindându-se dintr-un „tur” la secția de poliție plus IGP, a relatat că și-a comunicat că acțiunea nu a fost a lor, nerăsuind să dea de urma celor trei. Tot în cursul dimineții, directorul de la I.M.G.B. a făcut un apel prin sefii de secție pentru a se forma o coloană care să se deplaceze în Piața Universității în scopul degajării ei de mulțimea de cetățeni care, înă din zorii zilei, încercau să forțeze toate punctele în care există baraj de poliție. Au răsunat la apel circa 200 de muncitori, apărind în jurul orei 11.30 pe strada Edgar Quinet, patrundând în intersecția dintre străzile E.O. și Academiei. Îi s-a replicat de către studenți : „Jos comuniștili!”, după care a urmat un atac asupra Institutului de Arhitectură, soldat cu devastarea înfrântăților principale și răniți. La această oră (14.00) cel mai important punct de presiune se afla la Balotel, către care se concentrau forțele auxiliare care în cursul dimineții au staționat pe străzile din imprejurimi. (A transmis : LUCIAN BRANEA).

PROTEST

Următorii lucrători ai TVR protestau împotriva tendinței (exprimată în sedința de colegiu din 4 iunie a.c. de dl. Emanuel Valeriu) de reintroduzere a cenzurii. Credem că după revoluția de la 22 decembrie 1989, nimeni nu-și mai poate permite să înțeleagă libertatea de opinie, că, într-o democrație reală, orice punct de vedere are drept la existență.

De asemenea exprimăm ideea înfrântății cel puțin a unui post de televiziune independent, considerind că numai în condiții de veritățe și cîștigă competență profesională. Semnătură : Marielena Rotaru, realizator, Lucia Negoiță, redactor de rubrică, Viorica Bucur, redactor principal, Vartan Arachelian, sef de departament, Stefania Bratu, realizator, Flori Rădulescu, realizator, Aurora Andronache, redactor, Vasileica Antică, secretar redacție, Anca Sandu, regizor.

ADDENDA

Precizare la „Bilanțul provizoriu” : dărâmarea – în locul reclădirii vechiului și superbmului Teatrul Național din București, demolare care a durat din aprilie pînă în noiembrie 1947 – se datorează, nu numai directorului Zaharia Stancu, ci și antecessorului său Ion Pas.

(BARBU BREZIANU)

EMIL CIORAN către AUREL CIORAN (octombrie 1957)

„Acum prieten genial...”

„Omul cel mai extraordinar pe care l-am cunoscut vreodată.”

EMIL CIORAN către BUCUR TINCU

„Ca și tine, îl păstrează lui Petreia aceeași admiratie. Ce om extraordinar! Cu vîrba sa fără perchee, dacă ar fi trăit la Paris, ar fi avut astăzi o reputație mondială. Vorbește adesea despre el ca despre un geniu al vremurilor noastre sau, mai degrabă, ca despre singurul spirit genial pe care mi-a fost dat să-l întâlnesc în viața mea.”

(aprilie 1974)

„Așa cum îl-am scris ultima dată, admirarea mea pentru Petreia a rămas intactă de-a lungul anilor. Ce geniu fulgurant! Îmi amintesc de cîteva dintre formulările sale ca și cum le-aș fi auzit ieri. Am cunoscut multe spirituri remarcabile din care unele erau cu totul de primă mină; nu am întîlnit în niciun caz o inteligență atât de incandescentă ca și ea.”

(mai 1974)

SENTIMENTUL DUREROS AL NEÎMPLINIRII

Declaratie a domnului PETRE TUTEA

comunicată domnului GABRIEL LIICEANU



In privința mea și-a lui Emil Cioran, nu poate fi vorba de interviu, fiindcă în interviu nu se poate medita. De aceea, fac următoarea declarație.

In vederea întîlnirii cu Dumneavastră, am fost neliniștit metafizic, în următoarele forme:

1. M-am gândit la cel trei termeni metodologici ai cercetătorului modern: observația, experimentul și rationamentul. Nelinistea gnoseologică, produsă de acesti termeni, a fost determinată de lipsa experimentului — pentru că n-am lucrat niciodată într-un laborator — eu folosind, ca și cel vechi, doar obseruația și rationamentul. La care mai pot adăuga, în cazul meu, informația livrescă. Dar, absența inspirației, în ceea ce mă privește, precum și căutarea zeului, pentru a înțelege intelectiunea, la Socrate, ne situează — pe mine, ca și pe el — în poziția de căutători, care căută neaflat și știu neștiind adevarul. Aceasta este calea omului, opusă cail Domnului (Bossuet), calea omului trebând să se retragă înaintea caii Domnului, care îmbrăcă două forme: inspirația — favoare divină — și revelația — acțiune directă a Divinității (cf. T. Crișan, seful sectării de beatificare de la Vatican, care invocă un teolog ortodox, al cărui nume îmi scapă). Din punctul de vedere al acestui teolog, acceptat și de T. Crișan, Biblia este în întregime inspirată de la Fecioarea lui Moise pînă la Apocalips, dar nu este toată canonica, adică revelația, biserică ortodoxă fiind cea care decide canoanele obligatorii pentru credinciosi).

Mi-aduc aminte de afirmația lui Newton care, întrebăt cum a descoperit legea gravitației universale, a răspuns: am fost inspirat! Deci inspirația, nu căderea marfurui, l-a dus la această lege. De altfel, omul singur se mișcă în mijlocul fenomenelor lumii exterioare și interioare, care tac legile. Asadar, către fenomenelor, de omul presupus autonom, este iluzorie. Tot Newton, cînd se întrebă ce este gravitația, răspunde: Dumnezeu. Afirmația este consemnată, cred, în lucrarea lui: *Principia mathematica naturalis philosophiae*.

2. O altă formă a neliniștilor mele metafizice este legată de legenda mea, căreia nu am reușit să-i dau continut adecvat.

3. De asemenea, o formă de neliniște o datorez supradimensionării mele, făcută amical de Emil Cioran. Mă folosesc aici de o afirmație a lui.

Consemnat de A.P., oștări,

4 iunie 1990, orele 17,00



C. BĂLĂCEANU-STOLNICI

Psichiatria a fost, de cînd există, „colcul teribil” al medicinelor. Ea a fost totdeauna articulată cu activitățile culturale și cu viața social-politică, fapt care î-a imprimat un caracter dar și o răspundere deosebită ne care din pînă în prezent au trecut-o printr-o perioadă cu vederea.

Totodată, bolnavul mental, alienatul, „nebunul” — cum a numit de nespopălit — a avut în tot lungul istoriei o poziție specială în simbolul colectivătorilor umane, poziție care este consecința logicii și modelului dualist al omului, adoptat cu slinăție de omii sau prezintă ca o romaniană arbitrală inconsistentă, la altă.

In antichitatea circummediteraneană, „nebunul” era înconjurat de o aură de superstiții care-l situa foarte aproape de sau chiar în domeniul sacrului, ceea ce conferă adesea un rol insolit în viața socială bolnavului mental sau chiar unor boli ca acel „*morbă sacer*” bine cunoscut.

Cristianismul patristic a privit alienatul cu mult interes caci el — printre altele — a săiat la originea nedumeririlor teologice privind apariția defecelor, erorilor sau răului la nivelul celui mai subtil produs al Creaționii: sufletul uman. Într-o vreme cînd disputa teologică domina viața socială, o astfel de nedumerire nu era menită să crece un climat de discordanță dogmatică și chiar de liniste civică. Printre altele, nedumerirea amintită a generat acea redutabilitate și seducționă teorie a emanatilor, care avea să fie piatra unghulară a erelor gnostice ale lui Marcion, Valentinean sau Origen, pentru care mulți își vor alege viața condamnată în contextul profund intolerant al conducerii despotice din Bizant.

In ebul mediu occidental, unde ecclastică a încercat să împreime Revelația o ordonare logică, alienatul a avut o situație ambivalentă. Cînd era considerat ca rezultatul unei posessiuni demonice și era urmărit în cadrul acelor dramatice vinători de vrăjitorii și vrăjitoare și arsăru milă ne ruguri ridicate în numele celor mai lătrătoare Divinități; cînd era privit ca un element purător de noroc și apoii era izolat în acele strani „corăbi de nebun” (Stultifera navis) lăsată să plutească pe riuri, ce intervenea și ca un factor purificator potrivit unor tradiții străvechi reactualizate de Tertullian.

Aceste două atitudini au creat însă și primele abuzuri cunoscute în care a fost antrenată psihiatria — și drept, încă rudimentară, la acea epocă.

Identificarea „posedătorilor” se făcea pe baza unei expertize în parte de tip psihiatric reglementată de „probole” zile dominicane de tristă amintire, stipulate de o builă a papil Inocențiu al VIII-lea — masă celebră. De cîte ori a fost folosit acest instrument canonice de către putere politica — fie direct, fie prin bratul Inchiziției — pentru îndepărțarea sau suormarea rivalilor venânti, nu stîm și nu o vom sănătătăci, din cauza „discretiei” complice a arhivelor, devenită clasică în astfel de „operări”.

Marea răsolire renascentistă prin graiul și scrisul umanistilor a desacralizat puterea alienatului, lucru ce nu a slujit prea mult „nebunilor”. Mentalitatea barocului a implicat și mai mult psihiatria în dinamica politico-socială. M. Foucault a subliniat acest moment triat din istoria europeană cînd în Franța lui Ludovic al XIV-lea „asanarea” oraselor printre act brutal de inchidere pe viață a tuturor ceteșilor, somocilor, delincventilor de drept comun și a celor politici, dar și a alienatorilor într-un fel de rezervate numite „Spitalul general”. Este prima dată cînd se asimilează în mod sistematic bolnavul mental cu răufăcătorul sau infractorul politic. Societatea condusă în mod absolutist de monarhul de la Versailles face apel la diagnosticele psihiatrice care să condamne de multe ori în mod arbitrar la recluziune pe viață pe „nebuni” dar și pe pretinși „nebuni”!

Nu numai abuzul de putere din unele cazuri, dar principiul insușit al inchiderii bolnavilor psihiaci la institutiile carcerare

CULTURĂ, POLITICĂ, ETICĂ ȘI PSIHIATRIE

era împotriva domnișorii umane. A trebuit însă tot efortul iluminismului din secolul XVIII, urmat de revoluția din America și din Franța și în proclamarea drepturilor omului, pentru ca statutul bolnavului să fie revizuit de un Pinel și de un Esquirol să fie garantat juridic prin legislația franceză din 1838 care apoi s-a generalizat treptat în toate statele civiliștice.

Ar fi naiv să credem însă, că odată cadrul juridic creat, psihiatria a fost eliberată de participarea ei la dezordurile aduse sumbre ale vieții politice. Desi de acum înainte problema diagnosticului, expertizarii și internării bolnavului mental a fost atribuită exclusiv medicilor de specialitate, desă această era tenută de un sistem etic stabilit încă de mulți și expus lăudabil în diferite părți (al lui Hipocrate, al lui Maimonide și alții) psihiatria nu a scăpat de blestemul care, periodic, să abătă asupra ei, transformînd-o într-o verighă a sistemului de oorosinare din structurile statele totalitare, indiferent dacă erau de dreapta sau de stînga.

Abuzurile unei eugenii aberante, promovata pentru menținerea unei „rasă superioare”, ca și năpraznicile îngenechere a omului în gulagurile comuniste, nu sunt decât două exemple care subliniază complicitatea în care a fost încrănită psihiatria nu a scăpat de blestemul care, periodic, să abătă asupra ei, transformînd-o într-o verighă a sistemului de oorosinare din structurile statele totalitare, indiferent dacă erau de dreapta sau de stînga.

Abuzurile unei eugenii aberante, promovata pentru menținerea unei „rasă superioare”, ca și năpraznicile îngenechere a omului în gulagurile comuniste, nu sunt decât două exemple care subliniază complicitatea în care a fost încrănită psihiatria nu a scăpat de blestemul care, periodic, să abătă asupra ei, transformînd-o într-o verighă a sistemului de oorosinare din structurile statele totalitare, indiferent dacă erau de dreapta sau de stînga.

Poate plan teoretic toate exolicitările psihiatricizante, legate de problema personalității și a spiritualității umane au fost rezolvate apriori. Nu vorbesc aici de demersuri filozofice ca fenomenologia, energeticismul sau mai ales existențialismul. Vreau să amintesc de acea negare totală a psihiatricelui, behaviorismul și, într-o anumită epocă, și a ciberneticii aplicate viații psihice normale și patologice. Tot aici trebuie menită și acea excomunicare ridicolă a geneticii de către marii pontifici ai Kremlinului, urmată cu servilism de toate regimurile politice comuniste, excomunicare ce ilustrează înință la cea dimensiune hilare a absurdului se poate ajunge cînd un sistem totalitar înseit se crede sau vrea să fie crescut înfașit chiar în domeniile complexe și precise ale stîntei.

Mai mai grav mi se pare însă pariciparea unor psihiatri apartinând „confreriei” noastre medicale la acea revolta-

tore utilizare a diagnosticului psihiatric — potrivit unei vechi tradiții a sistemelor totalitare — pentru discredarea adversarilor politici și izolarelor lor de societate. Poate nimic nu este mai revelator pentru exemplificarea dizolvării etice exercitate de regimurile comuniste, de la noi și din alte țări, decât această antrenare a medicinelor în opera de abrutizare, de robotizare sistematică a societății.

De acela, acum, cînd edificiul comunism se surpă, cînd popoarele să-să despartă — și droptă incomplet — din cosmarul marxist-leninismului, cînd se ivesc greaia sacină a unei regenerări sociale, rolul purificării și gîndirii psihiatrici se impune cu prioritate. Este necesar ca ei ce practicează oarecum profesioniștii a tămăduirii suferințelor sufletești să reflecte adinc asupra rolului extrem de multă și profund implicat în toate aspectele vieții social-politice. Este obligatoriu să se gîndescă să-să stabilosca un riguros sistem de referință morală și chiar un cadrul de analiză și discuții ca acela „Asociație a Psihiatrilor Liberi din România” care să constituie calea acestora în lara noastră, având în programul ei printre altele, găsirea mijloacelor care să confere psihiatrii prestigiul pe care-l merită și să o protejeze împotriva dictatorilor puterii.

De asemenea, ea trebuie să-și redescopre dimensiunea culturală pe care mulți au uitat-o în lunza noastră pe care am străbătut-o.

„Cine are urechi de auzit să audă și să înțeleagă!”

ACENTE

Andrei Cornea

• Spre o reabilitare a lui Ceaușescu

Polemica, în presă sau orală, dacă vreă să alibă un sens și să și respecte menirea, trebuie să împrumute cîteva din principiile duelului. Astfel, combatanții ar trebui să fie de acord cu respectarea unui minimum de reguli fundamentale, cunoscindu-se că ei să se înțeleagă asupra armelor de utilizat, asupra felului, timpului și locului luptei. Dar, mai presus de orice, este imperios necesar ca polemisti să-și acorde unul celuilalt — iar faptul să fie, obiectiv vorbind, cu puțină — caietatoare de „oameni de onoare”. Aceasta este lucru esențial: atât vreme cit adversari își recunosc un minimum de calități nu doar profesionale, dar mai ales umane, dispută, chiar și răsădă de umori temperamentale spre unele excese verbale, poate totuși avea loc în termeni reali și merită numele, iar rentabilitatea ei nu este de pus la îndoială.

Acestea fiind spuse, ce sens ar avea să mimăm polemica, să pretextem că intrăm în dispută cu „Săptămîna redîviva”, astăzi eu nou apărută revistă „România Mare”, scosă de Eugen Barbu și Cornelius Vadim Tudor? Căci este clar că tocmai există unui minimum de reguli ale urbanității ce se vor a fi păstrate în cursul unei polemici este crucial pe care acestia doi, și în destul dintr-o colaboratori nu îl-au recunoscut niciodată. Ce să mai vorbim despre calitatea de „om de onoare” în cazul acestor virtuozii ai sudalmei și ai coloanilor violente, și acesta, e bine să o precizăm, la un nivel de „profesionalism” ce face să pară, prin comparație, cădăr și tonul jurnaltilor de la „Azi” și „Dimineața” și de aia veră unor dominoase bătrâne, puțin acre și o idee cam prea cauzistică. În concertul tulburat prea adesea de invocativă din presa noastră post-revolutionară, „România Mare” realizează o performanță, plasând stacheta mizeriei publicistice la o înălțime, să sperăm, greu de egalat.

Si atunci, despre ce polemică poate fi vorba? Ce să aduc în întîmpinare unor instanțe care nu stiu să argumenteze, care falsifică și scoț din context documentele, care recurg la insulte în locul dovezilor, care negă evidență? Ce să-i răspunzi, bunăoară, lui Cornelius Vadim Tudor? Că scriitori precum Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran, St. Augustin Doinas, Daniela Crăsnaru, critici, esești, filologi ori istorici precum Nicolae Manolescu, Andrei Pleșu, Andrei Pippidi, Radu Popa și mulți alții nu sunt chiar ultimii oameni din cultura română și nici „impotori” în deficit de talent? Va răspunde, în stilul binecunoscut, decupind din context cîteva frânturi de frază sau de vers, pe care le va ridicula expediindu-le printre „panseurile lui Giga”. Să-i argumentezi că era o foarte mare distanță între a-ți face public protestul prin intermediul posturilor de radio strâns, semnind o scrisoare deschisă, aşa cum au făcut oamenii atât de diferiți precum Doina Cornea, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Mihai Sora, Al. Paicologu, Silviu Brucan, Al. Birlădeanu, Stelian Tănasie ori Ioan Buduca și să-i te limite la trimiterea unor memori pe adresa unor demnitari de partid, memori destinate să rămine neștiute de către opinia publică? Să-i spui că tocmai publicitatea crește riscul, că ea stîrnesc măsurile repressive ale regimului și aceasta fiindcă numai publicitatea protestului putea exprima, și încă cum nu se poate mai clar, decizia de a nu mai accepta minciuna oficială, hotărîrea de a nu mai indulgă complicitatea într-o falsă? Să-i reamintești că unul dintre lucrările de care regimul se temea cel mai mult era tocmai stricarea „unității de monolit”, contestarea direcției, refuzul regulii făcerii și a secretului pe care el o impusese — și că acestea toate nu puteau fi obținute decât prin publicitatea în strainătate? Căci pe atunci — e bine să n-o uităm prea repede — dacă erau împotriva guvernului, a președintelui țării ori a politicilor salăi culturale sau economice, „România Liberă” nu-i publica încă textul. Va răspunde desigur că publicitatea prin „Europa Liberă” sau „Vocea Americii” și însemnat, înseamnă și va însemna de-a pururea vinderei țării, trădare de naem etc. Iar dacă, în fine, vei îndrăzni să-i atragi atenția că, orice s-ar zice, fără „Europa Liberă”, „Vocea Americii”, „BBC” n-am prea fi știut nici ce se întimplă în propria noastră țară și că, paralizată de lipsa de informație, e probabil că revoluția dintră 16-22 decembrie nu ar fi putut avea loc, C.V.T. ar exploda probabil într-o cascăde de investigații și de injurii de tavernă, însinând apoi că toți cei care au protest-

tat public împotriva regimului Ceaușescu, ori care pur și simplu au refuzat să se compromiță, nefiind, de aceea, agenți de „Săptămîna” săt legioni, în solda „agenturilor”, imbecili, ori pur și simplu că, fiind preveniți din „marile orage, extrem de imprestigioase etnice”, rămin deficitari la capitolul românismului neang, de vreme ce sunt, după caz, maghiari, slavi, greci ori chiar — „horrible dictu”, precum subsemnatul, evrei — și că, de aceea, n-ai dreptul să mai ghiască, trebând „să fie dată de-a dura, în apol, în vulcanii noroioși de unde au scos capul”.

Discuția pare, evident, inutilă. Mai mult, să ar putea spune cu destulă îndreptățire că singura atitudine normală ar fi să păstreze făcerii, boicotul prin ignorare. Si aceasta cu altă mai mult cu cît „România Mare” mizează pe scandalul publicitar și al războului verbal, pe aromele pestilente ale unor campanii de presă dezmatăte.

Si totuși, există o anumită idee în articolul lui Cornelius Vadim Tudor, pe care nu doresc să o trage sub tăcere, mai ales că ea îmi pare a nu fi deloc strânsă de orientarea generală a revistei. Iată despre ce cred că este vorba: oricăt de polarizat și diversificat este spectrul nostru politic de astăzi, există totuși, pentru toată lumea, de la Ion Iliescu la Ion Ratiu, de la „Azi” la „Dreptatea” și de la „Adăvărul” la „România Liberă” sau „Zig-Zag” un punct esențial de acord: amne că Nicolae și Elena Ceaușescu au fost niște oribili tirani, niște monstri cu chip omenește, care au dus la paroxism chiar și totalitarismul comunist „normal”, care au făcut tot ce le stătea în putință pentru a sabota și nimici națiunile române și pentru care comparația legitimă este Hitler, Stalin, Pol Pot sau Caligula. Or, iată, în cimpul acestui consens minim, dar general, o notă discordantă: Cornelius Vadim Tudor. Căci ce ne spune acesta? Mai întîi că Ceaușescu de pină în anii 63-74 era o „persoană diferită” de cel din următul an. Oroarta, pentru C.V.T., incop, deci, nu în 1971, odată cu „minirevoluția culturală” și cu prăbușirea iluziilor de liberalism, ci într-un moment când genocidul cultural era deja demult în curs. Dar care este, în fond, vina lui Ceaușescu? După autor, seocă că „n-a suțit să îmbătrânească și să-i îndepărtează poporul”; cu alte cuvinte, că n-a mai rămas cel ce era încă în anul 1984. Căt deubit ar fi rămas atunci „Big Brother”!

Părerile lui C.V.T. despre evolutia Ceaușescu reiese foarte clar ghidindu-ne după cei cu care îl compară. Nu-i slunge să o scopere pe Monica Lovinescu cu totă scrisoare produsă de o imaginație bolnavă: eu o prefață — naivitate el întrebă: „oare care o fi diferență dintre Monica Lovinescu și Elena Ceaușescu”? Problema, asadar, nu mai este Monica Lovinescu, ci rezolvarea statutului Elenei Ceaușescu. Căci altă părere că stim și noi toti și cu alții eram și noi toti de acord: că Elena Ceaușescu împreună cu soțul său au reprezentat un absolut al răului. Or, iată că prin comparația de mai sus absolutul dispare și se relativizează: diferențele devin triviale și nesemnificative. Direcția pe care o propune C.V.T. e lipsită: obișnuință să declară că între înamicii voștri politici, literari etc. și monstrul bicefal nu există nici o diferență, sau niște niște însemnătăți. Rezultatul va fi că, banalizat și vulgarizat prin continuu și total nepotrivit comparații, Dracula va deveni doar un cotatăan covă mai fanfaron și ceva mai neghioș decât altii, iar mediu celor care îl au contestat fățis se va reduce la neant.

Dacă comparația merge și mai departe, mult mai departe: dinaintea opoñenților „Săptămînilor”, a celor care au denunțat plagiile lui Eugen Barbu și Ion Gheorghe, precum și imposturile ucenicilor, Ceaușescu ar fi fost, crede C.V.T., „un copil nevinovat”! N. Manolescu Dorin Tudoran, Mircea Dinescu etc. fac, prin urmare, să pălescă cu totul crimile lui Ceaușescu care a fost, totuși, executat pentru genocid împotriva poporului român! Dar atunci una din două: ori eu noastre Cornelius Vadim Tudor o acuzăm mai gravă, cu mult mai gravă decât ea de genocid, ori trebuie să se admite că asătău deține, la nichii jumătate de an de la plecarea dictatorului, la începutul dezechilibris sau bine camuflat, al reabilitării sale.

ACENTE

Dan Oprescu

• Nominalatura

Contestarea actualiei guvernării priveste în special persistența nominalurii la nivelele decizionale: în același timp, categoria de nominalură (eventual, în grafia peiorativă de „nominalură”) nu a fost, cel puțin la noi, nici niște aproape. Totuși, indeosebi în cursul unor manifestații de stradă, s-a operat adesea cu un sens intuitiv (ba chiar emoțional) al acestor notiuni: mi se pare că se pot aduce o seamă de clarificări, teoretice și fa-

tologice, pentru circumstanțe mai exactă a cuvintului în cauză.

Cred că nominalatura ar putea fi definită drept ansamblul privilegiilor sistematice, iar privilegiile respective decurgeau din poziția politică a respectivelor persoane. La virf, nominalatura cuprindea vătălii de judecătări, membrii C.P.Ex., secrătorii C.C.-ului, miniștri, ambasadori, generali etc. În București, nominalurării din această categorie păreau să recunoască după cîteva semne exterioare: locuitor (și locuiesc încă), în genere, în interiorul asa-numitei „zone zero”, care cuprinde vîlile din perimetru marginit de Calea Dorobanților și lacurile Herăstrău și Flămânda. În această „zonă zero” nu există nici măcar ambasade străine, iar dosarul celor care intenționau să se mute pe acolo trebuia aprobat, în ultimă instanță, de către Cabinetul 2: practic, în interiorul acestui perimetru nu se vedea, ca automobile particulare, decât cele cu numere de înmatriculare foarte scurte (1-B cu trei cifre, dar și 2-B cu trei cifre...). Că privește autostrăzile de stat, ele erau mașini de serviciu, iar cele care deserveau persoane de rangul de ministru în sus erau marca Dacia 2000. Aprovizionarea cu produse alimentare se făcea la domiciliu, eu niste dube albe, mai mici decât obișnuitele TV-uri, la prețurile cele mai oficiale (și mai săzâie, deci, ritmic (săptămînal sau de două ori pe săptămînă, în funcție de rang); nominalatura era arondată Spitalului Elias și Poliției nr. 10, instituții renomate pentru personalul lor medical mediu (din prima dosarul de cadre), dar și pentru aparatul medical modern și, mai ales, pentru medicație (inclusiv din import). Vara, această pătură de virf a nominalurilor putea să-și petreacă un binemeritat concediu în anumite vîlile de la Neptun etc.

Esalonul doi al nominalurilor era reprezentat pur și simplu de membrii de familie ai nominalurărilor de virf: de pildă, în raport cu un secrător al C.C.-ului teore trebule să fi avut o viață destul de agitată, familia sa apare ca o mină de proptitor; se poate spune chiar că veritabilii beneficiari ai avantajelor nominalurărilor erau familiile respective. Copiii nominalurărilor „de virf” erau pregătiți astfel încât să fie competitivi pe piata profesioniștilor chiar și în eventualitatea devenită a probabilității tot mai certă cu trecerea timpului, a „rolilor cadrelor”. Astăzi se face că destul copii de nominalurări sunt actualmente persoane competente sau și de performanță în diferite domenii științifice, artistice etc. A avea un tată (sau un soțru; și mi se pare important să nu-l uităm pe gineri) ministru putea garanta, pînă la un punct, plecarea la o bursă în străinătate, care, la rîndul ei, era o garanție a căpătării unui post bun mai tîrziu (représentante în străinătate, ministere, învățămînt superior, cercetare etc.). Leările relativ rîvante în Occident, împreună cu alte avantaje (funoasărea mai multor limbi străine, accesul la cărți, reviste etc.) le-au îmbunătățit, în generale, performanța profesională și, respectiv, cea socială. Au existat și exceptii (un exemplu notoriu este cel oferit într-o vreme de Nicu Ceaușescu), dar cred că ele sunt mult mai puține decât se consideră îndeobște.

Dacă aceea, nu păiem și de acord cu prea simplistele motivări: „A ajuns acolo (se subînțelege: sus) pentru că e băiatul — sau nepotul, sau ginele etc.” — lui X! Mai curind a ajuns acolo sus pentru că a putut să facă facultatea la Oxford, să-și dea doctoratul la Harvard și, de asemenea, se duce la mai multe congrese de specialitate unde e invitat (doar faptul că își poate onora invitațiile și se doarează, bineînțele, lui X). Astăzi se face că deși în Italia material brut, genelice etc. — în primul rînd, înseamnă vinovat, mai degrabă acceptat și am fost mintit, furat, prostil. Desigur, responsabilitățile pentru ceea ce a fost nu potă fi uniform repartizate, iar principalii vinovați se află la nivelul primului strat nominalură. Totuși, incriminarea globală a nominalurărilor mi se pare că favorizează, pentru cei mai mulți, un complex de nevinovăție, a cărui primă formă de manifestare este infantilismul tregătoarei la copii, în calitate de dezinător prin excelență al nevinovăției, este cunoștință în studiile ce se ocupă de culpabilitate. Oricine tulbură această perspectivă încercă să se ascupe la o reacție violentă de apărare din partea noii constituente ferice și să intinsă că o mulțime după execuția cuplului preșidential (cel de trăsături amintire).

Nazismul a durat în Germania numai 12 ani, dintre care jumătate au fost ani de război: la noi dictatura durează de vreo cincizeci de ani. Nu pot să nu mă întreb dacă, după război, textul lui Thomas Mann, Germania și germanii nu a fost cumva întimpinat cu hargul, mirsăvia și valoarea joasă și căreia a fost primit, la noi, covințul lui Gabriel Liiceanu în titlu Procesul lui Ceaușescu.

bilele personale în măsură să-i securizească de plictiseala coziilor la benzina sau de birjanoa cu agentii de circulație etc.

Nominalatura a simțit ceva între 17-22 decembrie (dacă nu cumva părțile ale căror vor fi simțit de dreptul; un mărunt exemplu: am un vecin care este băiatul unui ministru (din fostul guvern Dăscălescu, desigur) și care avea un automobil cu numărul 1-B și trei cifre. Am avut surpriza, în dimineața zilei de 22 decembrie, să văd că binecunoscutea mașină avea acum alt număr, cu 19-B; în zilele revoluției, n-am văzut prin oraș mașini cu 1-B și 2-B cu trei cifre, iar actualmente se pare că aceste numere de înmatriculare au dispărut practic (un general, vecin cu D. R. Popescu, are acum 5-B cu patru cifre...). Cred că ar fi toate interesante liste persoanelor care să au schimbat numerele de la mașina personală în perioada de după 17 decembrie.

Al patrulea nivel al nominalurărilor cuprindea lume mai amestecată, dar și mult mai numeroasă și, de asemenea, foarte influențată: membrii (și membrii supleanți) ai C.C.-ului, deputații în M.A.N., directorii de centrale, combinate, uzine, bănci, editori, rectorii instituțiilor de învățămînt superior, decanii anumitor facultăți, uniți profesori de la Academia „Stefan Gheorghiu”, comandanții de unități militare (M.A.P.N.), coloneli și majori de Securitate și Militsie, redactorii-sediști ai ziarelor centrale și locale, președinții anumitor organizații (vila lui D. R. Popescu este pește drum de ceea ce este o împărește Ion Ilonă și cu generalul Pleștiu...) și a.m.d. Astăzi stratul al nominalurărilor a fost, în linii generale, menajat după 22 decembrie, și sunt multe semne că el își va păstra privilegiile, în forme schimbate și pe măsură noulor oportunități.

Cred că al cincilea și ultimul strat nominalurărist priveste provinția, unde structurile centrale se reflectă la scară: schimbând cele ce trebuiesc schimbări, situația se prezintă la fel la tară.

Avantajării sistemului au fost mai multe însă, și din afară nominalurării, de la doctorii ginecologi pînă la bisințarii de pe strada Covaci (și care astăzi au invadat aproape toate locurile publice). Îar totuși lumea putea profita doar urmă trindavii (soră cu liceeza).

„Jos nominalura!” e un sirigat copilărie de dezinvințare: dacă nominalatura este de vină pentru dezastru României, atunci inseamnă că noi, toti ceilalți, suntem fără de prihană, înseamnă că am fost doar niște victime și că n-am participat la regimul trecur (nici în 1946, nică în 1948, nic în 1958, nic în 1964, nic în 1965, nic în 1968, nic în 1971, nic în 1989). Decid că suntem vinovați, mai degrabă acceptăm că suntem mintiti, furati, prostili. Desigur, responsabilitățile pentru ceea ce a fost nu potă fi uniform repartizate, iar principaliii vinovați se află la nivelul primului strat nominalură. Totuși, incriminarea globală a nominalurărilor mi se pare că favorizează, pentru cei mai mulți, un complex de nevinovăție, a cărui primă formă de manifestare este infantilismul tregătoarei la copii, în calitate de dezinător prin excelență al nevinovăției, este cunoștință în studiile ce se ocupă de culpabilitate. Oricine tulbură această perspectivă încercă să se ascupe la o reacție violentă de apărare din partea noii constituente ferice și să intinsă că o mulțime după execuția cuplului preșidential (cel de trăsături amintire).

Nazismul a durat în Germania numai 12 ani, dintre care jumătate au fost ani de război: la noi dictatura durează de vreo cincizeci de ani. Nu pot să nu mă întreb dacă, după război, textul lui Thomas Mann, Germania și germanii nu a fost cumva întimpinat cu hargul, mirsăvia și valoarea joasă și căreia a fost primit, la noi, covințul lui Gabriel Liiceanu în titlu Procesul lui Ceaușescu.

ACENTE

Iosif Naghiu

• Drog abstract

Dacă puterea este adeșorii astemea unui drog, putem susține că cel obisnuit cu greu se mai desparte de el. Ca o boală ce se instalează în singurăcă și definitiv. Si atunci cind cineva încearcă să-și întrețină obisnuita, reacția drogatului e violentă. As preferă să spun că similitudine și opresc aici dacă în afara celor doi căni din virful piramidei puterii, similitudinile nu ar avea și ramificații adânci, tenebroase, ridicolе, pe întregă scară hierarhică. Evoluția evenimentelor demonstrează incapacitatea mulor foșii activiști, securiști, comuniști, de a se desparti, de a renunța la acest drog abstract care este și rămine puterea. Si despre care chiar un ministru în portofoliu, de altfel destul de stimat, nu ar fi declarat nu de mult, că dorește să se despartă de ea fiindcă corupă.

Nu sunt un specialist nici în politologie și nici în cultivarea zelor semințe producătoare de exțaz, asa că metafora dintre drog și putere poate suporta ori-

cind, oricite amendamente din partea unor specialisti. Totuși, nu cred că greșești cind afirmă: „în ciuda faptului că s-a vorbit mult și pe bună dreptate despre viitorul puterii, nu s-a vorbit mai deosebit de ceea ce se întâmplă să numai în eufonismul despre ceea ce va fi. Vidul pe care îl resimt azi, după Revoluție, totuși cel din fostă nomenclatura și încălcările lor. Și dacă ar fi fost doar ceea ce... Dar el au condus la toate năvășurile, au avut salariile cele mai mari, ajungând să facă numai un semn și cel însemnat dispărând în neam, în anonimat, în tăcere, în exil. Și au lăsat mai ales din mulțime, din aplauzele și uralele ei, fiecare în parte innocentă, impusă și nedorită, acest produs ingrozitor fără de care dictatura nu mai putea trăi nici chiar o săptămână. Manifestația, adeziunea... Care în cele din urmă, folosită în doze tot mai mari, mai iraționale, i-a și venit de hac.

Este un lucru comun că drogul nu suportă mult timp absența dozei și cind nu și-o mai poate procură, recurge la o întreagă pumplie de argumente, de amintiri, ba chiar violențe. Mai mult, în cazul acesta amintirii puterii căută și pot să pară firesc din punctul lor de vedere), o nouă rețea, în slujba căreia să se pună, pentru a supraviețui într-o formulă cit mai apropiată celor vecini și pentru a-i putea relua în stăpînire pe proștii care odată cu revoluția, s-au îmbogați cu o sintagma, devenind proguvernani. Agonie, extuz?..

Nenorocirea și că și din această siningă nu este fără să se vroa, la încăla, nu doar sământa maculului otrăvit, ci și cea a zinzelor dintre muncitorii și intelectuali. Sau și mai clar: prin cultivarea acestei semințe abstrakte, nu numai viciate ci și vicioase, s-a putut, se poate culege și să răspindă în continuare otrava dezbinăriilor sociale.

In mintea mea nedusă la biserică puterii, de orice fel ar fi ea, simt totuși o ușoară nedumerire. Doar nu toți cei care cauță (sau au căutat) să impiedice democratizarea reală a țării, au fost nomenclaturi, securiști, secerari de partid sau directori. Să totuși, roata (inevitabilă?) democratii a înaintat, înaintea să forțează, ba, de multe ori atât de inelit încât creștează senzația că să poată loc sau chiar se întoarcă spre vechile obiectivale obiceiuri. Și această senzație, nu poate să fie creată numai din cauza celor numiți citova rânduri mai sus, lată de ce, comparația dintre drog și putere se cere puțin nuantată, deși, am mai spus, orice comparație poartă cu sine o grămadă de riscuri.

Cineva îmi spunea ferm convins că fostii securiști, (formula comodă și generală acoperind toate caiorile și numele vecinilor opresiunii și represiunii) ar fi niște proști dacă nu și-ar da seama că astăzi, oricum și pot duce mai bine ca lezi chiar dacă nu ar face decât să deschidă o gogoserie. Să păstrează față de amplificarea forțată a oarecare distanță, tutuși am simțit nevoie să îi răspundă afirmativ. Sigur că este asta! Și dacă este sigur, ba, mai mult ca sigur că este asta, ce-i impinge pe fostii securiști-activiști să această neșăbută și disperată luptă din umbra? Nu cumva tocmai absența acestui drog al puterii?.. Nu cumva tocmai absența micutului teritoriu în care se exercită iluziile și extazul puterii, chiar dacă de cele mai multe ori în răminea foarte abstractă?.. Abstracță, nici măcar imaginată, deoarece, doar în cursul luptelor din Decembrie s-a vorbit de misiunile pilale la cîțiva teroriști, iar despore seringi, doar de una sau două și ele, și stim noi la cine...

Am să invoc doar o imagine, foarte veche, (înci-sase ani?) în încercarea de a defini parțial această boală, la nivelul ei cel mai nesemnificativ.

Mă duseseam la un spectacol de teatru, un spectacol al unui teatru cunoscut din provincie, venit la București în turneu, și, la intrare, am fost întâmpinat de director și de cel doi secretar-literar. Era într-o devenire, mai aveam ceva timp pînă la primul gong, astăzi că unul din cel doi secretari-literari, ca și cum ar fi fost la cîrtea ei, „aberătilor contestători”, pe care continuam să le scriu, mi s-a adresat pe un ton condescendent, mirat și sfatos, întrebându-mă de ce nu vreau să scriu și eu o comedie fără probleme, cu două-trei personaje, usor de deplasat în turneu și de care toată lumea ar fi mulțumită. Si eu și critica și teatru și de ce nu, și cenzură? I-am răspuns evaziv și am intrat în sală. Dar multă vreme, chiar și în timpul desfășurării spectacolului, era o pieșă de Goldoni pusă de un regizor bucureștean, m-a urmărit zîmbetul superior, condescendent și ac-

luia, care parță nici nu se adresașe unui scriitor ci unui copil stupid și incapăținat, care nu înțelege realitatea și dorește să incucește regulile unui joc atât de bine știut și condus de către cei maturi. Urmărit, obședat de zîmbetul acela, împotrivit, inconștient m-am întrebat acolo, în sală, m-am întrebat de multe ori și după aceea, mai întreb și acum: care și acel mărunt și umili slujbașii gogolieni și unul teatru întimplător de provincie au fost atât de bine indoctrinați, incit nu mai reușeau să distingă nimic altceva în afara micilor lor puteri culturale, locale?.. Doar ei erau ultimii din sirul cel lung de opresori, ca să nu zic din hăită, erau ei mai ligări și mai fugări din filiera aceea enormă? Și atunci?.. De ce?.. Probabil — mi-am spus și continuu — și spus și acum — drogul cu care fusaseră injectați era foarte periculos, foarte nociv.

Nu vreau să mai insist, deși chiar și aici s-ar eventă o ultimă subliniere. Într-o aderare la drogați ai puterii și că care făcea pe drogați doar în să fie pe placul nomenclaturii. Și dacă de cei din vîrfuri piramidelor putem spune că am scăpat, iar de cei din imediata lor vecinătate și putere decizională cum putem să scăpăm, să întreb: cum vom scăpa și de simulanți? Pentru că ei au rămas, ei simulanță în continuare, deoarece așa cum există drogați ai puterii, există și simulanți ai drogaților care acum căută doar să schimbe vecinii putere cu alții. El nu voe nici vindecare, nici anesteziant și probabil că nu doresc în cele din urmă nici chiar puterea. El se vor numi pațnișii utili ai unui mic foșor, orici de prăpădit, de unde să vegheze neîngherit în un camp plin de maci, care să se rotescă palid și abîs pudrind, sub bătaia unui sour, evident dictatorial.

ACENTE

Alexandru George

• Polarități politice

Una dintre cele mai strînjenitoare și neplăcute dificultăți de care se izbăstește un romând care vrea să explice unui străin să-i întimplă în țara noastră între 16 și 23 decembrie anul trecut vine din imposibilitatea de a-i „traduce” acelaia propria experiență a unui eveniment ne cunoscut de către străin și îi traduște de obicei în termeni proprii sau cu ajutorul unor scheme de gădare cu totuși neadecvate. Cuvinte ca „revoluție”, „libertate”, „democrație”, „dictatură” au altă semnificație pentru un român și altă pentru un american sau pentru un francez; dificultatea ascunsindu-se uneori tocmai în aparentă concordanță. Autorul rîndurilor de față ș-a potrivit în „explicație” să fie cu totuși trei francezi care vor să-și convingă apăratori că evenimentele din România sunt de o perfecție analogă cu cele din Franța din 1789 și că înțelesul cu care au cîștigat Comitetul Central din București echivalentă cu căderea Bastillei.

In zadar ei, să cauți să-ți lumina că învățării Dined, Posteinicu, Comas etc. erau totuși altceva decât generalul La Fayette și decât marchizul de Dreux-Brezé; sau că percheza noastră prezidențială nu se putea compara cu bonoul regelui Ludovic al XVI-lea și cu orationa lui soție. E încă mai greu să te explică francezilor (cu simplilor reporteri, gazetari sau mariori întimplători) că acelaia care vor realmente să priceapă ceva, că în România a avut loc ceva exact contrar revoluției lor: o restaurație, o reintegrire a țării noastre într-o formă politică pierdută de mai bine de o jumătate de veac și că a însemnat, în trecutul nostru, o epocă de libertate, de democrație, de progres. Francezii (și eu atât mai mult americanii) sunt incapabili să înțeleagă că monarhia constitutională (pe care ei n-au cunoșut-o niciodată) este preferabilă, într-o lăză, republicii „populare”, „socialiste”, „democrate” sau cu alte titulaturi suplimentare.

Ideeia de restaurare este pentru noi atât de lipsită încât nu ne sfîntăm să numim evenimentele din decembrie: o revoluție restauratoare, pentru a denumi o schimbare de regim și revenirea la o formă statală care a mai existat într-o formă apropiată în trecut. În timp ce pentru un american istoria și un lenjenom uniliniar, de progresivă dobândire și largire a libertății, urmând o logică determinată de aşa-zisa voineță generală, pentru noi români, cei pentru toți oamenii din estul Europei, istoria e o succesiune de accidente, de răsturnări neprerăzne, de zănuiri înainte, de bruse reîntoarceri, de progres între două catastrofe. O lăză care a trăit dezastrul primului război mondial, cu pacea de la Brestia, pentru ca numai cîteva luni mai tîrziu să-și ceda teritoriul eliberat, armata reconstituită, realizarea unității naționale, a experimentat altfel istoria și oferă alte explicații decât Statele Unite ale Americii pentru care,

pînă la cel de-al II-lea război mondial participarea la istoria universală a constat din cîteva expediții militare acurate și victorioase.

Idee de restaurare a fost pusă în lumea în țara noastră chiar în momentul suprem al realizării independenței naționale într-un stat unitar, la 1 decembrie 1918 de E. Locinescu. Aceasta îi înțelesă atunci că unul dintre cei mai lucru observatorii ai fost atât de bine indoctrinați, incit nu mai reușeau să distingă nimic altceva în afara micilor lor puteri culturale, locale?..

Acacea situație apărută paradoxal ne obligă la maximum de atenție, dar mai ales la abandonarea unor false concepții, unor scheme de utilitate poate în altă parte, dar nu cu aplicabilitate la istoria României. E necesar să nu ne amaguim pînă la confuzie cu analogii, fie ele și aparent justificate. Una din acestea, și care se întâzează periculos, revenind în analizele mai tuturor obserșorilor din cîrtea de la față, este opozitia „dreapta-stînga” extrapolată din istoria politică a Franței și valabilă în mai multe țări ale Europei occidentale. Prin aceasta se exprimă o opoziție izvorită dintr-o experiență devenită istorică, verificabilă în decurs de mai multe generații. În general, se admite că „dreapta” ar fi orientarea conservatoare, de cele mai multe ori monarchistă și traditională, clericală (mai ales în statele cu predominantă catolică) rezervată față de societatea industrială, în sprijin cu puternice aderente agrare. În „stînga” ar fi democratică, liberală pînă la socialism, republicană și liber cuprinătoare, interesață pe plebiscitare cea mai largă și satisfăcătoare nevoilor celor multi. În stînga cu o orientare spre nivelarea „în jos”. Aceasta schema nu are aplicabilitate în numeroase țări ale lumii, dar mai ales în cele slab dezvoltate, în lumea a treia, în sprijin în toate țările unde a fost nevoie de o luptă de eliberare națională în punctul de pornire al istoriei lor moderne. În lumea noastră și un exemplu tipic în această ultimă privință, oferind un model extrem de interesant (fără totuși de el Polonia, Italia sau Grecia) al unei experiențe politice ce ar trebui propusă studierii. Opoziația „dreapta-stînga” este una tipică țărilor cu regim consolidat și cu un statut absolut și sigur: Franța și Germania, dar și Spania sunt în această situație. Dar într-o țară în care o revoluție, indiferent că de justificare și nobilită, și sunt scopurile, amenință să o ducă la dispariție sau, în tot cîzul, să o ocupă străină (situația noastră în 1821, în 1848 și cîte pe ce să fie în 1907) polaritățile politice se stabilesc cu total atțej. Există și în această țară revoluții, dar mai puțină miscări insurecționale cu caracter popular „în jos”. Împotriva clasei predominantă (evenimentul asuprațor) și mai mult împotriva ocupanțului străin sau oamenilor care colaborează cu acesta. Se întâmplă atunci (asemenei principatelor române la 1821) ca înțelesul clasei de sus să se pănde în fruntea revoluției, dar mai puțină în fruntea revoluționarilor, de cele mai multe ori anticlericale și sigur antimonorhice. America latină a fost și este teatrul unor axemenei nicidești și nu și o înțimplare că primele acțiuni anti-yankee cu efect durabil pe plan mondial și au produs aproape simultan în Argentina „fasciștul” Peron și în Mexicul aflat sub un guvern de „stînga”.

Dor înțelesă opozitiei „stînga-dreapta” apare în modul cel mai pregnant în Germania și Italia interbelice. Nazismul a fost expresia cea mai realizată a sintezei celor două noțiuni; Hitlerismul a fost un regim populist, de masă, venit la putere cu concursul străinilor „fărgind” opo-



Egon Schiele

Dublu autoportret

nenta democratică dar și conservatoare, parvenind cu mijloacele demagogice tipice partidelor de stînga și ne care Hitler a stat să le dezvolte hiperbolice pînă la constitutiv un model suprem, adoptat chiar de foșii lui descalăi proveniți din partidele de „stînga”, ba chiar o regăzire pentru orice extremiști care vor să ia puterea. E profund eronată teoria marxistă după care fascismul și mai ales nazismul ar fi fost expresia capitalismului monopolist ojans în stadiul lui ultim de dezvoltare. Ambele au fost anticonservatoare, anticlericale și antimonorhice. Mussolini este cel care a abolit de fapt monarhia în Italia; Hitler și-a opus reînființarea Hohenzollernilor pe tronul Reichului, iar mai recent monarhia a fost înălțată în Grecia de un guvern neofascist, — astăzi după ce Ataturk (omul de dreapta și de „stînga”) aduise regimul republican în Turcia sultanilor.)

Lecția Hitlerismului a fost de maximă importanță pentru toți extremiștii politici, indiferent de nuante. La ora actuală, toate regimurile comuniste din lume sunt de fapt național-socialiste, fie într-o formă mai decentă și neostențivă (cazul Uniunii Sovietice) fie într-o formă mai directă (Cuba, China, Etiopia). Fascismul a experimentalizat pe primul rînd în lume (după experiența mai palidă a lui Napoleon al III-lea) ideea unui guvern populist cu o guvernare extremă autoritară, ducind la Führerprinzip. După Mussolini, Hitler, dar în paralel cu ultimul și Stalin, au incarnat această idee, pentru că după război ea să constituie regula în noile state socialiste (Tito, Mao Tse Dun, Kim Ir Sen, Todor Jivkov, Ceaușescu, Fidel Castro).

Tara noastră oferă un model interesant din punctul de vedere al teratologiei politice: confuzia dintre „dreapta” și „stînga”, într-un regim socialist-social, neînălțat în seamă de politologi sub acest aspect. Si fenomenul și cu atât mai interesant ca într-o nouă comunismul a fost o doctrină străină, implantată cu forță de trupele de ocupație sovietice și slujind în primul rînd acestora. „Naționalizarea” treptată a comunităților români și culminată procesul în transformarea României sub Ceaușescu într-un fel de Republică Sovietică națională și un fenomen interesant, excesiv, dar nu chiar atât de lipsit de legătură cu evoluția firească a socialismului. Cum, între componentele lui, „dreapta” a jucat un anume rol, și aceasta are o situație destul de neliniștită, explicația „ceaușismului”, dacă vrem să spunem asta, trebuie să începă cu o analiză istorică și un „proces” al dreptei româneni.

Ceea ce ne propunem să facem astădată.

PRO MEMORIA

La începutul lunii iunie au avut loc în Danemarca mai multe întîlniri în cadrul „activităților paralele Conferinței din Copenhaga” unde situația din România a fost un subiect privilegiat. În comentariul său asupra prezentărilor inițiate de Comitetul danez de acțiune pentru România domnul Dumitru Tinu, de la „cotidianul independent” Adevărul (9 iunie 1990) a găsit următorul titlu: Amvon în pus!

Este adevărat, astăzi cum spune domnia sa, în Danemarca există o simpatie generală pentru poporul român. Este adevărat, la întîlnirea din strada Farvergade nr. 27 au participat: Doina Cornea, Dan Oprescu, Călin Navligu, Victor Bărsan, Liviu Antonescu, Ariadna Combes, Mark Almond, H. Sparre, Gabriei Andreescu. Si este la fel de adevărat că după ce m-am referit la salutul pe care Revoluția din decembrie l-a adus în domeniul drepturilor omului am detaliat insatisfațile, relativ la aceste drepturi, pe care alegăriile de la de la 20 mai le-au generat.

Dar nu pentru confirmări scriu aceste rînduri ci pentru a înfirmare cu multă mai importanță. Astăzi să-i amintesc domnului Dumitru Tinu că formularul doamnei Cornea nu a fost: „Vreau să adresez lăzilor occidentale apelul de a nu acorda credite și ajutoare guvernului român decât dacă...” el: „Adresez lăzilor occidentale rugămintea de a acorda ajutoare Românilor, dar numai dacă guvernul român îndepindește anumite condiții și oferă dovezi concrete că a trecut de la vorba la fapt...” Iar condițiile pe care le precizează sunt condițiile elementare ale unei societăți libere și civilezate. Doina Cornea nu a venit la Copenhaga ca să opreasă ajutoarele și ca să le ceră. Si a făcut-o astăzi cum a făcut-o întăidea: din prioritate valorilor morale și nu celor mercantile; gîndindu-se la interesele istorice ale României și nu la cele conjuncturale; asumindu-și riscurile unei interpretări răuoitoare în locul indiferenței comode.

Dar, evident, oprobriul public este condiția firească a unui martir.

GABRIEL ANDREESCU



Desen de EUGEN MIHĂESCU

TERAPIA COLECTIVISMULUI

Dialog cu dr. ION VIANU

• 22 : Ne-am cunoscut, poate vă mai amintiți, la începutul anilor '70, la Editura Enciclopedică, atunci cind pregăteai o carte despre Freud.

• • Ion Vianu : Anii acela dinainte de 1976 erau ani foarte prăjos, foarte apăzători. Plecau pe rînd toți prietenii mei, convingi că nici o rezistență nu mai este posibilă. Îmi aduce aminte că în 1973 am trăit ca pe o dramă plecarea lui Matei Călinescu, veciului meu prieten. Aveam pe atunci ideea să editem un ziar sau o revistă. Am discutat asta, de pildă, cu Gelu Ionescu. Am descoperit, însă, că nu se poate face nimic; și atunci am hotărât să emigrez, deși îmi era foarte greu. Erau atunci într-o perioadă de expansiune științifică și literară, aveam protecție pe care nu le-am mai putut duce la îndeplinire.

Totuși, cred că ceea ce a constat a fost faptul că puteam să dau o atitudine simbolică acestui plecare. Dar, sigur că pentru a te împotriva regimului monstruos și asupritor, important era să vorbiști de aici, dinăuntru. Eu nu m-am hotărât să fac, aşa cum n-o facuseră nici prietenii mei.

• 22 : Și totuși ați făcut-o pînă la urmă...

SINGUR PRINTRE SCRITORI

• • I. Vianu : Am făcut-o pentru că i-am iubit pe Goma. Goma era un om care practica gindirea liberă, practica sistemul discursului neduplicitat. Si încă de mult. Si faptul că i-am cunoscut pe el mi-a dat curaj. Atunci am scris, în fine, acea scrisoare de adesum, care a fost momentul rupturii și pentru mine: cind am putut să practice și eu discursul și gindirea unică.

• 22 : Multă dintre colegii noștri au trăit exact aceeași stare. De aceea Paul Goma a fost singur printre scriitori.

• • I. Vianu : A fost singur și îmi permis să cred că este și acum singur, pentru că alti. În România, rolul lui, după cîte mi se pare mie, nu este încă recunoscut. El a fost, fără îndoială, singur, lar radicalitatea nu l-a părăsit niciodată.

• 22 : Cred că plecarea fiecărui om de valoare, a prietenilor dar și a oamenilor de cultură care contau în cultura lor mai săracită a acestei țări era resuță și ca o traumă personală, ca o abandonare.

• • I. Vianu : În legătură cu asta, se pune problema culpabilității noastre, a celor care plecam. Așa cum eu remăzgăteam fiecare plecare ca pe o prăbușire, puteam cu ușurință să-mi imaginez că și plecarea mea constituie un fel de nenorocire pentru ceilalți. Cred că această culpabilitate a avut un rol dinamizant în perpetuarea constituiției mele românești. Vă mărturisesc că odată ajuns acolo, prima mea reacție a fost să uit că sunt român. Patriotismul nu trebuie văzut ca un fel de virtute activă, ca un lucru pe care trebuie să îl impun prin voință. Dară trebule să-l impun o lubrire (fie ea și lubrarea de țară), atunci mai bine să nu incerc. Lubrarea de țară este o lubrire care vine din străfunduri și eu am descoperit acolo foarte curind.

EXILATUL NU E UN OM FĂRĂ ȚARĂ

• 22 : Foarte curind se înseamnă?

• • I. Vianu : Foarte curind, în primele luni ale sedințelor mele acolo am înțeles că legătura mea cu țara este de o natură aproape viscerală și că nu stiu ce să fac dacă ar fi vorba să renunț la ea. Țara a ocupat toate gindurile mele, fără exagerare, și i-am conservat ea mai mare parte a timpului pe care mi-l-a lăsat nevoie de a munci.

• 22 : Nu orice plecare a însemnat un gest politic. Am înținut acolo, în exil, oameni care spuneau: „Eu nu vreau să mai am de a face cu România”; „Eu nu vreau să mai aibă cu România”.

• • I. Vianu : Cred că erau, în mare măsură, oameni care încercau să refuze dorința lor de a se întoarcă în țară. E foarte interesant că unul dintre acești oameni, care aveau niste velești gospodărești, o casă... acești oameni foarte mulți, atunci cind s-au întâmplat evenimentele din decembrie s-au repetat acel și au dat o mină de ajutor. S-au făcut sacrificii foarte mari.

In ce privește procesul de integrare, acesta este foarte ambigu, pentru că acolo poți să filori de bine integrat, rănilor român — să zicem — în Elveția. Să am descoperit că, în primul rînd, adaptarea mea era conditionată de acceptarea acestui statut pe care mi-l asigură soția sa. Este interesant că am cunoscut

mult mai bine societatea din orașul în care locuiesc cînd am devenit Președinte Comitetului de susținere și cooperare a orașelor mici din acel oraș.

• 22 : Ne puteți spune ce legătură ați avut cu problema satelor românești?

ȚĂRANUL ROMÂN ȘI VESTUL

• • I. Vianu : Am adus această idee în Elveția și am făcut ca ea să fie cunoscută, apoi ca a fost foarte bine structurată, așa cum sunt organizațiile în Elveția și care au adoptat numeroase sate. Acum operația s-a terminat pentru că satele nu vor mai fi dărmite, dar s-a transformat într-o cooperare a satelor din Europa occidentală cu satele românești, cooperare care are nu numai un aspect economic, dar și un aspect social și civil. Este vorba ca oamenii de la țară să cunoască mai bine aspecte ale vieții occidentale (culturale, politice, sociale) și pe termen lung. Satul românesc are foarte multe de spus celor din vest. Toți cei care au venit aici au fost fermeți, seduși. Cred că sub aspect cultural, dar și sub aspect strict uman, satul român are foarte multe de spus celor din vest.

• 22 : Esențial însă mi se pare pentru oamenii din satele noastre să vadă un sat occidental.

• • I. Vianu : Acolo, în Elveția, unde trăiesc eu, nu mai există sate. Există foarte puțini țărani în fizică sat (întrucă că pămîntul se lucrează cu milioane mecanizate) și există foarte mulți oameni care s-au mutat la țară. Structura rurală propriu-zisă a dispărut.

• 22 : Cred că să se poate să în România o parte din populație să se întoarcă la sat de acum înainte?

• • I. Vianu : E greu de spus. În orice caz, va apărea somajul (pentru că nu se mai poate lucra pentru niste obiective absolut fantomatice) și mulți oameni vor dori să se întoarcă la țară. Să se poate ca, paradoxal, în această perioadă de maximă tehnologie să astăzi la o reinvenție a vieții rurale și chiar cu corolarele ei culturale.

SIMPTOMUL RELAȚIEI CU MONSTRUL

• 22 : Înainte de 22 decembrie, mergeand pe stradă, aveam impresia că trăim un fel de nevoză colectivă. Un anume fel de a reacționa la multele neplăceri cotidiene, un anume fel de a reacționa unui față de alti.

• • I. Vianu : Mie mi se pare evidentă această nevoză. În primul rînd, oamenii erau trăzi; trătoarea asta spălașoare care, pe urmă, prin martori, și reconstruiește că a existat pînă în ultimele zile. Oamenii care veneau din România erau trăzi și nu din denunțuri, ci din motive morale. Si mai exista un simptom, acela de a avea totalitatea gindurilor ocupată de prezența monstrului; lumea nu vorbea decit de Ceaușescu. Era ceea ce atât de ingrozitor că nu stăiu cum să te eliberez.

• 22 : Cred că acest lucru se poate vindeca, totuși, atât de repede? Nu cred că urmele acelei boli mai există în noi?

• • I. Vianu : Persistă această boală, de pildă, în limbaj, care este împregnat cu ceaușismul chiar la oameni de totală bună credință, chiar la oameni cu un nivel intelectual superior. Cred că a adoptat un alt limbaj este o forță de opozitie și de purificare a mintăilor de această existență fatală, pentru că este sinistru că influența acestui individ care era de o importanță notorie și totală să se exercite doară pe unul de astăzi.

• 22 : Nu cred că înțelegă să mal văd în reacțiile noastre, în slăvă de limbaj, și alte simptome?

ILIESCU — UN TATĂ MAI ACCEPTABIL

• • I. Vianu : Ba da. O anume dezvoltare, dezvoltarea celui rămas fără tată. De unde și necesitatea de a găsi un tată nou. Așa se și explică popularitatea lui Iliescu. Aceasta apare dintr-o dată ca un tată mult mai acceptabil.

• 22 : În ultimii ani, în România, se poate constata chiar o patologie a mulțimilor, a maselor. Puterea era interesață să înțelegă oamenii împreună (uzine mari, blocuri de locuințe, sedințe, manifestații). Oamenii erau înținuți împreună pentru că își izola unii de alții. Masificarea este strins legală de atomi-



zarea societății. Aducerea înzestrul îngăinsă insenmă o suferire reciprocă la care se obligă viața sub Ceaușescu.

RĂZBUNAREA LUI STALIN

• • I. Vianu : Sunt frapat de faptul că psihologia poporului român s-a schimbat complet. Pentru mine, poporul român a fost, din cel mai vechi timpuri, un popor individualist, profund individualist. A fost mai întîi un popor retras în muniti, în pădură și abia mai târziu a devenit un popor de țărani care și lucra singuri bucătă de pămînt. În '40, de cind eu încep să am amintiri destul de clare, românii erau individualiști. Comunismul provoca o respingere viscerală. Nu era nimeni comunist în România.

Ideeza comunitarismului, a comunitarismului și a comunismului, cum zicea Zinoviev, era profund strânsă acestui popor. Fantasma mea este că rușii, Stalin, au vrut să-i pedepsesc pe români. Modul de comportare al românilor era profund antipatic comunitarilor și sovietiștilor în special. Mult mai antipatic decât ar fi fost, de pildă, modul de comportare al cehilor, să zicem. Cehii au avut o vocație a colectivismului întotdeauna. Comunitarii au hotărât să aplică un program de masificare deosebit de brutal, care a durat patru decenii, și să reușească. Am mai spus astăzi într-un articol pe care l-am publicat la München, în revista Dialog. Ceaușescu a reușit. Căriera lui este un succés integral, chiar dacă a plătit cu viața această reușită. El a reușit să schimbe complet mentalitatea poporului român. Ceea ce nu înseamnă că ne aflăm în față unul proces ireversibil, dar această reversibilitate este greu de realizat. Este un proces de lungă durată. M-am bucurat foarte mult să-l aud pe Gabriel Andreescu astăzi, la Infinita Asociație Psihiatrilor liberi, despre proiectul de creare a unei societăți paralele, civile, autonome. Cred că în ceea ce este Ingrozitor care a fost alegerile, nu există o altă alternativă. Trebuie pornit sără frică.

• 22 : Este modelul polonezilor, dacă vă amintiți. El a început în anii '80. Ideea este de a nu ne mai lansa în slăvă de puterii, și să ne plingem de ea. Sa ne cream propria noastră nucleu în care să putem supraviețui conform cunoașterii noastre.

NU VĂ FIE FRICĂ!

• • I. Vianu : Aici însă adversarul cel mai puternic este frica. Oamenii nu au uitat deloc ce a-să întâmplat. Oamenii lor este frica că vor fi omorâți, că vor cădea pradă amenințărilor, provocărilor și, să mai depare, nu pot decât să repet ceea ce a spus papă, actualul papă, când a fost însenmă, vorbind polonezilor și tuturor credincioșilor care trăiesc în ţările totalității. Le-a spus: — nu vă fie frică, să nu vă fie frică! Cred că astăzi trebuie spus același poporului care dorește libertatea în mod mai clar sau mai nebuloz — nu vă fie frică!

• 22 : Dar frica să-i instala în timp, este aproape animalică acum la eea mai mare parte dintre oameni. Oamenii sunt înțeles să înfricoșă. Alegerile lor sub semnul felicită au stat pentru mulți dintre oameni.

• • I. Vianu : Am aflat că în multe locuri oamenii erau convinsă că votul nu este, de fapt, secret, că se poate afla cine a votat cu cine.

SANSA LIBERTĂȚII — O SPERIETOARE NAȚIONALĂ

• 22 : Se pare că această libertate la care aspirați eu totuși în mod abstract a

devenit un fel de sperioare. Revenind la procesul de masificare la care a fost supus poporul român, este greu ca, dintr-o dată, individul să-să ia răspunderea penită tot ceea ce face, pentru tot ceea ce spune. Tată cel rău despre care vorbeam putea să poarte la un moment dat vina pentru propria ta nepuțnică. Trecând la imaginea unui tată mai tolerant, putem să-l plăsim măcar o parte din răspunderea noastră. De fapt, noi trebuie să renunțăm la orice fel de tată. Însă ne temem să ne asumăm propriile noastre acte. De aici frica de schimbare, de cunoștință.

• • I. Vianu : Tată cel rău a dispărut sau mai bine să-l a explodat și se regăsește peste tot. Se manifestă și sub formă de securitate. Ce este securitatea altceva decât trupul explodat al acestui tată care a metastazat? Apăr aici adesea rate de patologie socială, care necesită și psihoterapie de masă.

• 22 : Cum vedeti acest lucru?

• • I. Vianu : Din păcate, n-o văd decit prin propagarea cuvintului, a scrierii. Numai că acest scrie trebuie să ajungă acolo unde este necesar.

• 22 : Televiziunea nu ar putea face chiar mai bine acest lucru?

• • I. Vianu : Impactul televiziunii este enorm, dar cine are acces la televiziune? Sunt surprinse de pseudoobiectivitatea televiziunii. La bulenul de stiri veri, ascultă anunțuri despre glicemia greviștilor foamei, dar glicemia greviștilor foamei este un unic parametru care nu reflectă de fapt ce se întâmplă în Piața Universitară. Tânărul de pe munte care aude, nu înțelege, de fapt, nimic. Este absolut dramatică televiziunea. Nu, nu poate să accesează la independență și la prezentare obiectivă.

• 22 : A prezenta obiectiv informația înseamnă a considera partenerul care primește această informație adult. Cind îl dai o altfel de informație, înseamnă că îl consideri pe cel căruia îl te adresez în special, înțător — individul trebuie să aibă suficiente informații pentru a selecta singur înțelesurile. Nu eredeti că și astăzi ar putea constitui o terapie pentru societatea noastră?

• • I. Vianu : Numai că această terapie este o terapie de foarte lungă durată, care poate să avanseze mai înainte decit procesul de descompunere a societății românești care sub Ceaușescu era menită într-un fel de unitate artificială, ca în novelă lui Edgar Poe — prin-o acțiune magnetică cadavrul este împiedcat să se putrezească. În momentul în care acțiunea magnetică încetează, se lichidează. Prin anii '70 spuneam că România a început să mai existe. Înălține va scrie istoria României va scrie că România a început să existe, în 1958.

• 22 : O sără sără istorie.

• • I. Vianu : Care a intrat în anistoric. Acum îmi dai seama că sprecierea naștră de atunci era cam hiperbolică, cam literară. Această cădere din flină și-n baștă este o primejdie reală și poate că e o fatalitate. Poate că nu se poate face nimic, dar libertatea e tocmai să crezi că poți să faci ceva și să procedezi conform datoriei tale pînă la capăt.

Au consemnat
GABRIELA ADAMEȘTEANU și
RODICA PALADE

ianuarie — mai 1990

ANATOMIA DISTRICTIVITATI UMANE

ERICH FROMM



Se semnează un „istoric trător”

IOSIF V. STALIN: UN CAZ CLINIC DE SADISM NONSEXUAL

Unul din exemplele istorice proeminent ale sadismului fizic și psihic a fost Stalin. Comportarea sa este o descriere perfectă a sadismului nonsexual, așa precum romanele lui Sade sint exemple de sadism sexual. El este cel dintâi care a ordonat torturarea prizonierilor politici încă de la începutul revoluției din octombrie, o măsură pe care pînă la ordinul său revoluționar rus străduse să o evite. Sub Stalin, metodele de tortură folosite de NKVD au întrecut în rafinament și cruxime pe toate cele concepute de poliția tsaristă. Uneori, el personal dădea ordine despre ce fel de tortură să fie aplicată unui prizonier. În principal folosea sadismul mental, din care ar vrea să dă cîteva exemple. O formă care-l atrăgea în mod deosebit de Stalin era să-i asigure pe oamenii respectivi că sint în siguranță, pentru a-i arăta o zi-două mai tîrziu. Bineînteleas, arestarea loioasă victima în special pentru că accusa se simte mai în siguranță ca oricând; pe lîngă asta, Stalin putea să savureze plăcerea de a sătui soarta adevărată a individului respectiv și de a-l fi asigurat în același timp că-l face o favorare. Poate există o altă superioritate mai mare asupra culve?

Iată cîteva exemple specifice raportate de Medvedev:

„La scurt timp înainte de arestarea eroului sovietic în războiul civil D. F. Serdoch, Stalin l-a invitat la o petrecere, sugerîndu-i să bea pentru „Bruderschaft”. Cu cîteva zile înainte de distrugerea lui Blinkher, Stalin l-a vorbit călduros la o sedință. Cind o delegație armeneană s-a prezentat la el, Stalin l-a întrebat dacă poetul Charoen și a spus că ar fi bine să nu se atingă nimănii de el, dar cu cîteva luni mai tîrziu acesta a fost arestat și ucis. Soția comisarului adjuncț Ordjonikidze, A. Serebrovskii a povestit despre un telefon neșteptat al lui Stalin într-o seară din 1937: „Am auzit că sisteti nevoiti să mergeti pe jos”, a spus Stalin. Astă nu bine. Oamenii erau puși să-si înlăture cine să le co. Am să-ti trimit o mașină dacă a voastră e la reparat”. Si în dimineața următoare, o mașină din garajele Kremlinului a fost pusă la dispoziția doamnei Serebrovskii. Dar două zile mai tîrziu soțul ei fu arestat, fiind lăsat direct de la spital.

O formă rafinată de sadism a lui Stalin era obiectul de a aresta soții și unciori copiii unora dintre înalți funcționari de partid și de a îl tine în lagăre de muncă, în timp ce soții lor trebuiau să-si facă în continuare meseria și să se incline în fața lui Stalin fără a îndrăzni săcăr și chiar să fie eliberați. Astfel, soția lui Kalinin, președintele Uniunii Sovietice, a fost arestată în 1937, soția lui Molotov precum și soția și fiul lui Otto Kuusinen, unul dintre funcționari importanți de la Komintern lucrau cu toții în lagăre de muncă. Un martor povestea că în prezența sa, Stalin l-a întrebat pe Kuusinen de ce nu încercă să-si elibereze fiul. „Este evident că au fost motive serioase pentru arestare”, a răspuns acesta.

Nu ne trebuie multă imaginativă ca să

vizualizăm starea de mare umilință a acestor înalți funcționari care nu-si potrăi să păstreze poziția, nu potrăi să crească soților sau fililor lor, și trebuie să fie de acord cu Stalin ca arestarea să fie justificată. Pe că acești oameni nu mai aveau nici un fel de sentimente, île să erau distrusi moral și-si pierduseră întregul respect pentru propria persoană precum și simțul dominității (...).

O altă formă a sadismului lui Stalin era imprevizibilitatea comportamentului său. Există cazuri de oameni pentru care se primise ordin de arestare din partea lui Stalin, dar care după tortură și o chestionare severă erau după cîteva luni sau ani eliberați și numiți în posturi de conducere, de obicei fără explicări.

(...) Comportamentul lui Stalin arată că se poate de clar un element al caracterului său — dorința de a arăta celor din jur că se poate și control absolut asupra lor. Cu un singur cuvînt îl putea omorbi, puterea dispune să fie torturată, cîteva să-i elibereze din nou sau să-i recompenseze: avea puterea unui Dumnezeu asupra vieții și morții, puterea națională de a permite dezvoltarea sau de a distrage, de a pricinui durere sau de a vindeca. Viata și moarte depindeau de cîteva săci.

ADOLF HITLER: UN CAZ CLINIC DE NECROFILIE

Obiectivele împotriva căror Hitler îl îndrepădui au fost distructive. În primul rînd, împotriva populației distructive era orășitoare și oamenii. Marele constructor, coloanele său sunt întruchipate cu entuziasm nouă Viena și nouă München și Berlin era același om care dorea să distrugă Parisul, să suprime Leningradul și eventual să demoleze întreaga Germanie. Aceste intenții sunt precum certificate. Speer povestea că în culmea succesului său, după ce vizitase Parisul recent cucerit, Hitler a făcut următoarea remarcă: „Nu a fost Parisul un oraș înaintător... Mai demult, mă gîndeam desigur dacă nu cunoscă și ar trebui să dărâmă Parisul. Dar cind vom termina de construit Berlinul, Parisul va fi numai o umbrelă. Așa că, de ce să-i distrugem?” (A. Speer, 1970). În cîteva lumi, bineînteleas, Hitler a ordonat distrugerea Parisului, un ordin care nu a fost executat de comandanții germani de la Paris.

Exemplificarea cea mai pregnantă a manierelor sale de distrugere de călduri și orase a fost și decretul de „prijorile răzănatului”, dat pentru Germania în septembrie 1944 în care ordona ca înainte ca înamicul să anunce să ocupe teritoriul Germaniei „totul, dar absolut orice lucru esențial pentru menținerea vieții să fie distrus; cartelele de alimente, dosarele de state civile, actele privitoare la locuințe și înregistrările bancare. În plus, rezervele de alimente trebuiau să fie distruse, fermele trebuiau arse și turmalele ucise. Nici măcar acelă opere de artă pe care bombele le crăsuaseră nu trebuiau să fie distruse. Monumente, palate, castele și biserică, localurile teatrale și ale operelor trebuiau suprimate” (A. Speer, 1970). Astă însemnă, de asemenea, că nu ar mai fi fost nici apă, nici electricitate, nici instalări sanitare, ceea ce ar fi dus la epidemii, boli și moarte pentru milioane de oameni care nu ar fi avut cum să se apere. Pentru Speer, care nu era un necrofil cu

simț distructiv precum Hitler ci un constructor biofil, acest ordin a căzut o prăpastie între el și Hitler (...).

Prințul primele obiective din rîndul celor umane erau oamenii nepotințiosi care urmau să fie suprmati. Hitler scrisese deja în *Mein Kampf*: „oamenii nepotințiosi trebuie impiedicați de la a da naștere altor oameni la fel de slabî ca și ei... Dacă va fi necesar, bolnavii incurabili vor fi izolați fără milă — o măsură barbară pentru cei în cauză dar bineîntintă pentru ceilalți și pentru posteritate.” (A. Hitler, 1943). A transpus acestea în practică scăind oamenii mal curind decit izolindu-i. O altă manifestare tipică a distructivității este uciderea lui Ernst Röhm (cu care fusese văzut făcând cu numai cîteva zile înainte de moarteasă acestuia), și a altor lideri ai S.A. În special pentru motive de utilitate politică (pentru a-i liniști pe marii industriali și pe generali prin exterminarea liderilor aripilor „anticapitaliste” și misericordioși).

Hitler avea impresia că evreii străvesc singole ariani și sufletul ariean. Pentru a înțelege care este raportul dintre această convincerere și întregul complex necrofil, trebuie să luăm cunoștință de un lucru care nu are legătură în aparență și care-l frântă pe Hitler — sifilisul.

In *Mein Kampf* el vorbeste despre sifilis ca fiind printre cele mai importante cîştiguri ale națiunii. El scria că:

„În paralel cu contaminarea, etichă și morală a poporului, a fost pentru un mare număr de ani și o groazăstră străvescă sănătății corporul. În special în orașele mari, sifilisul începe să se răspândească tot mai mult, în timp ce tuberculoza seara se aproape întreaga teră.” (Adolf Hitler, 1942).

Or, astă nu era adevărat. Nici tuberculoza, nici sifilisul nu constituiau o amenințare la proporții pe care voia să le dea Hitler. Dar este un caz tipic de închîpuire pentru un necrofil: teama de moarte și otravă și pericolul de a fi contaminat de ele. Este o expresie tipică și o apărare tipică a necrofilului care consideră lumea exterioră ca murdară și întrăvitoare. Cea mai însemnată parte a urii sale făță de evrei își avea rădăcina în acest complex: evrei și străini, străini și dăunători (precum sifilisul); de aceea și trebuie gradicit. Faptul că evrei așterau nu numai singele dar și sufletul ariean este număr și extindere ulterioră a noțiunii initiale (...).

O caracteristică a orientării sale necrofice sunt designul și atâtulalele sale de o anumită factură. În timp ce Hitler urmă un regim vegetarian, obiceiul săi serveau o masă obligată. „Dacă era cunica supra de carne” — își aduce aminte Speer, „își aduce și surgi că va vorbi despre oasii de cadavru; și cind servau raci obisnuia să-si amintească o poveste despre bunica lui moartă pe care răduce și aruncaseră în riu ca să devoreze cruceștilor; și despre tipuri povestea că erau cel mai bine hrăniți și prinși cu ajutorul pisicilor moarte. (A. Speer, 1970).

Falsul lui Hitler trădează de asemenea expresia menționată în discuția despre necrofile — aceea a unui individ care pare că miroase mereu ceva neplăcut. Astă apare clar dintr-un număr mare de fotografii. Riazii său nu era niciodată destinsă, ci un fel de grimă cum, de asemenea, se poate vedea din fotografi (...).



JOHN HEARTFIELD : „Precum în Evul Mediu, tot astfel și în al III-lea Reich”

Distructivitatea lui Hitler poate fi identificată prin multiplele ei manifestări, dintre care am menționat unele, dar nu a fost recunoscută de milioane de germani sau de oameni de stat și politicieni din totă lumea. Dimpotrivă, el era considerat mare patriot și iubitor de teră; salvatorul care eliberașe Germania și de consecințele tratatului de la Versailles și de dezastru economic, marele constructor care ar fi ridicat o nouă Germanie prosperă. Cum se putea ca germanii să întreagă lume să nu fi văzut marile distructiv din spațile măștii de constructor?

Sunt multe motive. Hitler era un mincinos și un actor excelent. Proclama doctrina lui de pace și însista după flecarea nou succes că acesta este ultima certină pe care o mai are, răusea să convingă de aceste lucru și priu cuvintele sale că și prin vocea bine controlată. Dar îl înțelegă pe cel care avoca să devină viitorii săi dusmani. De exemplu, în una din discuțiile cu generalii săi, susținea că: „Omul are un simț; aparte pentru descoacerirea frumosului. Ce bogată este lumenul pentru cel ce se folosește de acest simț... Frumusețea trebuie să-si exercite puterea asupra omului... (Dupa sfîrșitul războiului) voru să mă dedic gîndurilor mele pentru 5 sau 10 ani și să le scriu. Răzoaiele vin și se duc. Operere de cultură sunt cele care rămnin...”

Atitudinea sa supusă îl făcea să credă că acțiunea în numele unei puteri superioare, „Providența” sau legile biologice. Într-o singură frază Hitler exprimă astă trăsăturile sădicoase că și necele necrofile: „Ce vor măsule este victoria celui mai puternic și anihilarea sau capitolarea necondiționată a celor mai slabî”. (Adolf Hitler, 1942). Sadicul din el cerea capitolarea, necrofilul dorește anihilarea. Cuvîntul „ori” concrețizează laturile sădicoase necrofile ale lui Hitler.

Sunt unele mărunți referitoare la comportarea masochistă a lui Hitler față de femeile pe care le admira. Haufstaengl aminteste despre un asemenea incident în legătură cu alăudinele lui Hitler față de nevesta lui Haufstaengl. Într-o vizită la ea acesta, cînd garda ieșea pentru cîteva minute, Hitler a căzut în genunchi în fața doamnei numindu-se sclavul ei și deplinind seara care-l rezervașe prea tîrziu experiență dulce-amură de u o întîlnire. Argumentul esențial al acestor mărunți se asociază cu un document pe care W. C. Langer l-a găsit în 1972. René Müller, o actriță de film își confesă directorului ei, A. Ziesaler că în timpul scrii petrecute la

„Fuseșe sigură că Hitler avea să aibă relații sexuale cu ea, întrucât se dezbrăcase amindoi, se pare că sănătatea să înceapă, cînd Hitler se prăbușește să poată și să imploră să-l iovească. Ea exiță, dar Hitler insistă și se condamnă ca fiind demn de dispriet. Își aduse tot felul de acuzații și se umili că poate mai tare. Scena devine de nesuporât pentru ea și în final ceda dorințelor lui și îl iova. Astă îl excita profund și o imploră pentru că este într-o prea blindă pentru ce merită ei și că nu se cade nicăi măcar să stea în aceeași cameră cu ea. Cu cînd continua să-l iovească mai tare cu atît devenea mai excitat.”

Selectie și traducere de
CRISTIAN MUNIU

ZVONUL —

DE LA APARENȚĂ LA HERMENEUTICĂ

Un ideolog al totalitarismului național-socialist german a afirmat că o minciună, oricât ar fi de gogonată dacă se repetă cu obstinație, sfârșește prin a fi crezută. Nu situația pe care observație socială se baza acuzația asemenea, dar, morsa care o anunță, îmi pare dubios. Nu mai indotesc că și ideologile recent-decedatului regim totalitar de la noi au mitat pe efectul persistenței și repetitivității minciunii. Cu totuși ne amintim de indisponibilitatea sajă la care erau supuși de către mediu, care practicau o înțarcere funcțională de a ne bucura pe gât minciuna semnată și parafată de „Ministerul Adversarului”. Rezultatul? Ei bine, cu totuși astăzi decit cel așteptat. Tercă cincisprezece ideolog a fost înformată, și încă într-o manieră surprizătoare. Repetitia exasperată a avut un efect contrar, strânsând o reacție de adveritate generală. Alegorile, chiar durerosice, neputind să fie mărturisite public și nici tratate, jacea veritabile epidemii pe grupuri mici. La toate palermele societății apărute deșteful semne alegorice ale efectului de humerang. Lecturile de învățămînt politico-ideologic devinători în tote instituții și parodie patentă, simbolul doar o complicitate de procedură. Asemenea parodii sociale semnalează o rezistență, adverdată, debilită, și adesea inclinată spre versatilitate, ceea ce justifică impreuna mai pregnanta că ele erau însoțite de toate un simulacru etc. Același model comportamental evaziune rezistență era înțins și în receptarea informațiilor oficiale. Altămînd, la nivel individual și chiar psihosocial, echivoacă dispără, percepția informațiilor oficiale ca minciună necunoscind existări.

De ce asemenea rezultate catastrofale? Probabil că opinia publică este manevrată în sensul afirmației ideologului în cel puțin două situații, dar nici una din ele

nu a fost creată de vechiul Regim. Prima ar fi aceea în care minciuna, oricât de exagerată, este plasată într-un context de informații relativ corecte, astfel incit creditul social obținut să se extindă automat și asupra strădentalului său. Manipularea de acest gen se bazează în fond pe o buna-creduință a receptorului, care, cu vîlcenie homeopatică, poate fi înlesnată. Pentru aceasta însă un canal trebuie mai întâi să-și creeze credibilitatea; numai astfel, conform legii inertiilor, o informație falsă poate ajunge la receptor cu statutul inversat al valoarelor. Astfel, publicul are posibilitatea lui de control asupra verității datelor care îi sunt prezentate. Or, lucru acesta nu a fost deloc avut în vedere de ideologii de ieri; ei concepuseră publicul ca pe o masă omorâză, pe care o puteau modela după plac. Disprețul continuu de o asemenea viziune era mult prea sfidător pentru că minciuna să aibă vîcoaiană. Informațiile livrate de mass-media, în craciun-totalitară lor, și însoțești cele importante, erau atât de grosolană contrăstă, încât și copiii se simțeau trucui. Ideologii urmăreau instituirea în conștiința publică a unei suprarealități, dar, vîsă, prin metode tortionare de informare, prin dictatul informației, reiterat la infinit. Căci politica informațională a vechiului regim — și cu ocazia atingării două situații care ar fi putut avea capacitatea manipulatoroare dorită — se întemeia pe niște sofisme cîștigătoare, care studiu percepția socială. Unul din acestea linea de tabu-urile informaționale: nevorbindu-se despre cera, acel cera nu există. Altul linea de trăsuții informaționali continuu: combindu-se într-un anumit fel despre cera, acel cera există numai în acel fel. Cu alte cuvinte, redus la un singur, cofisman politic ar fi o ramă a realității să conformează dezinformației ultimative și non-informațiilor enigmante.

ea existind grăție informației date. Este vîcă un voluntarism *sui-generis*, având multe similarități cu practicile magiei. Sau, se poate spune că discursul ideologic are structura informației semnăte, uneori pînă la identitate, cu ceea ce psihiatrii numesc delir sistematizat. Nepărtățea lui persuasivă rezulta nu atât din această omologie, ci din felul rigid în care era conceput. Ni se oferă o informație născută mortală, care nu poate să aibă nici o finalitate în direcția scontată. Publicul, tratat astfel, nu-i rămnecă decât o singură reacție imediată: să înțeleagă falsul și cinstiște informația cu neîncredere pe care o merită. Mesajul făză de informații oficiale devine o stare de spirită instituțională socială.

Novația socială de informație fiind rezădă, a apărut, ca o reacție tipică de răspuns, un mecanism compensatoriu: zvonul. Designat, între anumite limite, zvonul caracterizează orice societate, fiind — cum ar spune E. Durkheim — un fapt social normal. În cîndele de aceste limite, el devine patologic. Este cazul a ceteră că și-a întâmplat — și se întâmplat încă. Fără să preciștice, izvorind din reacția personală, dar dobândind printr-o rapidă și extinsă circulație un statut social, zvonul este un fapt social. Funcțiile lui ideale, acelea de a institui o rezistență activă (un pas în plus față de starea de suspiciune) și de a asediul manipulatori informațive și de a coriga informațiile oficiale, inclusiv de a amplifica gălăgile, îl dovedesc caracterul util și necesar, ba chiar inevitabil.

Designat, zvonul nu îzbudea să realizeze direct aceste funcții. Adesea, el însuși exageră într-un sens sau altul, uneori trecând direct în fictiune. Dar, zvonul purta cu el conștiința proprii relativități. De aceea își permitea să proliferze neîngherit, să fie chiar contradictoriu. Uneori, zvonul însuși era derăduit de propria enormitate (să ne aducem aminte că și-a vorbit de un departament al dezinforma-

mării, plasat, firește, la Securitate). „Se spune”, „se zice”, „căci”, formulele introductive care-i netezau lansarea, contindeau deopotrivă un avertizment adresat ascultatorului *asupra* posibilei erori. Cînd prin telefonul sără fir, adică pe zoftite, mesajul era supus unor succesiive rectificări, în funcție de discernămîntul sau de credibilitatea receptorului devenit la rîndul lor emițători. Zvonul a stimulat astfel pînă la fabulos imaginația socială.

Zvonul ca dezertuare de la realitate este, recunoște, o sură teribilă a comunității. Ca efectul acesta să se producă, zvonul trebuie lăsat cu altare, ad litteram, ignorind avertismentul imanent al relativității precum și contextul în care se produce.

O antologie a zvonurilor ar putea fi tratată ca o criptogramă, care are deci, nevoie de o cheie de interpretare.

Că și-o astăzi, cred că trebuie să pornim în primul rînd de la constatarea că zvonul există, apoi de la ceea ce el înține sau neagă și, abia într-o ultimă instanță, la dimensiunile fabuloase ale mesajului său. Funcțiile zvonului vor săpăra astfel ca desfășurîndu-se într-un plan fundamental simbolic. De aceea se poate spune că există o hermeneutică a zvonului. Cheia interpretării nu se găsește atât în conținutul lui, cit în resortul care î-l face posibil, care î-l dă naștere; mesajul făză de informații oficiale. Că privește conținutul, dimensiunile exagerărilor și ale erorilor zvonului semnalează presunția exagerărilor și eroilor informațiilor oficiale. Există, cred, o sincronizare și o proporționalitate directă între calitatea informației oficiale și calitatea zvonului. În plus, mesajul informației oficiale este mai mereu răsturnat în zvon: micul devine mare, rău — bun etc. Nu stiu însă că, printr-o medie ermetică a firmenilor olimoronului, am putea avea informația corectă...

OPINII ALE DUBLELOR VICTIME

• Pentru mine, psihiatrul trebuie să cunoască foarte bine legile, altfel, poate comite greșeli irecupărabile, chiar cu bune intenții. De asemenea, nu înțeleg de ce unuia psihiatru să desconsideră, din punct de vedere civic, pacientul, numai pentru că a fost adus de organele de repreșință spre a fi internat. Dacă în grada lui distanță și-ar fi opus privirea măcar către clipele atupătoare celor internați, aspectul spitalelor de psihiatrie din România

ar fi altul. Să nu uităm că internarea psihiatrică mai este încă echivalentă cu arestarea și privarea de libertate. Dacă psihiatrul nu are permanent în vedere acest lucru, înseamnă că nu și-a ales miseria potrivită și ar trebui să se recalifice, pentru a cunoaște ce înseamnă să fie un „cas”, izolat fizic și psihic.

(VASILE PARASCHIV)

• În psihiatrii români nu avem încredere, deoarece, prin concursul lor, am fost interesați în spitale și nici nu au luat numeroase drepturi. Pentru a-ni se restituă demnitatea, vom face, dacă e nevoie, chiar greva foamei și vom apela la asociații medicale internaționale.

(ION SOIMARU)

• Timpul interndrilor nedrepte în spitale de psihiatrie ar trebui asumat anilor de detenție, acordindu-ni-se pentru a-

cesta desprăvăbirile. De multă, să fie recalculate pensile victimelor abuzurilor psihiatrici, iar pensile activiștilor vin-

rări ai partidelui comunist să nu depășească, luană, 500 lei.

(NICOLAE STROESCU)

• Constat cu durere — și nu intenționez să lărgesc pe nimic! — că medicii psihiatri din România, cu rare excepții, sunt lipsiți de cultură religioasă. Altfel cum să se inteleagă faptul că susținerea unor convingeri religioase era, pînă nu demult, etichetată manifestare mistică, necesitând tratament psihiatric. Asemenea atitudini regrebată cred că ar putea să prevenească introducerea, încă din secolul, lecții de inițiere în fațe de religie și ale istoriei spirituale. Mă gîndesc, în acest sens, cu recunoștință la inteligența invitației a autorilor cărții „Sănătatea mintală în lumea contemporană” — apărută în 1986, în Editura medicală. Ea adreseză un apel la perfecționarea profesională continuu a psihiatrului dar și la creșterea nivelului lor de cultură, pentru a fi în măsură să distingă, bunăoară, credințele religioase normale, reflexul de tradiție, de delururile mistice. Totodată, îi port recunoștință d-lui dr. Romila, care, în plin ev mediul comunista, a avut răbdarea să mă asculte și curajul să decidă depensionarea mea, ceea ce mi-a schimbat destinul.

(NICOLAE STOICESCU)

• Cei responsabili pentru încadrările abuzive în patologia psihiatrică, pornind de la motive politice, ar trebui considera-

rati participanți la genocid și judecati ca atare. Asemenea tuturor celor ce au dus la catastrofă, ei trebuie expertizați

și psihiatrie. Concomitent, este necesar ca persoanele încadrate în Decretul 313/1980, înainte de 21 dec. 1989, să fie recăpătată de comisiile speciale, din care să nu facă parte specialistii cu funcții de răspundere sub dictatură sau cei compromisi politice.

(ELENA SANDA)

• Nol, cei catalogați, pe nedrept, bolnavi psihici sănătuțile adevărată participanți la istorie, fiind și duble victime. Pentru că am luptat împotriva securității, procururilor, justiției și miliciilor, dar și, înținut mai grav, împotriva psihiatrilor vinđuți puterii, cei care au încercat să ne înăbuzească psihic. Despre aceste lucruri ar fi necesar să se vorbească în presă, la radio, la televiziune. Să să se emiță un decret lege pentru reabilitarea morală, recăsătirea demnității și, de ce nu, despăgușirea noastră materială

(MIHAI FLOREA)



MARY ELLEN MARK

universul nebuniei la un spital psihiatric de stat, undeva în S.U.A. Este un pavilion rezervat exclusiv femeilor considerate periculoase atât pentru ele, cât și pentru cei din jurul lor.

Fotografiile făcute în timpul ei a trăit printre aceste femei ne relevă această lume interzisă, total izolată de la noastră.

Mary Ellen Mark „colecionarea” apariții internaționale. Ultimul său album „Falkland Road” (1986) despre prostituatice din Bombay este unul din eseuri remarcabile despre un subiect foarte dificil.

Lucrările sale au fost expuse preluindeni în lume, autoarea fiind apreciată ca una din cele mai mari fotografi ale secolului XX.

EMANUEL PÂRVU

DIN CRONICA ANILOR FĂRĂ DUMINICI

MAREA CRĂPELNITĂ A URII

BUCUR STĂNESCU

Timpul incrementat care a fost viața de detinție, practicile de nimicire sau de dezumanizare trimis la imaginația unei morți imense în cosul cărăușului oameni toărăță alii oameni ca pe grăunțele de gruț pentru a se cădea din această un anumit produs urmărit de el. Infometarea, bătăile mai mult sau mai puțin sistematice, mai mult sau mai puțin periodice (depinde de conjunctura internațională, și chiar și de cea interioară, pentru că totul se răsfringea pînă la ultima colă de închisoare), lipsa de aer, distrugerile prin muncă, reducerea și, nu în ultimă instanță, drogarea care să-a folosit deja la anchetele din 1948. (E bine să nu se uite că în această perioadă au fost folosite și celebrele anchete non stop și anchetă „mamei”.) Asamblată în ultima perioadă (căci lumenii evoluază doar) au fost folosite și clinicele psihiatrici.

Ajud - 1950. Efectele infometării au devenit foarte vizibile după aproximativ doi ani de la anul marilor arestări. Din celulărul Aiudului se scoateau morți și morți, în fiecare dimineață, numărul ajungind cîteodată pînă la zece. M-a impresionat în special cazul unui interzis al Spitalului Colțea, Costin Cazacu, pe care-l cunoșteam încă de la Jilava, unde am stat mai multă vreme în aceeași celulă - nr. 11, secția II secret. Se pare că avea o bună pregătire profesională și, în plus, un talent de mare povestitor; era moldovean din jurul Galatiului. Toți eram chinuți de foame, dar Costin se pare că o suporta cel mai greu. Din cauza acestor obsecni, de fiecare dată cînd termina o povestire, revenea cu regularitate la același subiect. Înainte de arestare tocmai primise un pachet de scris. Agentul venit să-l ridice a fost un om cîmăsocâde, căci i-a permis să-mi mânance ceva înainte de a-l obliga să-l însoțească. Obsecnia lui Costin era că dacă ar fi pus sora medicală să-i facă un scrup nu din patru ouă do găină, el din cele trei ouă de găină care se aflau în pachet, i-ar fi fost acum mai puțin impunătoră cu patronul său, cu toate relațiile noastre nonagoniste de tari frățești.

Pînă la urmă, nu se stie dacă această scoasere masivă la munca era dictată de motive economice și dacă și acum nu primău cele politice, adică pe orice cale trebuie să urmărești distrugerea dusmanului de clasă. Dacă ne gîndim la imensele investiții făcute la canal, de miliile de oameni care și-au dat viața astoia, pentru că - după ce s-au însemnat răsunătoarele procese de sabotaj, în care s-au condamnat la moarte oamenii nevinovați - lucrările să inceapă brusc. După moartea lui Stalin, fără explicații, totul a incrementat. S-ar putea deduce că în tot ce întreprindeau comuniștii nu contau realizările, ci numărul de deținuți trimisi pe lumea realității. Am să invoc în sprijinul acestelui spuse, o scenă petrecută în colonia „Culme”, în primăvara anului 1959. Se stie că în anul 1958 - deci la 19 ani distanță - s-au executat arestări sproape tot asa de massive ca cele din 1948. Din Bărăgan, unde mulți de oameni care și execuția pedeapsa erau trimisi să-continue sub altă formă în domiciliu obligatoriu, de acasă, din totă jara, sînt din nou arestați toți „suspecții” și internați. O parte dintre ei au fost anchetați pentru vîini imaginare. Judecăți și condamnați. Este interesant că nu toti cei din domiciliu obligatoriu au fost arestați, ci numai o anumită categorie. Unii au rămas pe loc, continuindu-și pedeapsa de „deosebiti”, iar alții au reînceput să fie vîneau din puscărie. De exemplu Paul Goma - după doi ani de închisoare executată în Gherla - era trimis cu domiciliu obligatoriu în satul Lătești. În timp ce alții erau „eliberăți”, erau trimisi la colonia „Culme” de pe fostul canal, unde fusesează masați toți rearestați. Cît privește motivul rearestatării - s-a spus atunci că începuseră semne de dezagregare a Libanului și flotele aeriene aliate unite: americană, engleză și franceză făceau raiduri în spațiu aerian al acestelui tărî. În orice caz, se stie sigur, că în 1961, cînd trebuia să se elibereze totul care primise 36 luni (trei ani) de internare, pedeapsa a fost prelungită în bloc cu încă trei ani. De ce? Cînd din afirmațiile făcute de anchetaitori mai tîrziu: podul aerian de la Berlin. Din totă lumea adunată la „Culme” - cei mai mulți au fost trimisi la Periprava la stuf. Au rămas totuși circa 200 de înăpiți, care, de altfel, tot la Periprava vor ajunge în primăvara anului 1960. Deci ce să se întâmple, în primăvara anului 1959, la „Culme”, unde

Am spus că se scoaseau zinile morți din celular. Foarte frecvent, în puterea nopții, se auzeau bubuluri puternice și strigăte. Se bătea în ușa celulei și era strigat militanțul sef de secție. Se putea auda cana următorului dialog:

- Domnu sef, domnu sef!

- Ce vrei mă, de ce p... mă-tili băti în ușă?

- A murit un om, domnu sef!

- Să daci a murit, ce vrei mă? Să-l inviez eu? Așteaptă pînă mină și nu mai bate în ușă că te ia mama dracului!

Sî nu se mai bătea. De dormit nu se mai putea dormi. Se facea un priveghet mut. Gindurile feceră din cei rămași în viață călăuzeau mortal pe drumul nefinței, încercind să-si amintescă că mai multe scene cu el, meninindu-l astfel într-o păreană prezență.

Atunci, într-o astfel de noapte de veghe, la clăpătialul unui prieten, cineva a murmurat printre susține: de te voi uita Ierusalime... Si de-a lungul anilor, această frâuță din Biblie a devenit o cutremurătoare încrengătare, în care prezentul se legă să nu uite: să nu uite nici pe col care au provocat durerile, dar nici stările de purificare sufletească filtrate din aceste dureri. Se aduna în noi, venind de nu știi unde, o stare de seninătate, care crește, crește și bruse ne-trezeam într-o lumină orbitoare. Poate pentru pozitivisti sau sceptici era un aspect patologic. Patologic să nu se instala o stare de beatitudine, care dispără chiar în momentul apariției. Dar aceste clipe fulgerătoare, cînd aveai norocul său - știi eu? - harul să te întîlnesti cu ele, erau suficiente să-ți deni putere de a rezista, pentru multă vreme, la tot ce se întâmplă cu tine. Bîncințele că în față de la Pitești, canal sau mină, mai tîrziu chiar în fabrică Aiudului era foarte greu să te întîlnesti cu aceste bcuri.

Primăvara 1959. Mortalitatea celulărului vechi - celebră zacă - nu era nici ea mică. Se spunea atunci că există un ordin dat chiar de învățătorul tuturor popoarelor - Stalin - că nici un deținut politic să nu mai tasă viu din închisoare. După numărul de victime, se pare că ordinul a existat în realitate. Ce se întâmplă în acest timp cu celăi cîrcoar existență fizică nu le permitea să se elibereze prin moarte? La început se slabă așa de tare, că rămaseră niște cadavre ambulante... apoi au început să se îngreze, adică să-și umflă, să-și instală edemul de inanitate. La unii era așa de puternic că pornind de la picioare ajungău pînă aproape de diafragmă. „Cînd ajunge la înină mă eliberez”, spunea liniștit căte unul din noi, după ce să încerce îndelung corporul puhată împingindu-l cu degetul. Apoi să-și întămplă ceva. Era prin mai 1959. Ori să-a schimbat ordinul de suprimare prin infometare, ori în mintea acestor oameni pentru care orice fenomen avea o explicație științifică și care susțineau că nimic nu e întimplător, a apărut ideea că acești sclavi ar putea fi folosiți să producă bunuri materiale înainte de a mori. Căci pentru noi, sfîrșitul tot acesta trebuia să fie: o moarte că mală grubnică, generată acum de două cauze.

Au început vizitele medicale și tricările. Celăi cărora stară era mai gravă au fost izolați pe „ariile” scurte ale celulărului în formă de T, la etajele I și II. Au cîptat mincine mai bună și vitamine; cîteva lire de ceapă. Apoi, cînd să-și hotărît că sunt destul de „refăcuți”, au apărut comisiile. Se triau oamenii pentru

se aflau înapoi! Într-o dimineață, urind și lovind în stînga și în dreapta, pătrund într-un dormitor de 80 de oameni următorii gardieni: Costea (bătăausul nr. 1 al coloniei), Bagșanian (nu mai puțin prejos decât primul) și Scarlat. Acești se făcuse militanți din vocație. La început a fost soldat în trupele de pază ale coloniei și l-a plăcut atât de mult „munca cu omul” că s-a reînscris.

„Afara, afara” urlau militienii. Oamenii ferindu-se de lovitură, îmbulzindu-se, au căutat să ieșă căt mai repede. Ni s-a spus că trebuie să mergem dincolo de poartă coloniei să scoatem piatră dintr-o carieră parăsită. La exemplul dat de cîțiva curajoși, aproape toți acești oameni care abia se întărau au făcut același lucru: au refuzat. Caz grav! Atunci a apărut comandanțul coloniei, maiorul Ioanțiu, pe care-l cunoșteam încă de la Aiud. N-am mai fost scos din colonie, ci am fost dus îndeaproape înăuntru el, unde se afla o grămadă de piatră. Greutatea piețelor varia între trei și zece kg. Am fost pus să mutam totă această grămadă de piatră care la 200 m mai departe, bineînțelește fără roade, fără tărgi, numai cu mîinile goale. Sîi a început mulțul. Nu era însă suficient efortul fizic. Se folosea nu numai brutalitatea, dar și perfidia pentru a stoarce din bînti oamenii și ultima picătură de vîsă. Imediat după plecarea comandanțului, supraveghetorul lăsat să execute această operă, tălătonierul Costache, cunoscut și el prin răuteata lui, a început să ne indemnăm părintele: „Hai, oameni buni, dati bătale să terminăm mai repede. Pe urma suntele liberi. Vîsă să merge și eu acasă mai devreme că e duminică!” Bucuroș că la terminarea lucrului vor putea merge în dormitor, oamenii au căutat să facă tot ce puteau spre a termina mai repede. Dar la terminarea lucrărilor ne plindea capcană. Piatra a fost mutată din nou pe primul loc de depozitare. Sîi încă o dată și, nu mai șiu de cîte ori.

Incepările practicile de reducere le-a făcut acel „genial pedagog” sovietic - Makarenko. Introdusă în România, reducerea a fost organizată și condusă de celebrul Nicolschi, om al N. K. V. D.-ului, care în ultimă și cea mai mare dominanță pe care a avut-o a fost ministru al securității. L-am vîzut la Aiud, venit într-o inspecție, însoțit de Alexandru Drăghici, ministru de Interne. În uniformă cu grade de generali, mantale lungi ca ale SS-istilor, trecea printre detinuți ca niște flinte dintr-o lume a grozăzii și a distrugerii. Incepările practicile reducărilor au avut loc la Sucava. Un student - Bogdanovici - a crezut că poate salva pe totă lumea simulând o converteire. Strategia lui a fost omorin în bătăie, cu ocazia primei echipe supuse „adevărător și sincer reducări”. Aceasta s-a petrecut la Pitești, unde au fost grupați studenții. Intraseră în puscărie cu un carnet de studenț de anul II doctorat. Licență o luaseră în 1939. Am săt, dintr-un început, că pe studenți li se aplică grele incercări. Unul din ei cu care am întrodat în delungi discuții pe această temă - și care a situit oarecum ce se va întâmpla - a fost Ghîță Șerban, zis Sergentul. S-a sinucis la Pitești. S-a aruncat de la etaj pe cîmentul de la parter. Umaras: toate penitențierele au primit plasă de sîrmă între etaje.

De la Pitești, reducerea s-a extins la Tîrgoviște (acei erau elevii). Ocnele Mari (administrativi, adică cei necondamnați), Tg. Ocna (T.B.C.-iști), Gherla și Canal. Prin 1952-53, reducerea a început să mai fie o problemă acută, răminind mai mult ca o amenințare latentă. În perioada de intrerupere a avut loc și un mare proces, bîncințele împărățe de diversiuni. A fost condamnat chiar și comandanțul închisorii, pe motiv că - sub influența unor detinuți - a vrut să compromite partidul. Cu toate acestea, metodele folosite la Pitești au fost aplicate din nou cu mare furie în Aiudul anilor 1959-61. Prin 1963 se pregăteau aplicarea reducărilor la Periprava, dar desfășurarea evenimentelor care avea să duca la eliberarea din 1964 a făcut ca totul să cadă bătă. Cel care trebuia să ia în mijloc sale energice această importantă problemă a reducării la Periprava a fost Angheluș, fost ministru comunist, și una la puscărie din cauza conflictului său cu Dej. Era schlop, mergea în baston, pentru că la Gherla fusese bătut de colegii de celulă, fiind turnător.

In ce constă în definitiv această reducere? Prin cele mai diabolice metode trebuia să se producă o explozie în sufletul omului, încit personalitatea lui să se fărățeze, devenind un molor amorf. Din acest moloț educatorii mulau niște marionete umanoide, care reacționează perfect la sfîrșile trase de educator. Tot ce mai rămînește viață în sufletul acestor oameni era frica, în rest erau indiferenți, apatici. Ca să ne facem o slabă imagine de ce a însemnat reducerea pentru un om trecut prin Pitești, redau o întîmpinare petrecută în satul Lătești din Bărăgan. Ne aflam pe o sută de foști detinuți în acest sat nou, întemeiat de dislocații bănești, pe vîremea cînd marcel Tito deveaște Iuda Tito, după expresia lui Stalin. Prin 1956 a fost adus la gospodăria de stat din Lătești un film sovietic, intitulat „Oameni pe turnuri”. Subiectul? Metoda de reducere a lui Makarenko aplicată într-o colonie de tineri, o bucătică de Gulag. Se arăta cum o mică parte din acești tineri erau treziti la „mievărată constință și viață” și cum - altruși fiind ei - căutați să-i trezescă și pe ceilalți. Metodele aplicate pentru această trezire erau ingrozitoare, dar rezultatele obținute meritau aplicarea lor. Toți tinerii deveneau niște eroi „foarte pozitivi”, care cintau, mărgăluiau, dar mai ales munceau cu un elan angelic.

Cel care n-am fost la Pitești n-am înțeles prea bine în ce constau aceste metode. Dar unul din foșii torturări, fost student la Academia de Inalte Studii Comerciale, a avut cea mai socantă reacție: pe măsură ce filmul se derula, trupul său căpăta o rigiditate cada-verică, fățu îl era pămîntie și din cind în cind zugăea puternic. Apoi, bruse, membrele sale - miinile și picioarele - au început să se agite dezordonat. Cînd s-a terminat și cu mișcarea membrelor, omul a căzut într-o stare de catalepsie. L-am dus acasă pe targă. Două săptămâni a zăcut în stare de inconștiță. Avea cognăzu, în care urilele alternau cu o așa de puternică scrișuire a dinților, încit credeam că îl vor fărăți complet. Cînd să-a revenit n-am putut obține de la el nici o mărturisire, nici o explicație.

Găești, 14 februarie 1998



GEORGE GROS : „Pace”

● PROCURATURA DISPUNEA INTERNAREA

● Dr. Alexandru Olaru, medic primar : Problemele de psihiatrică legală privesc orice societate organizată, tinând cont de condiția umană în care individul are o dublă postură : apărător și perturbator al armoniei sociale. Din punctul de vedere al psihiatrilor, perturbatorul armoniei este bolnavul, caracterizat printr-o eliberare a agresivității, indreptată asupra lui insuși sau împotriva celorlalți, a vîții, a organizațiilor sociale, în general. Se ridică aici însă problema faptului unor asemenea acte cu sau fără discernămînt. Se intențează, adăugă, că psihiatrica legală apare ca necesară oricărui societății organizată, tocmai pentru a proteja societatea de comportamentul nociv al bolnavului mintal.

Cum activitatea mea în psihiatrică, începută în 1951, a acoperit perioada totalitarismului comunist, mă voi referi la articolele Codului penal actual farti. 113 și art. 114 și la Decretul 12 din 1965 transformat în 1980 în Decretul 313, toate acestea conținând instrucțiunile expertizei medico-psihiatrică.

● Popa Marian : Decretul 12 din 1965 nu se referă la problemele de expertiză, ci la problema internării bolnavilor psihiici periculoși.

● Dr. Alexandru Olaru : În România totalitarismului comunist, reprezintă o cîntăru formă specializată inimăzinătoare. Putem suna că și psihiatrica, în formele ei reale, a constituit o asemenea modalitate de

acest decret responsabilitatea internărilor trecește în întregime în sarcina mediciilor, iar securitatea nutrește astfel să forțeze mai usor mintea medicului.

● J. D. Stăki : Din eoca ce-mi amintesc înțeleag că, la dimineața noastră, psihiatrica s-a ocupat de niste cazuri care, în realitate, erau niste cazuri sociale sau juridice. Or, de aceste cazuri ar fi trebuit să se occupe justiția sau serviciile sociale. Dar, spuneți-mi, în cadrul decretului de care vorbiți, recursul era posibil?

● Dr. Alexandru Olaru : Hotărîrea comisiei medicale nutrește fi contestată de către bolnavul insuși, familiile sau de către Consiliul popular. Recursul se poate face numai la procuratură. Însă, datorită formalităților extrem de numeroase, ele nu există. Comisia medicală era cea care nutrește să rezolve mult mai repede cazul.

● Popa Marian : Trebuie să atragem atenția asupra faptului că nu legile au fost cele mai rele. Se poate discuta însă despre felul în care erau ele aplicate.

● Dr. Al. Olaru : Prin prevederile Codului penal farti. 113, 116, rămase în vigoare, au fost internați în spitalele de psihiatrică atât bolnavi psihiici infractori, oponanți ai reașașului, unii cu deliri politici, dar și oameni perfect sănătoși din punct de vedere psihiatric.

● Ion Vianu : Noi sună că la București, dar nu vîd de ce numai acolo, erau aduși bolnavi direct de la poliție. Era o măsură abuzivă sau se integra în vîro măsură prevăzută de lege?

vîghere. Urmează deliberarea Comisiei, hotărindu-se dacă recursul se acceptă sau nu. Pacientul primește o scrisoare care conține motivele pentru care se socotește că el este bolnav. Dacă pacientul nu este de acord cu decizia comisiei, el poate face un recurs prin Curtea de Justiție, care în termen de zece zile decide asupra cazului. A treia instanță de recurs este Tribunalul federal.

● Popa Marian : La prima internare, se poate solicita ajutorul poliției?

● J. D. Stăki : Uneori se întâmplă. Poliția este cea care trebuie să chemă medicul de gardă și medicul hotărâște sau nu internarea. Sigur că anotă cazuri excepționale, cînd bolnavul comite acte de violență. Sîi atunci poliția vine, constată că probabil este vorba de un caz psihiatric și nu de un simplu delincvent și în acel caz poliția solicită medicul, iar internarea se face numai cu ambulanță.

● Popa Marian : Se utilizează mijloacele de cotenție?

● J. D. Stăki : Cînd situația este gravă, din păcate, se folosesc și astfel de mijloace. Dar lucrul acesta se întâmplă din ce în ce mai puțin. Serviciul de ambulanță este o formă de cotenție care evită sistematic mijloacele de cotenție.

Acum, în Elveția, situația de psihiatrică are foarte puține naturi în raport cu numărul populației. În general, în spital, sunt internați bolnavii și mai

DISCERNAMINTUL ÎN CÂMASĂ DE FORTĂ

La sfîrșitul lunii mai, dr. Ion Vianu, medic psihiatru, vicepreședinte al Asociației elvețiene contra obuzurilor politice în psihiatrică, însoțit de dr. J.D. Stăki, medic psihiatru din Geneva, Eric Sottos, jurist, reprezentant al Asociației SOS Torture și Popa Marian, medic psihiatru, inspector în Ministerul Sănătății, responsabil cu psihiatrica pe teră, au vizitat spitalul psihiatric de la Poiana Mare – Craiova. Vizita a fost urmată de o discuție la care oaspeții s-au întreținut cu medici psihiatri din Craiova

repreșință. Modelul a fost importat din U.R.S.S., moderat la început, și, din ce în ce mai puternic, odată cu instalarea dictaturii. Psihiatrica a fost subordonată justiției. Expertiza medico-legală psihiatrică și, mai ales, stabilirea liniști de discernămînt constau adesea într-o modalitate de eludare a sanctiunii, neluindu-se niciodată un fel de măsură de punere în apărare a hotărîrilor judecătorești, făptușul rămînind în libertate și amenințind potențial sau real societatea prin recidive. În afara infracțiunilor de drept comun, erau implicați și bolnavi mintali. În aceste cazuri, psihiatru care stabilea o liniște de discernămînt era suspectat de pactizare cu asa-zisul infractor, suspectat că ar comploa împotriva orînțierii sociale de stat. Sîi, cum psihiatru subordonat la apărarea individualului ce se manifesta astfel să renunță la serviciile sale în mare parte majoritate a cazurilor. Aceste cazuri erau condamnate direct de către tribunalele militare. Aceste condamnări însemnau privarea de libertate, supunerea la muncă, molestări. Forma legală prin care se făcea aceste condamnări era dată de prevederile din Codul penal (închînătoare) prevederile incerte și vagi, lată art. 112 : „obligativitatea la tratament și internarea medicală” sau art. 114 : „măsura internării într-un institut medical de specialitate, pînă la înșănătășire”.

In 1965 s-a elaborat și pus în practică Decretul 12 prin care, în urma unor seminări de acte antisociale, procuratura dispunea de internare într-un spital de psihiatrică a unor bolnavi psihiici sau presuși a fi bolnavi și supunerea lor la tratament medical.

● Eric Sottos : Prin urmare, procurorul era cel care decidea expertiza psihiatrică. Dar cine semnala către decizia expertiza psihiatrică? Dar cine semnala către decizia expertiza psihiatrică?

● Popa Marian : Erau reclamări, sesizări ale cățătorilor, vecinilor, inclusiv ale familiei.

● J. D. Stăki : Totuși, medicul era cel care stabilise diagnosticul bolnavului.

● Dr. Alexandru Olaru : Dosarul în întregime era alcătuit de procuratură. La spital, deosebi bolnavul era adus de către orfanatele de milă și ordonanța de internare. Abia pe urmă se făcea examenul medical. În urma acestei stări de fapt, din afara granițelor teritoriale s-a semnalat și se făcă abuzuri. În 1980, Decretul 12 a fost înlocuit cu 313. Acest decret prevedea că în urma sesizării cățătorilor, vecinilor sau a rudenilor, medicului de circumșirință îl revine rolul de a întocmi dosarul. Acest dosar este verificat de Serviciul social al Consiliilor populare locale. Încadrarea în Decretul 313 cade în sarcina medicului din ambulatoriu care poate să refuze (din cînd cunoște eu, astă ceva nu s-a întâmplat însă). Se formează anot. o comisie din trei medici, care își decida încadrările în 313 și a internării sau, dimpotrivă, a neîncadrările și a reinternării pacientului.

● O LEGE ORIGINALĂ, ROMÂNEASCĂ

● J. D. Stăki : Care erau criteriile pe baza căror pacientul era internat?

● Popa Marian : Totuși asta este problema. Nu existau niste criterii precise și clar definite. Se tineau cont de starea generală a pacientului, dacă era periculos sau nu. Însă ceea ce era mai rîndu era faptul că nu se ridică problema discernămîntului. Bolnavul psihiic periculos este cel care își pune sănătates proprii și integrările corporală în pericol, pe a lui sau a celorlalți. Însă, vedeti, este o definitie atât de elastică, încît în ea se poate intra orice fel de bolnav. Nu era nici o legătură între ceea ce se intențează prin bolnav psihiic periculos și tulburările discernămîntului. Erau, de oildă, bolnavi cu păstrarea discernămîntului și care erau internați obligatoriu prin acest decret.

● J. D. Stăki : Este o lege care nu mai există nicăieri în lume.

● Popa Marian : Da, este o lege originală, românească, o lege care nu a defavorizat profund. Pentru că acel bolnav care ar fi trebuit internat, bolnavi psihiici care aveau nevoie reală de ajutor, nu puteau fi internați. Sîi astă pentru că nu existau deci critica infirmierii la camera de mardă și cam altă. Prin

● Dr. Al. Olaru : Era o măsură abuzivă. Ideea politică de la care s-a pornit a fost accesul că cel care sindică astfel decât Ceausescu trebuia să fie considerat bolnav mintal. Multi psihiatri au făcut internări, cedind la rugămintele familiilor, altorui din proprie inițiativă, considerind că o internare într-un spital de psihiatrică este de preferat unei detinări penitențiale cu regim special.

● Popa Marian : Ar trebui să facem niste proiectări. Dupa 1980, cînd a apărut Decretul 313, deci, în condiții în care legislația lăsa numai în seama cadrelor medicale internarea, cu prilejul vizitelor lui Căescuș, a congreselor etc. erau aduși de poliție cîteva sute de bolnavi. Acești bolnavi, de oildă, în București erau cunoscuți ca revendicativi. Dar nu datorită stării lor deosebite erau internați, ci că să nu apară încordonate în fața colonelului prezidențial. Deçi, internarea nu era făcută în beneficiul bolnavului.

● I. Vianu : Cine intervenea în astfel de ocazii? Militia, securitatea?

● Voie : Militia, securitatea.

● Al. Olaru : În anii '73-'74, la sugestia conducerii psihiatrici din tara noastră, s-a luat măsura înființării a două spitale centralizate pentru bolnavi sau pentru cei condamnați în baza art. 112-114 din Codul penal. Este vorba de Poiana Mare și Dr. Petru Groza.

● Popa Marian : Aici, în dv. la Craiova, se făceau internări cu ocazia vizitelor lui Căescuș?

● Al. Olaru : Da. Se făceau internări de securitate durată, fără nici o formă legală a celor persoane considerate periculoase. Aceste persoane nu li se făceau tratament, poate un somnifer usor, și după 2-3 zile erau eliberați. Erau niste, situații, anotări în fond, care depășeau posibilitatea de refuz ale psihiatrilor. El nu era bolnavi, ci oameni inopertuni. Sîi au și ei pentru ce erau internați.

● I. Vianu : În anii '80, cînd Hrusciov a venit la Paris, refugiați din Est au fost suși în avioane militare și dusă în Coraci. Dar, firește, astă nu are nimic de face cu medicina...

● J. D. Stăki : Ati vorbit de 313 și de modul abuziv în care se aplică. În afară de acest decret și de articole Codului Penal mai există și vîro altă lege de internare?

● Al. Olaru : Nu. În ceea ce mă privește, la Conferința de psihiatrică de la Predeal din 1987, am propus conceptual de apărare socială pentru o rîcălușitatea manifestă sau potential previzibilă a bolnavului mintal.

● IN ELVEȚIA ...

● I. Vianu : Domnule doctor Stăki, vreti să ne faceti o expunere asupra situației existente în Elveția în ceea ce privește psihiatrica?

● J. D. Stăki : Psihiatrica în Elveția, ca în toate țările de astfel, constituie obiectul a numeroase dezbatări. Si eu nu cred că putem vorbi de probleme legale, fără să evocăm situația de ansamblu a psihiatrici. Vreau să spun că oamenii să facem legi magnifice, dar dacă nu avem dispozitivele psihiatrici adecvate și nu avem oameni cu o morală înaltă, toate aceste legi sunt zadarnice. Pot spune că în Elveția am avut o sansă considerabilă, aici s-a dezvoltat o psihiatrică modernă care pune accentul în mod esențial pe tratamentul ambulatoriu. Internările care sunt temporare, nu survin decât în momentele de criză, în cazurile cronice care depășesc normalul. Există la noi o lege de internare. Să vă descriu cum decurge o internare obișnuită: medicul elaboră un certificat de internare care trebuie să răspundă unor criterii foarte precise, și anume: precizarea bolii mintale, pericolul fizic iminent, necesitatea îngrijirii în mediu spitalistic. Acest certificat este verificat de medicii unei comisii și dacă el pare incomplet și se aduce la noi date. De notat este faptul că la internarea în spital, pacientul nu se înmînează legea de internare. Pacientul are la dispoziție zece zile de la internarea pentru a face recurs. În caz de recurs, bolnavul trebuie să fie examinat de unul dintre medicii Comisiei de supraveghere. Majoritatea pacientilor însă, ca în sarcina

serviciilor ambulatorii. La Geneva, astăzi, vorbim tot mai puțin de un sistem spitalistic și tot mai mult de unul ambulatoriu. Ideea este că și bolnavul internat să fie scos că mai repede din spital și incrementat serviciile ambulatorii.

● PENTRU CA PRACTICA NOASTRĂ SA SE PURIFICE

● Popa Marian : Dar soțialul propriu-zis cum este organizat?

● J. D. Stăki : Principiul spitalului de psihiatrică în Elveția este că tot spitalul să fie deschis. Există însă și pacienți foarte agitați pentru care este obligatoriu să fie închis. Astă incit se întâmplă să se închidă, fie un pavilionul, fie cea și saloului pe perioade scurte. Dar atunci se explică bolnavului pentru ce se fac aceste măsuri. Firește că nu este o situație perfectă, dar e o încercare de a limita pe cât posibil măsurile de constrințe.

La spitalul de psihiatrică se află și o secție închisă, care este de fapt o secție a închisorii. Aici sunt îngrăditii cei care se îmbolnăvesc în închisoare. Secția închisă din cadrul spitalului este independentă de autoritatea penitențiară.

Există probleme efective ale delincvenților. Pacientul este înculpat de organele judiciare și, fie avocatul, fie procurorul cer o expertiză psihiatrică, dacă el cred că este vorba de o boală. Pe urmă, fie comera de acuzare, fie tribunalul, în momentul judecării cazului, nu să declare că pacientul este parțial responsabil sau total irresponsabil, în funcție de prevederile Codului penal, și se dispune un tratament psihiatric la spital sau ambulatoriu. Pe baza expertizei, aceste cazuri sunt trimise la spitalul de psihiatric și în acel moment astfel de pacienți sunt îngrădiți de medicii din spital. Însă testea lor depinde de Consiliul de supraveghere. Există caruri de delinvenții civile, nu penale, oameni care au săvîrșit crimi etc. și pentru care se hotărâște, după un anumit timp, numără în libertate cu titlu de incarcere. El sunt închis obligatoriu urmăriți de serviciile ambulatorii, pînă cînd lea de sub incidenta legit. El les de probă și nu îl redau. Pot să vă spun că psihiatrilor sunt prinși între două presiuni: ce de o parte asociațile de apărare ale bolnavilor care spun că internările sunt măști și bolnavii sunt puși în libertate foarte usor.

● I. Vianu : Cred că ceea ce a rezultat din această discuție este că, în principiu, legile sunt foarte bune, importanță fiind interrelația lor, el și contextul social în care aceste legi se exercită. Acest lucru apare în două opiniile diferite: mai întîi, delimitarea sferelor delictualului. Ce este un delict. Not am vîzut ieri la Poiana Mare, cum după 22 decembrie, numărul bolnavilor a scăzut brusc. Schimbîndu-se cova, anumite delicte au inceput de a mai fi delicte. De oildă, discuția noastră de acum, purtată cu cinci ani în urmă, ar fi trebuit să ne ducă ne toti, căci pentru că am fost martori într-un soțial psihiatric, la Poiana Mare. Deçi, sfera delictualului s-a modificat. Ca psihiatru, noi trebuie să ne implicăm în a reduce sfera delictualului, pentru ca practica noastră să se cureze, să se purifice.

A doua invățătură care mi se pare că rezultă astă din opinile partii românești, est și din opinile partii elvețiene, ar fi aceea că o garanție a deontologiei noastre înseamnă separarea sferelor psihiatrici de cele ale justiției și ale politicii. Pentru acest lucru trebuie militat în prezent. O independență a acestor domeniîi facînd posibilă, totuși, cooperarea. Însă nu vîd realizabil acest lucru într-o medicină strict etatizată. Societatea orînat crează un fel de normă ideală care influențează asupra relației psihiatru-pacient și autoritatea sferelor trebule dezvoltat și apără.

Cit privesc România, să nu uităm că o psihiatrică puternică este o psihiatrică cu foarte mulți psihiatri. Or, în România, există încă foarte puțini.

A consemnat RODICA PALADE



Ne-au reținut ca la inchisoare

• Rodica Patade: Domnule Vasile Paraschiv, sunteți unul dintre cei mai vechi și mai redutabili oponenți ai regimului Ceaușescu. Ați făcut parte din nucleul de constituire al primului **Sindicat Liber al Oamenilor Muncii din România**, în 1979, un lucru extraordinar la acea vreme, nu numai pentru țara noastră, ci pentru toate țările din Est. Ați avut mult de suferit, atât cunoșcut spitalul de psihiatrie... Cum ați început?

• Vasile Paraschiv: În 1968 am hotărât să mă retrag din rindurile partidului comunist. La acea vreme, ajunsem la concluzia că partidul a intors spatele muncitorilor, că nu mai are nimic comun cu ei, că noi, muncitorii, eram victime ale abuzurilor și ale nedreptăților săvârșite de activiștii de partid.

• R.P.: Dar anul '68 a fost un an de glorie pentru Ceaușescu, mulți oameni, dacă vă amintiți, au intrat atunci în partid.

• V.P.: Adevărat. Însă eu nu l-am judecat pe Ceaușescu după politica lui externă, ci după cea internă. Or, el lansase atunci ideea schimbării stilului de muncă în partid, iar eu am văzut în acest lucru o ruptură a partidului de clasa muncitoare, tinând cont de abuzurile tot mai mari care se săvârșeau. Nu voiam să sprijin prin crezinta mea o astfel de politică.

• R.P.: Ce conștiințe a avut retragera dv. din partid?

• V.P.: La 29 iulie 1969, am fost arestat la locul meu de muncă. Combinatul petrochimie Brazi, am fost dus la milizia municipiului Ploiești, și, de acolo, la spitalul de nebuni Urlați, județul Prahova.

• R.P.: Deci, așa ați făcut cunoștință, pentru prima dată, cu psihiatria. Cît ați stat la Urlați, ce s-a întâmplat acolo?

• V.P.: Am stat cinci zile. Sîi, din primul moment în care am ajuns acolo, am declarat greva foamei în semn de protest. Președintele țării, la Plenara C.C. din aprilie '68, afirmase că muncitorii vor fi în siguranță. Nici unuia nu i se va mai întâmpla ca, plecind dimineața la lucru, să nu mai fie sigur că ajunge acasă, ca pe vremea lui Dej.

• R.P.: Pe baza căruia document ați fost dus la spitalul din Urlați?

• V.P.: Nicăun document. Au venit cu masina și m-au luat, împreună cu încă 30–40 de persoane.

• R.P.: Sîi după cinci zile, cînd ați ieșit, nu va s-a eliberat nici un act?

• V.P.: Ni s-a dat drumul acasă fără nici un act. Sîi, cînd am stat acolo, n-am făcut nici un tratament. Ne-uu reținut ca la inchisoare.

• R.P.: Cînd a survenit următoarea internare și în urma căruia fapt?

• V.P.: În 1976 am scris o scrisoare către Europa Liberă în care luan apărarea fostilor membri ai Partidului Social Democrat. Cunoșteam pe cîțiva dintre ei, Ungureanu Alexandru, Nicu Burcete, profesorul Nistor Petre, oameni cu care am rămas prieten pînă cînd ei s-au prăpădit. Erau oameni vitregiti de soartă, urmăriți de securitate, lipsiti de drepturi. La 1 decembrie '76, am fost dus la Spitalul nr. 9 din București.

• R.P.: De această dată a existat vreo formă cit de cit legală?

• V.P.: Nici un set. Există numai scrisoarea mea, ca dovadă că nu sunt un omen normal. Însă doctorul care era de mardă a refuzat să mă interneze. Sîi atunci m-am dus de la București la Volia, unde m-a luat în primire dr. P.M. Nu mi s-a făcut nici un tratament. Iar pe 23–23 decembrie am fost externat. Cînd am plecat din spital, dr. P.M. mi-a dat un plic, spusind să-l înținem ofiterului de securitate, Dobre Tîcu, cel care mă adusește la Volia.

• R.P.: Cînd ați stat la Volia, vi s-a făcut vreun examen medical?

• V.P.: Absolut nimic. N-am fost consultat și nu mi s-a făcut tratament. Cînd am ajuns acasă am deschis oculul și înăuntru era o foale de observație. Pe acea foale, atunci, mi s-a pus pentru prima dată un diagnostic de bolnav psihiatru delirant revendicativ sistematizat. Am copiat această foale și i-am dat-o lui Paul Goma, care a transmis-o mai departe la Paris. Așa am început să fiu anșurat din afara țării.

Săpoca, iadul de pe pămînt

• R.P.: Ce a urmat?

• V.P.: În anul următor am încercat pentru a doua oară să-l contactez pe Paul Goma, dar am fost arestat, dus la milizia din Drumul Taberei, unde mi s-a cerut să retragă semnătura pusă pe o scrisoare a lui Paul Goma adresată Conferinței de

Comisia de studiu asupra procedurilor de internare și tratament forțat în spitalele psihiatrice speciale, 24 aprilie 1978, domnului Vasile Paraschiv

(...) Psihiatrii, membri ai Comisiei de studiu vă mulțumesc pentru mărturia dv. obiectivă (...) Ei au apreciat grijă dv. pentru rigoarea și acuratețea (...) cu care ați abordat niște chestiuni dificile (...). Primiti să vă transmitem asigurarea înaltei lor considerații și o simpatie pentru lupta pe care dv. o duceți.

Dr. Jean Ayme, dr. Gerard Bles, dr. Dominique Bonnet, dr. Charles Brisset, dr. Hélène Chaigneau, dr. Jean-Paul Descombes, dr. Cyrille Koupernik, dr. Jacques Laurans.

la Belgrad. Am refuzat să am fost bătut pînă mi-am pierdut cunoștința. Noaptea am fost dus la Ploiești și, a doua zi, m-am internat la Spitalul de nebuni **Săpoca**, județul Buzău. Mi-am dat în primire directorul acestui spital, A.N. Acest medic i-a întrebat pe militarii de documente și, cum nu era nici un fel de document, A.N. le-a atrăs atenția că e pentru ultima dată cînd îl primește fără acte. Am fost dus la secția 2-a. Acolo, fără să exagerez, am văzut iadul de pe pămînt.

• R.P.: Cînd ați stat la Săpoca?

• V.P.: Am stat 45 de zile și, pentru prima dată, mi s-a dat tratament obligatoriu. Însă, datorită unui vîclosug, n-am înghisit pastile. Le ascundeam sub limbă și, după ce mă puneam să beau apă și să deschid zura, le aruncam.

• R.P.: Spuneți-mi, domnule Paraschiv, ce înseamnă iadul de pe pămînt?

• V.P.: Cred că ar fi zice și pentru un scriitor să spună... Erau acolo oameni bolnavi incurabili, oameni violenti, se băteau între ei, erau olini de singe, femei cu stîni gol, desplătit, cintau cîntecese și sfîșoare... Cînd instructorul li legeau cu cravăza, nu simteau, nu se vătau. Lî se faceau injecții stînd în picioare, asistența aruncă așa de la distanță în fețele lor. Camerele n-aveau geamuri, deși era iarnă, doar grăzi...

• R.P.: Dr. ați stat în salon cu acel oameni?

• V.P.: Da, cu astfel de oameni am stat. Nu m-am dat jos din pat mai multe zile, sătăeam ghemuit, cu genunchii strînsi în brațe, și priveam. Cînd era ceva insuportabil, îmi puneam miinile la ochi. Masa la care mincau... erau niște căni de aluminiu botite cu niște cirpe, nespălate niciodată, n-am putut să mănușc acolo, mi-era scîrbă. În cîteva din urmă am fost mutat în altă secție, unde erau bolnavi obsigeni.

• R.P.: Vi s-a făcut vreun consult?

• V.P.: Dr. A.N. m-a examinat. Dar eu l-am explicat că fusese adus acolo din motive politice, pentru că vroiam să-l întâlnesc pe Paul Goma. Așa a fost a treia internare, cea mai grea.

Cu gindul că sunt nebun

• R.P.: Ce a urmat după Săpoca?

• V.P.: Sistem în '77. Am cerut raport pentru a merge în străinătate și l-am obținut neînchipuit de repede.

• R.P.: Probabil că ei sperau că nu vă mai întoarceti.

• V.P.: Da. Cred că da. Eu însă n-am avut niciodată ideea de a pleca definitiv din țară. Voiam să mor în străinătate ca să consult o comisie de specialiști în psihiatrie. Voiam ca ei să confirmă sau să infirmă diagnosticul pus de medicii din țară.

• R.P.: Cînd ați plecat de la Săpoca și-a dat un bilanț de externare? Era treuc diagnosticul?

• V.P.: Da. Paranoia. Pentru asta volam să fiu consultat de o comisie de

"NU, N-AM SĂ UIT, DOMNULE DOCTOR"

● Dialog cu VASILE PARASCHIV

medici din străinătate. Nu mai puteam să trăiesc cu gindul că sunt nebun. Era nevoie să lești din partid, să scriși o scrisoare, să vrei să vorbești cu Paul Goma? Stiam de la Europa Liberă că există astfel de comisiile care se ocupă de niște cazuri asemănătoare din U.R.S.S. Am ajuns la Paris.

• R.P.: Care au fost concluziile comisiilor internationale?

fost scopurile călătoriei mele, comisia de psihiatrie și contactarea sindicatelor. Pe urmă, m-am întors în țară. Cînd am trecut însă granița, la Curtici, am fost dat jos din tren, urcat în altul și expulzat?

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P.: În Austria. Mi-am anunțat prietenii din Franța și, foarte curind, au început să curgă scrisori și mesaje de protest adresate lui Ceaușescu. Au fost obligați să mă primească în țară. De la graniță însă am fost luat în primire de securitate, care s-a tinut, de atunci încoordon, ca o umbrelă după mine.

• R.P.: Unde atunci fost expulzat?

• V.P

JURĂMÎNTUL LUI HYPOCRATE

Jur pe Apollo medicul, pe Esculap, pe Higieia și Panacea și pe toți zeii și zeițele pe care îi iau ca martori, că voi împlini complet, după puterea și judecata mea, acest jurămînt și acest legămint scris.

Voi considera pe cel care m-a învățat oceastă artă egal parintilor mei și voi împărtăși cu el cele necesare traiului, și dacă va avea nevoie să îi voi da ajutor, socrindu-i pe urmășii lui ca pe frații mei și învățându-i, fără plătă sau legămint scris ora, dacă vor avea nevoie să îi insușească. Îi voi ajuta prin percepție, lecții și toate celelalte învățături, pe copiii mei, pe aceiai ai dascălului meu sau pe elevii care au făcut legămint scris și jurămînt după legea medicală, și pe nimeni altul,

Voi întrebuința regimurile în folosul celor bolnavi, după puterea și judecata mea și să îi feră să-i votăm și să-l nedreptățesc.

Nu voi da nimănui un medicament care să-i provoace moarte și nici nu voi sugera o asemenea intenție. De asemenea, nu voi aplica vreunelui femei un pesor abortiv.

Voi petrece viața mea și voi practica orația mea în puritate și stință.

Nu voi face litotomie, ci o voi lăsa în seama bărbaților care execută această practică.

In toate cazurile în care voi merge, voi intra pentru folosul bolnavilor, străin de orice nedrepătate voluntară și vătămoatoare și de alte fapte naderne față de femei și de bărbați, de oameni liberi sau sclavi.

Asupra celor ce vor vedea sau ouz în timpul tratamentului și în afară de tratamentul, privind viața oamenilor și care nu trebuie divulgate în afară, voi păstra tăcere, socrind că nu trebuie spus.

Dacă voi executa astfel, în chip desăvârșit, acest jurămînt și nu îl voi căca, să mă bucur de viață și de artă, sămăt de totă lumea tot, deoarece de toți oamenii, iar dacă îi voi căca, să mi se întâmple dimpotrivă.

NU ȘTIA CE ÎNSEAMNĂ PSIHIATRIA

Avea 15 ani. Îi placea să deseneze și să asculte muzică usoră. Era în 1968, Cornel Chiriac, plecat recent din țară, transmitea la Europa Liberă și săgărelle pe care le lăbea cel mai mult. Așa începe adolescentul Mircea Bizadea, din orasul Rosiorii-de-Vede, să asculte cu concrevență postul de radio liber, interesându-se nu numai de muzică, ci și de haine-



nu de stiri sau de comentariile politice. Așa începe să-si formuleze răspunsuri contru intrebările pe care si le ounea la orele de istorie sau la sedințele U.T.C. Entuziasmat, în noiembrie 1969, scrie două scrisori pe adresa Europei Libere, una lui Max Bănuș, ocălială, lui Cornel Chiriac. În scrisoarea către Max Bănuș, scrie că filozofia marxist-leninistă este o minciună și că el, Mircea Bizadea, și-a format părere că partidul comunist seamănă mult cu nazismul.

La puțin timp după expedierea acestor scrisori, este chemat să dea o urmă grafologică, sub ovețtextul unei hărți în care declară că nu el a furat niste cărți de la o bibliotecă din Craiova.

Urmărea ancheta. Dus la securitate, său de vorbă „amabilă” cu trei indivizi care se schimbă între ei, cîndrindu-i se pe ocolite o declaratie că partidul comunist seamănă mult cu nazismul. Adolescentul nu înțelege, anchetatorii își pierd răbdarea, îl trăsătoresc și îi ascultă scrisorile din masă. Cu inocență, Mircea Bizadea le explică securiștilor că da, el a scris scrisorile și că da, partidul comunist seamănă cu nazismul pentru că...

Unul dintre securiști spune, bă, astă nu e sănătos în cap. Să-l trimitem la psihiatrie, că oricum acolo e mai ușor decât la școală.

Mircea Bizadea nu se opune, nu

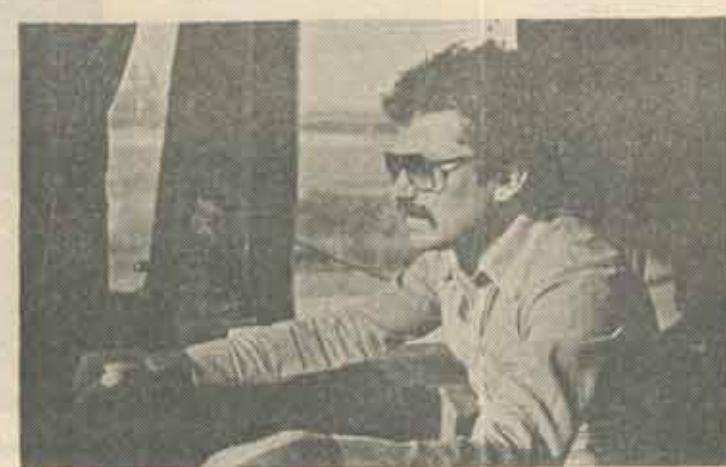
știe ce înseamnă psihiatria. Așa ajunge la Spitalul nr. 9, unde îi se face un examen sumar. Într-o zonă, dosarul lui este înșinut Tribunalului Militar București. În sedință publică din 4 iunie 1970, se pronunță sentința nr. 530: „Procurorul militar, având cunoscute, că arăta că numitul Bizadea Mircea a fost cercetat de organele de cercetare penala ale U.M. 9798 Alexandria, stabilindu-se în sarcina acestuia faptul că a expediat o scrisoare pe adresa unui cranic al postului de radio Europa Liberă, în care a făcut numeroase aprecieri durănoase cu privire la orințuirea socialistă din România”.

Tribunalul Militar se pronunță. „Având în vedere că Bizadea Mircea a săvîrșit o infracțiune contra securității statului și că din cauza tulburărilor psihice de care suferă prezintă un pericol pentru societate (...) urmează ca în temeiul art. 162 C. or. pen., art. III C. pen. art. 112 lit. b comb. cu art. 114 C. pen. să dispună internarea lui Bizadea Mircea într-un institut medical de specialitate (...).”

Rocurul este respins prin Decizia nr. 627, 1970 a Tribunalului Militar teritorial București.

La 20 august 1970, căpitanul Dumitru Zenoviu îl ia de acasă pe Mircea Bizadea și îl duce la Bălăceanca. Este internat într-un pavilion special, cu o curte interioară, plasă, sărmă ghimbătă și oțănci. Râmine aici printre castroane de aluminiu, coloștici, nebuni reali.

Tot aici se află și studenți care manifestăsează împotriva regimului în 1968. I se fac neuroleptice. La experția medicală audie cum medicul R.R. spune: „ar trebui să-l protejeam, poate are sinapse să scape. Pe furis, nu i se mai fac injecții. La un moment dat, cineva „îl toarnă” că înspărăță cu alti pacienți asculta la tranzistor Voca Americă și Europa Liberă. Medicul C.E. ordona imediat să fie mutat în camera 4, cu bolnavi cronici, și să îi se facă tratament cu neuroleptice sub directa lui supraveghere.



PENTRU CE AM FOST UMILITĂ?

Mă numesc Constantin Lucretia, locuiesc în București, sunt de profesie contabilă, actualmente pensionară, și-mă vreau să vă arăt abuzul făcut căre mi-a distrus sufletul.

În ziua de 2 octombrie 1975, am mers în audiență la șirul secretar al sectorului 5, Gheorghe Nicolae, pentru o problemă de muncă. Pentru că am fost tratată într-un mod grosolan de către acesta, stăru că am răstat, spunându-i că atitudinea lui nu cădrează cu funcția pe care o detine. Această secretar care era sprijinitorul sectorului, nefiind obisnuit cu nici un fel de replică, a ordonat conduceerii instituției în care lucram, să fiu ousă în discuția colectivului pentru desfășurarea contractului de muncă.

Într-adevăr, s-a convocat o sedință fulger la care a participat și o doară activiști de partid, deosebită de tovarășul Gheorghe. Precizez că nu am fost membru de partid, nu am avut abateri în serviciu, în afară de faptul că nu erau de acord cu nedorințele și atitudinea cind se comiteau, indiferent dacă mă afectau pe mine sau pe alții. Într-o altă situație.

Aruncată pe drumuri, fără nici un sprijin moral și material, cu o mamă

bătrână și bolnavă de încreținut, mi-am făcut arterele de la mîna. Am fost transportată cu salvarea la Spitalul de urgență unde am primit tratamentul corespondător. A doua zi, complet refăcută, am fost transferată la Spitalul nr. 9, clinica 7 psihiatrică. (Precizez că în afară de penicilină — mă era infectată — nu am făcut alt tratament.) Internată la psihiatrica, dr. T. mi-a spus să nu mă medicamentez (date la vremea aceea cu pumnul) și același medie mi-a adresat în fiecare zi cuvinte de incurajare. Deși nu am făcut nimic de încredere, am fost supusă expertizelor unei comisiuni formată din patru medici, dr. R.R. decizind imediat externarea mea.

Mi-am reluat serviciul în cadrul Centralului de Calcul al Departamentului Industriei Alimentare din București și nu am beneficiat din 1975 și pînă în prezent de conodii medicale și tratamente de specialitate, cu toate că fusesem lăsată în evidență polițnicilor teritoriale.

În blocul în care locuiesc, am ac-



litat ca membru în comunitatea sa și contradicțorii cu care o compartorează. Prin 1961-82, membrul meu serviciului criminal să-mi ia amprenta în cartier să-a cumpărat un apartament. Numele său nu este indicat de

Bolnavii se acordă și se înțeleaptă

„TREBUIA SĂ VĂ NU PESTE 50-100 DE

Ministerul de Interne
Inspectoratul municipal București nr. 31897 din 6.8.1973

Către

Tov. Județ Elena

La seriozarea dv. adresată conducerii Ministerului de Interne vă facem cunoscut că internarea soțului dumneavoastră în Spitalul de stat nr. 9, secția Bălăceanca, s-a făcut legal în baza ordinantei nr. 1887/C/1972 emisă de Procuratura municipiului București. Această internare a fost necesară pentru efectuarea unei expertizelor psihiatrică.

Pentru relații suplimentare, vă rugăm să adresaie fie conducerii spitalului respectiv, fie procururilor sus menționate.

Sef serviciu,
S. S. Indeserifabil
Stämpila Ministerului de Interne

Această internare legală într-un spital de psihiatrie, făcută în baza

serie de măsuri gresit tehnice. În omologhează și sprijin și Preobținere a aten-

Județ Ion Ștefan

La reportajele eleganțe, în

In '70-'71 în

bienna cooper

munte. „Sunt din

fel de măsuri

și urmări

de la

Pe urmă,

sistemizare în

ținutul Dimbovița

Ceausescu,

care, pus în ap-

trugere zonei

noscind bine l-

anță de proiect

că nu afectează

dere ecologic”.

In dimineața

unei ordonante emise de procuratura, îl privește pe Județ Ion, domiciliat în București, Drumul Taberei, de profesie inginer.

Județ Ion își făcuse studiile în URSS și absolviind cu diplome de onoare, Ministerul Invățămîntului îi propune un post de cadrul didactic la Politehnica din București. Cum salarile erau mari în producție, Județ Ion refuză această ofertă și se angajează ca inginer, mai întâi la Fabrica de Autoturisme Colibași, iar din '67-'68 se transferă la uzinele Republica din București. Aici se confruntă cu situația grea dată de tehnologii inechitate și de o legislație birocratică, propunind conducerii a

9, pentru a



zi am mers la dr. S.S., sălindu-mă de cele întâpte, iar acesta mi-a spus că am dreptate și că va anula fisa medicală. (Intre timp, criminalul fusese descoperit.)

In 1986 în blocul în care locuiesc a venit asistența socială N., cerând declaratii de la vecinii mei că sunt nebună. Nu a obținut aceste declaratii.

In ziua de 3 iunie 1989, am fost luată, duse cu Salvarea și internată obligatoriu la Spitalul nr. 9, Clinica 4 Psihiatrică, în urma referatului făcut de dr. S.S. Această internare a durat o săptămână, timp în care am fost supusă la două teste psihologice și două comisiuni medicale. Totodată, fiindu-se și reanchetarea socială. Am fost externată, neștiind fi încastrată în Decretul 313.

Prezentindu-mă cu biletul de lesire din spital, am solicitat asistență N. și dr. S.S. explicații. De față cu mine dr. S.S. a dat telefonul sefului comisiiei de decret, sunând: „domnule doctor, în mine se află dna. Constantin Lucrețiu, este foarte agitață (aceea ce nu era adevărat, solicitase doar o explicație), am încă două reclamări din bloc, mai astăzi încă una și atunci va trebui internată din nou”.

De fapt astăzi asistența N. și dr. S.S. manifestau nervozitate, pentru că nu-mi pierdeau cumpărătul și nu răspunsesem nici unei provocări. Am plecat acasă și m-am rugat lui Dumnezeu să-mi înlătă mintea teafără și să nu ajung pe mina lor. Mă întreb însă și cred că orice om cinătă giudește la fel, dacă într-adevăr, sint nebună și prezint pericol social, de ce

aceste două cadre medcale nu m-au sunat la tratament de specialitate timp de 15 ani? De ce am fost înținută în serviciu, lucrind numai cu cifre, pînă la pensionarea pentru limită de vîrstă, depășind cu multe vechimile obligatorie pentru pensionare?

Ulterior am aflat că mobilul închiriat de internare din 1986, cit și internarea din 1989 s-a datorat unei încrezări de răzbunare, în care dr. S.S. a fost solicitat în calitate de „coleg” să dea o mină de autor. Pentru ce am fost batocinat și umilită? Anexez certificatul medical eliberat în urma internării mele la Spitalul clinic dr. Gh. Marinescu. Internare pe care am solicitat-o după revoluție, momentul pentru că să mi se clarifice problema diagnosticului meu.”

București

Spirital Clinic „Gh. Marinescu”

Certificat medical nr. 2130 1990

Iuna V zina 17

In baza referatului Dr., Conf. dr. Meiu George, medic sef secția III clinica psihiatrică. Se certifică de noi că: Constantin Lucrețiu, născută în 25.VII.1929, cu domiciliu în București (...) a fost internată de la 17 aprilie – 4 mai 1990. In urma examinării clinice, comisia medicală stabilită de conducerea spitalului constată că sus-numita nu prezintă tulburări psihiatice în prezent.

Dr. Niculae Simionescu,
director adjunct

PE MOTIV CĂ NU S-A EFECTUAT SARCIINILE DE SERVICIU



In 1985, Flaminzeanu Florin, platonier în Ministerul de Interni, UM 0672 din prezent, această unitate a fost preluată și se subordonă Ministerului Apărării Naționale, adreacă Comitetului Central mai multe scriitori prin care strategie stenția conducerii superioare de partid

asupra nemultumirilor, neajunsurilor și a stării de spirit a populației. Concret, Flaminzeanu Florin vorbea despre întreruperea curentului electric, despre frigul din apartamente, despre lipsa de apă caldă etc.

In 1986, deși în acel an nu mai scriose nici o scrisoare, în luna iulie, este trimis în arest zece zile, la Direcția a VI-a cercetări penale a securității, pe motiv că nu s-a efectuat sarcinile de serviciu, ceea ce nu era adevărat. Ordinul de arest a fost dat de comandantul UM 0672, în baza unui ordin al Ministerului de Interni. În arest, prin constringere și intimidație, își dă o declaratie, și nu un raport la comandanț, conform regulamentului militar. Din această declaratie dictată cuvint cu cuvint, rezultă că Flaminzeanu Florin recunoaște că a suferit grave insulte și calomii conducerii superioare de partid și de stat. Privat de drepturile elementare, în arest este supus unui interrogatoriu zilnic și torturat psihiatric. Între timp, familia este filată și cercetată în secret. Cu toate că fiind caseru militar, iar scoaserea ilegală din serviciu avut constituit infracțiunea contra capacitatii de sănătate a tărilor, iar înțearea în arest la Direcția a VI-a însemnă infracțiune de inviolabilitate a persoanei. Flaminzeanu Florin nu a putut raporta nimic comandanțului.

Dinu celă deces zile de arest, Flaminzeanu Florin este internat în Spitalul Militar al Ministerului de Interni, la secția de neuropsihiatrie pentru investigare. Anticipind înșinuirea ce își speră, în 25.06.86, Flaminzeanu Florin merge din propria inițiativă la Policlinica Ministerului de Interni, serviciul neuropsihiatric, unde solicită o consultare. Este examinat de medicul specialist

Colonel
SS Indescrivabil

Flaminzeanu Florin este pensionat medical prin Decizia medicală de pensionare nr. 1076 din 2.08.86. În următoarele trei ani este sunat periodică expertizelor psihiatrice pentru reconfirmarea pensionării. Este urmarit permanent și discreditat prin expertizele psihiatrice.

In urma mai multor memorii înaintate de Flaminzeanu Florin privind revizuirea și reactualizarea casierului său, Deparatmentul Securității răspunde invariabil: „nu poate fi reîncadrat ca ofiter activ, avându-se în vedere poziția dv. medico-militară constituită de organisme concomitente”.

Dinu celă deces zile de arest, Flaminzeanu Florin cere din nou revizuirea casierului. Își se răsundă prin adresa:

Ministerul Apărării Naționale
Direcția Cadre și Învățămînt
Nr. C.N. 31201 bis
din 28.01.90

Domnul platonier (rez.) Flaminzeanu Florin.

La cererea dumneavoastră adresată președintelui Consiliului Provizoriu de Unirea Națională, vă comunicăm că cele solicitante nu pot fi soluționate favorabil, întrucât fosta Unitate Militară 0672 București a-a desființat, iar în cadrul Ministerului Apărării Naționale nu sunt funcții liberă corresponsabilă pregătită pe care o aveți.

Colonel
SS Indescrivabil

"Nu, n-am să uit, domnule doctor"

perioare. Preocupat de problemele de producție ale uzinei, în '78-'79, Județ Ion ajunge la prim-viceprim-ministrul Dîncu și Oprescu, unde este respins cu brutalitate. În '87, cu ocazia vizitei lui Ceaușescu în uzină, Județ Ion este izolat și păzit de doi securiști într-o cameră, la secția inox, pînă la terminarea vizitei. În repetate rînduri, domnul Județ își dă seama în vedere să divorceze, întrucât secolul ei prezintă un mare pericol social.

Înaintors la lucru, Județ Ion este anunțat că nu mai lucrează la Republică, ci la Uzina de tevi sudate. Este supraveghet în permanență, interzicindu-i-se să participe la mitinguri, manifestații, vizite ale organizației

muncitorilor și intelectualilor din București, Oțopeni, Turnu Severin. În martie '79, la o sedință de grupă sindicală (numai nicii aveam voie să participe) m-am ridicat și-am început să citez Declarația de înfrângere a SLOMR. Vreau să vă spun că la aceste sedințe, la grups mea, veneau sefii celor mari, pregătiți să mă combată dacă spuneam ceva. Cînd am ajuns pe la jumătatea textului, secretarul de partid, Iosif Dumitru, m-a întrerupt. A creat o atmosferă de haos, decizind să încheie sedința. Muncitorii, fără să scoată un cuvint, ca niște roboti, au părăsit atelierul. Am rămas singur.

• R.P.: Conducerea, totuși, nu a avut nici o reacție?

• • V.P.: După vreo jumătate de oră s-au intors și m-au lăsat să citez textul integral. Dar de atunci nu început să mă penalizeze la salariaj, lună de lună cu 10–20%. Bineîntele că securitatea era cu mine 24 de ore pe zi. Muncitorii veneau să mă întrebe ce este cu acest sindicat și eu le explicam. Secretarul de partid a fost informat că eu vorbesc în fața muncitorilor. M-a chemat la el și mi-a cerut să încelez să mai discut asupra chestiunii.

Prima răpire – pădurea Păulești

• R.P.: La rîndul lui, acest secretar, probabil, a informat securitatea.

• • V.P.: Pe 28 mai 1979 a avut loc prima mea răpire. Însin, de la lucru, în plină zi, în plină stradă, m-am virtit într-o masină și m-am pus la pas un narcotic. Mi-am tinut respirația și am rămas conștient. După vreo oră de mers cu masina, m-am mutat într-o dubă, care a început să urce. Îmi dădeam sămătu, pe serpentine. M-am dus într-o cabană și m-am întinut patru zile și patru nopti. Nu m-am lovit, însă m-am insultat și m-am umilit mai rău ca oricind. Stăteau în jurul meu cu cutite a căror lămă sărea urină și apăsarea pe un buton. Mi-am spus că nu mai am decit o sansă. Aceea de a semna un angajament dictat de el cuvint cu cuvint. Că am să incetez să mai am relații cu Franta. Polonia, că n-am să mai lupt pentru drepturile omului

lui, pentru sindicate libere, că voi primi sarcini de la securitate. Noaptea, m-am dus legat la ochi în sădure și m-am pus să iur că nu voi spune nimănui niciodată ce s-a întâmplat. Am semnat și am spus că nu voi spune nimicodată. Erau botărî și mă lichideze.

Înă în aceeași zi, dimineață, un alt Vasile Paraschiv a fost internat la Voila și săt în orîmire dr. I. Seara, dr. L. a primit ordin să-l scoată pe acest Vasile Paraschiv în curte și să-l lase singur, să evadze. Dar dr. I. a refuzat.

• R.P.: Dr. Eric Sottas de la S.O.S. TORTURE spune că este un procedeu clasic de regizare a unui asasinat fără urme.

• • V.P.: Da, el erau convins că eu nu voi ceda, că mă vor omori, să vor arunca înă spitalul Voila și, la ancheta, să mă spună că am fost călcat de o masină.

A treia răpire, M-au iradiat

• R.P.: V-am respectat angajamentul?

• • V.P.: Pe 22 martie '89 a avut loc a treia răpire. Am fost dus din nou într-o sădure, unde am fost bătut și torturat în mod bestial. Erau lovit cu saci de nisip în cap, pînă îmi pierdeam conștiința. Mă izbeau cu pușni în fleacă. În stomac, cu bastonul de cauciuc în tâlpă. Simulau spinzurarea mea. Erau gase. Ridesu,

se amuzau. Mi-au virtit bastonul de cauciuc sănătă în fundul gurii, sunindu-mi că dacă voi povesti ceea ceva, mi-l vor băta pe tot pe gât. În una din zile, au adus un trosen cu o lămă foarte puternică, au instalat și alte aparate, le-au pus în funcțiune și au testat. M-au iradiat. Dinu o vreme, unul dintre ei a intrat, era acoperit cu o pelerină și înă în pămint, cu glază. Avea numai două găuri în dreptul ochilor. Si mîndile, totuși era acoperit. M-au iradiat. De acolo, m-am dus la Voila și m-am încredințat dr. M.P. Acest medic m-a înțins foarte bine, timp de 21 de zile.

Vroiam să fiu judecat și condamnat

• R.P.: Aceasta a fost ultimul dv. contact cu un spital de psihiatricie.

• • V.P.: Da, Anul trecut la Voila, la exteranare, dr. M.P. mi-a thut o adevarată prelegeră de învățămînt politic. Mi-a spus că dacă nu mă înținesc, voi fi dus într-un alt loc unde va fi poate mai rău și a adăugat: „Să tu stii cum e la noi în situație asta? Bolnavii se acoperă cu pămint, iar medicii cu hirchi”. Am dat mina cu el și el mi-a mai spus, să nu uit, să-ram discutat. Si eu i-am răsunat nu, n-am să uit, domnule doctor!

• R.P.: Spuneți-mi, domnule Paraschiv, nu era preferabil spitalul, torturilor fizice pe care le-ati înținut?

• • V.P.: Nu, nu. Deocamdată nu m-am gîndit la asta cova. Vroiam să fiu judecat și condamnat. În situație mi-a distrus onoarea și demnitatea mea de om. Mi-am pus o stampilă pe frunte: nebun.

DIMENSIUNE A SOCIALĂ A UNEI SPECIALEITĂTI



„Declarație patetică”

Fotografie de MARY ELLEN MARK

O consecință benefică a recentei Revoluții a fost și rezolvarea psihiatrici românești dintr-o perspectivă multidisciplinară și în ceea ce privind evenimentul politic și social. Fiindcă psihiatrie este un domeniu mult prea complex, ca să fie lăsat numai în seama proprietarilor specialisti. Se poate considera însă că, pentru orice psihiatru, s-au creat, azi, condițiile unei necesare analize critice a perioadei străbătute. Ceea ce a dus la scindarea specialității în două asociații - una, pentru care actul aderării nu presupune decât prelungeirea unui status-quo fără obiectivări critice ale demersului profesional și altă asociatie, numită și psihiatrul liber (dizidență nevoie și nu o formă de oportunitate), al cărei membri porneau de la inițiu imprejurativ revizuirii și înnoirii activității sub aspect conceptual și practic. Este principala noastră motivare și premisa pentru o colitură reală în psihiatrie, deschidere înteleasă, din păcate, încă doar de un număr restrins de medici. Poate și fiindcă exercițiul sincerității nu e deloc comod, iar deschiderea propriei culpabilități, chiar angoașantă. Scindarea recentă a psihiatrici românești s-ar putea considera și un răspuns la o veche acuzație: manipularea ei de către putere. Faptele sunt în bună parte cunoscute, acum, și date parțial publicitatea de presa națională și de peste hotare. Dosarul acestor abuzuri, precizarea gravității lor se cer, de altfel, nu altă dovedire, cit mai ales inventariate, demonstrează faptul că psihiatri care au atenționat, în acest sens, autoritățile, tocmai cind o asemenea sinceritate nu putea duce decât la marginalizarea sau eliminarea dinținutului. Restabilirea adeverării nu are nimic de a face, însă, cu răfulătura maruntă și nu este nici începutul unui război în interiorul specialității sau între psihiatri și lume. În ceea ce privind marunca, adeverăta problemă rămîne solidarizarea cu victimele dictaturii, ale căror drepturi și nu numai morale - se cer să se susțină. Să nu este, care, chiar accusa menirea firească a psihiatrului, chemat să aibă, să fortifice și să apere pe cel supus, adesea, unei triple condeni - fizice, psihice, politice? În anii dictaturii, psihiatri au fost însă izolați și de medici, și de populație. În principală generală teoretică se situa în periferiul concepției despre normalitate, care, pentru ideologia oficială, însemna omul obedient și fără alte opinii decât cele ale puterii. Punct de vedere desăvârșit de nos, pentru că susținea, indirect, dubla conștiință - una de față și alta de interior - adeverărată schizofrenie socială. Judecarea normalității devine, deci, monopolul puterii și, implicit, al psihiatrici, docilei ei servă. La ce s-a ajuns neauțumnit chiar procesele unor fosi demnitați, modele ale societății comuniste, cu intelect limitat și lipsiti de caracter. Este demonstrată nivelul de corupție și antisocialitate, care vine să ilustreze, practic, conceptul de „om nou”, de etică și echitate comunista. Ce i se poate reprezenta, totuși, psihiatriei, într-un context astăzi de aberant și reperit? În primul rând, ignorarea faptului că societatea și sistemul au devenit patologice. O ignoranță a nebuniei generale, psihiatrul limitându-se la cartile lui, la corăbjile-i „scufundate”, cooperind în secret cu organele puterii, pentru izolareaza așa-zisilor bolnavi periculoși psihic. O etichetă sub care s-au ascuns adesea, interese politice, legate de dizidență etc. Dincolo de acest grav aspect, despre care s-a vorbit și se va mai vorbi, psihiatriea românească a fost și ca totalitară - asemenea întregului sistem. Mai mult, a întreținut o atmosferă antisocială contribuind la uniformizarea, depersonalizarea și fragmentarea interioară populăției; totodată, la pierderea incredibilității în om. Este ceea ce, de fapt, a urmărit regimul, constând în numai prin întronarea unei psihopatologii generalizate și înțelese: cumul de funcții și titluri, decorări, promovări rapide, plecări frecvente în străinătate, liberalizarea de a publica cărți fără a scoapa valorică, avanaje economice, încărcarea, nesancționată, a legii etc.

Deci, psihiatriea, vînd-nevrind, a favorizat absurdul, și nu logica. A susținut

antisocialitatea, și nu socializarea. În cînd unii specialiști au luptat pentru socializare, au fost socotiti utopici și chiar periculoși. Așa s-a ajuns să fie considerați normali oamenii fără nivel etic, disarmonici, răi, insensibili la durerea semenilor, la problemele de întrajutorare; foarte sensibili, în schimb, la trădare, pentru un post sau alt avantaj. Această boală națională este cu mult mai gravă decât dezastrul economic lăsat de vechiul regim. Ea reprezintă principalul impediment în construirea viitorului democratizării. Din punct de vedere teoretic, psihiatriea nu a depășit un orizont biologic: a considerat maladie grave o fatalitate, factorii psihico-sociali având, cel mult, un rol adjuncțional. Nu ne propunem, totuși, să sustinem ideea naturii exclusiv sociale a boalilor psihice. Dimpotrivă, le considerăm rezultatul combinației efectului factorilor psihosociai cu o vulnerabilitate endogenă, în proporție individuală variabilă.

Astăzi, psihiatrului îi se cere o concepție modernă, pluridisciplinară: obiective, metode și mijloace noi. El nu se mai poate ocupa singur de pacient și nu-să mai poate asuma răspunderea decât împreună cu alii factori. O colaborare în primul rînd cu expozițiiile educației și culturii. În al doilea rînd, cu cei economici. Numai în acest consens implicit, de nouă etică, să poată spora într-o generație care va să se cunoască democrația, societatea, va să să respecte apropoile. O perspectivă ce ne trimită la reieșie. Doar că apelul religiei este afectiv și arhaic, în timp ce apelul psihiatrului rămîne, mai ales, rational și de contract social. Domeniul lui se va include deci, psihosociologiei.

Psihiatriea anilor ce vin are nevoie să-și depășească sistemul și să colaboreze cu toți factorii de decizie socială. Dar nu ca în timpul dictaturii, cind a conlucrat mai ales cu opresiunea. Avem nevoie, pînă urmare, de o cooperare liberă, fără prejudecăți, cu toți oamenii care se vor angaja pentru ridicarea acestui popor. Obiectivul va fi trecerea de la o psihiatrie biologică, indiferentă și, practic, antiassociață la o psihiatrie a comunității, a omului. Fără

indoișă, și suportul filosofic va trebui schimbat, psihiatrului cerindu-i să fie eliberat de marginirea temporalului, dar conștiind de vîtor.

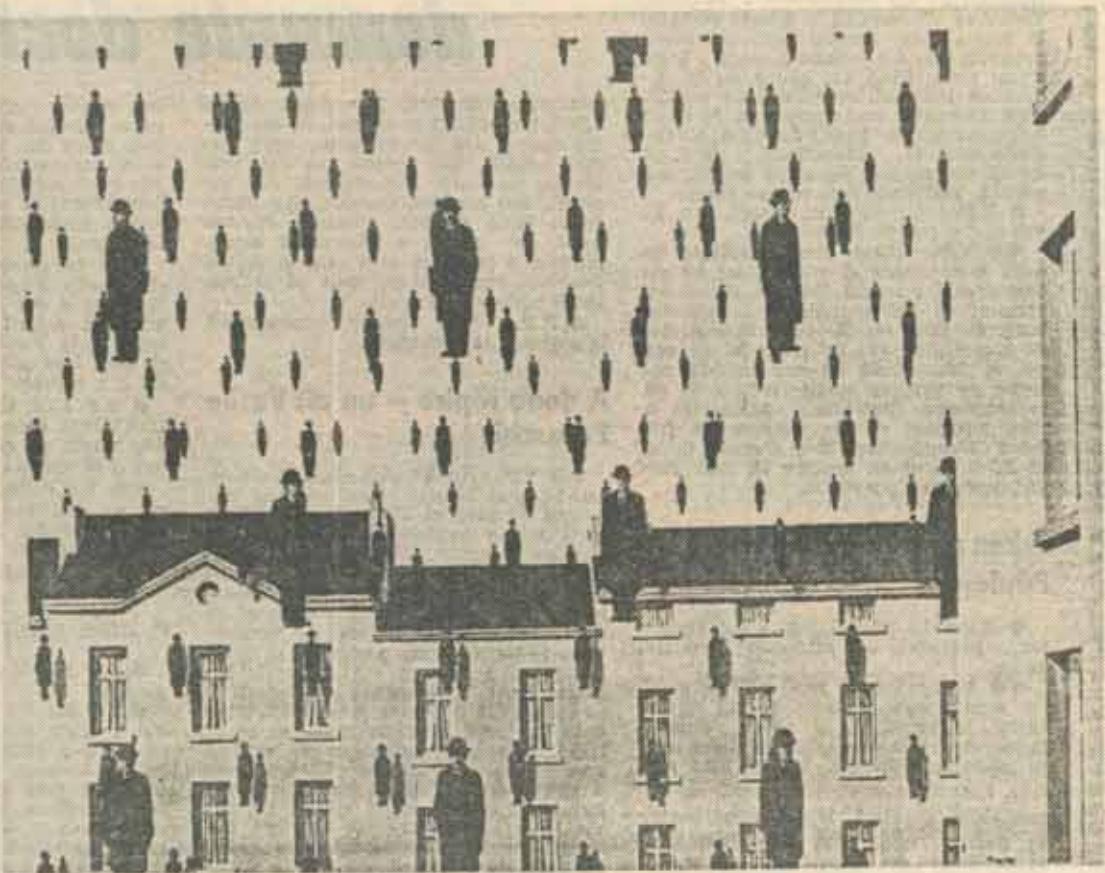
Este motivul pentru care Asociația psihiatrilor liberi a propus Guvernului înființarea unui Institut de psihiatrie socială, în nouă clădire din Spitalul „Gh. Marinescu”. De asemenea, constituirea unei catedre de psihiatrie socială, alături decât actuala catedră. Este, în fond, singura disciplină medicală care și-a îngăduit să rămîne în o singură catedră și un singur profesor, în București. În comparație cu neurologia, de pildă, care are patru profesori și tot atât colectiv, decât numărul pacienților e incomparabil mai mic. Dar lăsând la o parte eticheta de Cenusașă, crearea unei psihiatri sociale este necesară și se justifică prin însăși obiective care rezultă dintr-o altă concepție despre om, susținută de membrii Asociației psihiatrilor liberi. Această lucru va permite formarea unor specialiști ce vor primi, concertat, în echipă, la socializare și resocializare. Având în vedere faptul că normalizarea nu e o stare de la sine, și nu se poate obține numai prin acordarea de scolarizări automate, de titluri auto-crete - fie ele chiar universitare. Socializarea presupune, într-adesea, o etică a solidarității, a cinstei, calități degradate în anii dictaturii. Deci, va fi o luptă pentru a reinstitui, în caracterul românilui, valoarea muncii, ale iubirii de apropie... Noi vedem, printre primele rezultate ale acestor psihiatri a viitorului, o scădere a delinvenției și criminalității, iar în afara codului penal, o creștere a întrajutorării și răspunderii omului față de om. Accușata nouă eală va trebui să doce la o colaborare strânsă cu personalitatele ale societății românești, atât sub aspect moral, cât și al inteligenței. În toate domeniile, avem nevoie de modele. Ele vor fi nucleo de socializare și resocializare. În practică, ne vom concentra asupra preventiilor primare a bolilor psihice, susținind microclimatul favorabil în microgrupuri, iar dacă aceste boli, totuși, apar, tratamentul nu se va mai reduce la numărarea

zilelor de concediu medical. Mai mult, vom căuta un sistem în care terapia nu necesită, neapărat, scăderea din activitate. O problemă de larg interes comunitar. Nicăi educație pentru muncă nu trebuie suținută degradind conceptul de ergoterapie, asa cum a reușit psihiatriea tradițională. Ergoterapie se cere asociația tuturor celorlalte proceșe psihico- și socio-terapeutice, în demersul complex al resocializării.

Asociația psihiatrilor liberi este gata să formeze specialiști și - de ce nu? - să intre în competiție cu vechiul stil de psihiatrie. Ea nu-să propune eliminarea sau condamnarea - cum, de altfel, ar merită - a ocior care au făcut abuzuri, vrea doar să demonstreze, prin cercetări și în practică, că se poate obține ceva nou și de valoare. Pentru acesta, de psihiatrie trebuie să răspundă personalități șiințifice ferme și moral integre. După cum trebuie să fim conștienți cu toții că există o minoritate care suferă, necesitând toleranță și ajutor, spre binele întregii societăți. Desigur, nu va dispărea nici pericozoitatea, poate doar vechile metode pentru anihilarea ei. Regretul profesor Brânzei repetă, adesea, că pericolozitatea este direct proporțională cu metodele repressive instituite. O pericolozitate ce să se reducă și dacă vom renunța la mitul unei normalități perfecte, susținind față de se-menii dialogul, atitudinea comprehensivă, răbdătoare.

Situația în care ne găsim nu descurajă grupul de psihiatri liberi. Poate și fiindcă există, azi, o preocupare generală pentru om, ale cărui drepturi sunt apărate și de Organizația mondială a psihiatrici, și de Amnesty International, și de Liga drepturilor omului din țara noastră. Așa că vom lupta pînă cind această specialitate, situată cu premeditare în concul de umbră al mediocrității, se va schimba conform nu numai exigențelor contemporane, dar și în acord cu cîntecile aspirației umanitare ale medicinel, în general.

Dr. AUREL ROMILA

RENE MAGRITTE :
„Golconde”

COMPETENȚĂ MORALĂ

Dr. VALERIU TUCULESCU

Pentru analiza relației individ-grup, sociologia modernă propune perspectiva **relației statutului și a contractului**, paradigmă sustinută de Parsons, paradigmă valabilă de asemenea, și în cazul bolnavului. Bolnav este cel care se simte astfel, se îngrijește și recurge la ajutor medical calificat. O paranteză însă, ce nu o sugează chiar statisticile, ar fi necesară: dacă trei din patru persoane acuză, într-un semne de suferință și recurg la auto-medicalizare sau prescripții neavizate, numai unul din trei va fi consultat de medic și unul dintr-o sută va alunge la spital, în vederea tratamentului. Prin urmare, nu toti cei care sunt bolnavi intră automat în acest rol. Ce presupune o asemenea să-i zicem, angajare? Eliberarea temporară de obligațiile de muncă coruje de vechiul rol de om sănătos. Conșcientia imediată: un dublu dezavantaj – atât pentru pacient, cit și pentru societate.

Însăreinat să certifice starea de imbolnăvire, medicul devine, astfel, **JUDECAȚORUL unui ANUMIT CONFLICT SOCIAL**. Dacă unele drepturi și îndatoriri se pierd cu această ocazie, se cinstigă, în schimb, altele: ele depind de nivelul dezvoltării societății, tipul de organizare și diviziune a muncii, sistemul economie, nivelul de trai, structurile sociale și politice, moștenirea culturală, valori, norme, modalități traditionale de rezolvare a conflictelor etc. Astfel, **MEDICUL și PACIENTUL** alungă **PARTENERUL**, în cadrul unui contract. Ceea ce presupune intersecții de reacții și atitudini cooperante – realizate, în mod obisnuit, în imbolnăvire somatică. Pentru suferințele psihiice, situația este însă mult mai complexă. În primul rînd, datorită incapacității unor pacienți de a recepta propria suferință și a apela la ajutor medical calificat, de a se menține și urma tratamentul prescris. Deci, de a fl., cu adevărat, sătunieră într-un contract social alături de medic. Fiindcă bolnavul psihic nu este totdeauna capabil să-si susțină revendicările față de grup sau nu este ascultat. De asemenea, se consideră că la înțîlnirea dintre rolul și statutul suferindului mental, **psihiatru** trebuie să fie însuși **reprezentantul moral** al acestuia. Si, în același timp, exponentul grupului prin tot ceea ce poate el oferi bolnavului. Cu o condiție: să dispună de o **independență totală** atât în examinarea pacientului, cit și în formularea recomandărilor terapeutice. Să presupunem că acest deziderat al libertății este atins. De asemenea, că s-a ajuns la o bună organizare, dotare, încadrare și aprovizionare cu medicamente a institu-

mârul zilelor de concediu medical, număr devenit indicator de apreciere al calității profesionale. Dar mai grav a fost faptul că s-au găsit, în această direcție, și medici cu inițiativă, în paranteză fie sau, unii dintre ei mai ocupând și alte posturi importante. Asemenea medici – adesea, cu prezentare sumară sau din administrație – s-au angajat, astfel, fată de dictatură într-o acțiune nu numai aberrantă, pentru că nu au planificat boala, dar și anumitoră, adevărată crimă pe plan național, ale cărei consecințe nu le cunoaștem încă. Se semnalează, în ultimul timp, creșterea înălțătoroare a incidentelor stăriilor de reprezentanță, mai ales a deosebitelor masăciute. În această cursă continuă de micșorare a numărului zilelor de incapacitate temporară de muncă, au fost angajați deci medici care să-si obligea colectiv din subordine, prin presunții sanitare, amenințări etc., să trimite la muncă bolnavi cu afecțiuni acute, febrili sau prezintând decompenziere și unele funcții importante. Urmare? În contrast cu numărul crescător al imbolnăvărilor, o reducere fortată a numărului zilelor de concediu medical, care a ajuns la 500 – indice de gravitate – în 1989, în timp ce în Ungaria și R.D.G. de pildă, el este de 2100 ori 1500, în U.R.S.S. și Cehoslovacia. În același scop, unii medici, cu avizul cadrelor universitare, au imaginat și pus în practică, din proprie inițiativă, chiar în capitala națională, sisteme perfectionate de restrângere a accesului populației la asistență de specialitate. Într-o lăsată, prin soluții de avize, semnături, contrasemnături, birocratie și, implicit, deturând actul medical de la rosturile sale nobile și firești. Bunăoară, billetul de internare eliberat de specialist sau primar, de la policlinicele sectoarelor 1, 2, 3 trebuia contrasemnat de un medic de la Policlinica Titan, fără examinarea, în prealabil, a bolnavului. Si cui credeti că, în cele mai multe cazuri, revine sarcina anobărului întreprinderii? Unul cadru sanitar mediu. Este o realitate ce nu mai necesită comentarii! Alt exemplu: Decretul 313/1980, privind asistența bolnavilor psihiici și periculoși. Acesta a făcut posibil, prin cetea unor formulări aparent benigne, ce angajează mininoasă doar responsabilitatea psihiatrului, atât internari cu forță ale suferinților psihiici chiar în remisiune (astravindu-le, implicit, boala), cit și a unor persoane psihiice sănătoase, pe moti-

vul asa-zisei lor pericolozități sociale, datelelor unor opinii politice sau religioase nonconformiste.

Nimic mai blamabil: ne planul imixtiei în viața personală a fiecaruia, cu ecou, din păcate, și asupra întregii existențe sociale! Pentru că în multe cazuri internarea într-un spital de psihiatrie echivală (și mai echivală înca) cu o privăvinte de libertate sau cu o formă de anatomișare. Comisia de cercetare a Asociației psihiatrilor liberi a decoperit, de altfel, numeroase abuzuri politice, unele din ele date publicității în presa din țară și de peste hotare. Pe linii tramele propriu-zise medicale, datorate, adesea, unor tratamente dure, opozentul regimului comunist era subpus și marginalizări sociale. De aici, trebuie să înțelegem înovativitatea color ce au conștiință să colaboreze cu puterea, în numele noastre nu neapărat, al unor convingeri politice cit și unei comunități de acțiune. (Cu atât mai grav, cind au avut – repel – și inițiative în acest sens. Fără să mai retinem și ideea posibilităților avantajelor). O scură să-i zicem – care ambiguență, în continuare, însuși conceptul de responsabilitate morală a psihiatrului. Această noțiune în altă, sens de optimism și chiar naivă încredere acordată de comunitatea medicală, în general. Omittindu-se însă variabilitatea datelor personale, care pot determina – cu sorbilul unei legiștări imobiliare interdicționale și repressive – translația cimpului moral nu spre om, ci spre siluarea ființei umane.

Prin urmare, orice altă lege care va fi trădată, în mod necesar. Decretul 313/1980 va trebui să îibă în vedere autonomia individuală și convergența între autoritatea normelor, cu forțele esențiale umane, obiectivate în actele de comportament ale fiecaruia.

A sosit, astăzi, în sfîrșit, timbul unui consens între continutul enunțurilor prescriptive și imperitive și existența reală, ea însăși eliberată de opacizări obiective și subiective. Deçi, timpul unei conjuncții între ceea ce vorabile și principiole asociate mărturisesc, prin limbaj neechivoc, și ceea ce ele vizează și obțin efectiv, în intimitatea densă, fluidă a instanțelor vieții. Cesa ce este, în fond, nu atât o decădere de sens, cit o exorcizare realistă a sensului fiecaruia.

In această nouă și generosă context, psihiatrul are **datoria desăvârșirii într-o competență profesională** și, în același timp, – sănătos – morală. Competență exercitată în afară oricare contumecuri politice și care, în prezent, mai mult ca oricând, să cere temeinic invatață. Avem, prin urmare, nevoie de un **cod etic modern**, fiindcă pîna și cel mai experimentat specialist nu poate porni numai de la prerogativele bunului sămînt. În acest sens, **Asociația psihiatrilor liberi** – își oferă sprijin colegial numeroase organisme internaționale. Bunăoară, grupul danez, apartinând organizației Amnesty International, catedra newyorkeză de psihiatrie, condusă de prof. A. Davidson, sau dr. I. Vianu, membru al Comitetului organizației internaționale împotriva folosirii în scopuri politice a psihiatrilor.

Statutul psihiatrului român, ca persoană funciar morală, – îată o datorie și un drept ce rămîne, în continuare, demne de cucerit!

In 26 mai, a avut loc la București Congresul de constituire al Asociației psihiatrilor liberi. În prima parte a lucrărilor Congresului, au vorbit Aurel Romila, dr. Valeriu Tuculescu, dr. Popa Marian, dr. Bălăceanu-Stolnici, dr. Ion Vianu.

In a doua parte a lucrărilor s-a discutat statutul Asociației și s-au ales organele de conducere. Eduard Pamfil a fost ales președinte de onoare, Valeriu Tuculescu – președinte, Aurel Romila – vicepreședinte, Marian Popa – secretar. Membri: Alexandra Rezeanu, Mihai Neagu, Alexandru Trifan, Marian Visarion, Supleanță Nagy Arpad, Adrian Ionescu, Iancu Petrescu.

In încheierea lucrărilor Congresului s-a adoptat o REZOLUȚIE.

REZOLUȚIE

Asociația psihiatrilor liberi din România va face demersurile necesare pentru aderarea sa la Asociația Mondială de Psihiatrie, Liga drepturilor omului, Asociația Internațională pentru cercetarea abuzurilor politice ale psihiatrilor, formind, de asemenea, un nou nucleu afiliat la organizația „Medicus mundi”.

1. Fără să-si propună dispute și polemici în interiorul specialității, **Asociația psihiatrilor liberi** nu recunoaște Asociației psihiatrice române, deoarece constituie, capacitatea de a susține, în mod real, interesele bolnavului și ale specialității, pentru că în această Asociație s-au păstrat vechile ierarhii ceaușiste, în pofta unor innoiri formale, cosmetice, orientarea de fond răminând specifică perioadei dictaturii. Astfel, conducerea o dețin tot cei ce au cumulat, pînă nu demult, importante funcții politice, și chiar noile comisii sint coordonate de foști colaboratori ai puterii. O asemenea organizare se va răsfringe, implicit, și asupra formării și deformării cadrelor, făcind, totodată, posibil abuzul politic, cel care a victimizat atât nevinovați. Asociația psihiatrică română nu garantează, astfel, nici evoluția specialității, și nici deschiderea ei spre interesele comunității.

2. Pornind de la ideea că nimic nu se poate schimba fără o cunoaștere în profunzime a realității, **Asociația psihiatrilor liberi** își propune continuarea cercetării independente a cazurilor de abuz politic în psihiatrie, dar nu în vederea culpabilizării unor specialiști, ci pentru a servi intereselor bolnavilor. În acest sens, membrii Asociației noastre se angajează să servească propria lor specialitate, și nu să se servească de ea.

3. **Asociația psihiatrilor liberi** are în vedere realizarea unui climat de sinceritate, incredere, colaborare și stîmă, bazat numai pe valoarea umană și profesională a specialiștilor. Acest deziderat îl considerăm realizabil și prin libera circulație în informațiile științifice, ceea ce presupune, cu prioritate, editarea periodică a unui bullettin informativ, achiziționarea de cărți și reviste pentru o viitoare

bibliotecă, traducerea unor lucrări esențiale, organizarea de întîlniri științifice.

4. **Asociația psihiatrilor liberi** va extinde legăturile cu specialiști străini – psihiatri, psihologi, sociologi, juriști etc. – luptând pentru obținerea de burse în diverse centre universitare ale lumii, incurajînd largă participare la manifestări științifice, invitînd personalitatea ale medicinei contemporane la un schimb permanent de experiență și opinii. Scopul: dezvoltarea optimă a fiecărui membru al Asociației atât sub aspect profesional, cit și etic. Totodată, Asociația își propune să amplifice contactele cu medicii români din alte specialități, mai ales de medicină generală, susținînd Sindicatul independent al medicilor din România, din partea căruia așteptă aceeași genereasă și modernă deschidere.

5. **Asociația psihiatrilor liberi** rămîne, în continuare, favorabilă oricărei alianțe în interesul bolnavului și al handicapăților psihiici, pornind de la premisa că tulburările și maladiile mintale sint, în mare măsură, rezultanta influențelor negative ale întregii societăți.

6. **Asociația psihiatrilor liberi** se consideră îndreptățită să participe la toate deciziile guvernamentale care se iau în legătură cu soarta specialității și statutul celui în suferință.

7. **Asociația psihiatrilor liberi** face apel către organisme naționale și internaționale să participe la realizarea obiectivelor sale, care sint în acord cu interesele majore, nu numai ale specialității, dar și ale populației, fără colaborarea căreia nu se pot obține schimbări de mentalitate și acțiune – deci, un nou orizont, în societate cu adevărat democratică. Psihiatria românească de azi nu mai poate fi, prin urmare, concepută ca un domeniu restrins, practicat cu ușile închise, ci o specialitate angajată continuu în dialog social, unică și sansă de a ajunge la un real nivel european.

De curind am fost pus în situația de a-mi justifica activitatea literară, de la prima poezie publicată, pînă la zi. Prima poezie publicată am depistat-o într-un număr din 1928 al *Bileteelor de Papagal*, iar activitatea literară dintr-o acasă dată și anul 1940, mi-a fost ușor să o justific indicind revistele vremii la care am colaborat. De la această dată însă pînă în 1968, cînd a apărut „Hronicul Racului”, primul meu volum de versuri, numele nu-mi mai apare în nici o publicație. Ce s-a întâmplat? Să-mi fi înscris într-advers orice activitate literară timp de patruzeci și opt de ani?

Între 1940 și 1944 am fost mai mult concentrat și în cele din urmă mobilizat și trimis pe frontul din est. Voi mai fi scris eu ceva dar numai la publicat nu mi-a stat gîndul. În noiembrie 1944 am fost demobilizat înainte de-a avea timp să iau parte și la campania din vest pentru că pînă să ajungă mica mea unitate rămasă în partea sedentară pentru completare și improspătare, divizia din care făceam parte a fost decimată la Debrecin, ca să deschidă drumul întriului triumfale în acest oraș diviziul Tudor Vladimirescu. Cei care nu au pușcăsem încă să mergem pe front și rămășile diviziei decimate am fost contopiti cu rămășile altor mari unități și lăsat în vatră. Dar eu cunoscem comunismul la ei acasă, și în fata primăriei de aci vedea cocotă la putere și în tara noastră, am trecut imediat de la luptă oficială, deschisă împotriva lui, la luptă clandestină. În primăvara lui 1948, am fost înălțat și arestat. Condamnat pentru înaltă trădare la douăzeci de ani muncă sănătăță, am executat salpări de ani și cîteva luni, cînd în 1 august 1964, prin faimosul decret 411/1964, am fost eliberat împreună cu toti detinuții politici. Firește, nu printre clemență a regimului, cum prețindea cei ce ne înmânau biletetele de eliberare, ci — după cum am aflat mai tîrziu — printre o dispozitie a O.N.U.

In puscărie nu-am scris, pentru că nici nu aveam instrumentele necesare și era și interzis orice fel de scris, inclusiv cel „cu unguit pe tenaculă, pe un porc de fieridă goală”, la care, la timpul sănătății Arghiei avusese acces, dar poezii am făcut, folosindu-mă de singurul instrument care nu apărea la nici o perchezie, și deci nu putea fi confiscat: memoria, și, prin acel „alfabet Morse sonor”, specific puscării, executat prin bătăi abia perceptibile în perete, ca să nu audă „turnărilor” și „caralii”, le-am făcut publice transmitându-le din perete în perete în toată puscăria.

Operația avea clar un iz editorial, pentru că printre un consens tacit, toți accea care mai aveau o memorie nealăturată de anii de claustrare, devineau un fel de manuscrise și-si asumau odată cu înregistrarea și obligația secretă de a conserva și eventual scoate afară poezile năvălate în depositul său. Datorită acestui sistem neorganizat (Douanne ferește și de nimere și apără aproape spontan prin forță lucrările, am găsit acasă, după eliberare, vreo patru-cinci poezii aduse cu anii de zile înainte de niste „neconuști” care fuseseeră eliberări după executarea pedepsei, mai mică decât a mea, sau trecuera de prin București în drum spre localitatea de

MORSELE SONOR ȘI CU NODURI

O nouă speță de literatură de rezistență: literatura de pușcărie

deportare, dacă făceau parte din calegoria celor neeliberaibili după execuțarea pedepsei.

Pe de altă parte, grăție acestui sistem de conservare și publicare, puteam să-mi verifice oricind acuratețea înregistrărilor sau să-mi fac ultimele corecțuri, lansind pe fir un simplu apel către aceste manuscrise și, de a-mi retranșam poezia de care aveam nevoie.

Ei insuși îmi făurisem o mnemoșenă proprie. În ideea de a salva și mai multe din aceste poezii, și în afara de zilele cînd mă găsesc în „durele fizice”, cum îmi bozezaseră colegii momentele de creație, care îmi confacă pînă la epuizarea procesului, memoria, repelam în fiecare zi o parte din ele, ajungind astfel ca în cîteva zile să-mi improspătez tot depositul.

Dacă nu numai poezile circulau în acest fel, în puscărie s-au făcut romane, s-au tinut conferințe și prelegeri filozofice, s-au făcut rugăciuni și eseuri, și au învățat limbi străine. A avut loc o adverzăță mișcare culturală. Într-o celulă în care am fost mutat în cadrul rulajului de rutină al detinuților, am dat de un tăran din Dobrogea care stia pe din afară toate „Tristele” lui Ovidiu și cel puțin jumătate din Encida. Stătuse un an în celulă cu profesorul de limbă latină Samoilă Vorboiu binșor latinește, și ca să-l incerce pînă la capăt, l-am provocat la o discuție de gramatică. În doi timpi și trei misări m-a făcut mat.

Profesorul de fizică nucleară George Manu de la Facultatea de Științe din București, era un om de cultură complet. În afara de înalte lectii de fizică el dădea lectii de engleză, franceză și germană, de istoria artei și de istorie politică. Pentru precizia informațiilor și penuria de a da tuturor colegilor de detinere posibilitatea memorării lectiilor, „Morsele sonor”, care dispărea odată cu emulația, nu era sătăcitor. Atunci a inventat un scris nou: „Morsele pe noduri”. Scotea fir de bambac din bătălia ceașcului (din 1959) începuseră să ne răsfete; în unele celule, nu în toate, pentru că aşa făceau comunității orice treabă, numai pe jumătate

sau pe sfert, introducându-să sealele precum și acest articol absolut superfluu pentru niște oameni care dormeaște de cîte 10–12 ani pe rogojini și cu noduri înținătoare, după noduri linia, scria cele mai complete lucruri. Citez un exemplu: dezbatările, pe articole, ale „Parintilor fondatori” în redactarea Consiliului Statelor Unite, cu replicile și caracterizările fiecărui participant, precum și cu rezultatul votului, Philadelphia 1787. Firește făcute ghemuleți semănături bine cu un shemotoc inofensiv de scame, iar la ora de program dimineață și seara, cînd duceam și vărsam la cloșotele cu mutări și neaprovisionat cu apă de băut, le lăsa la un loc discret, comunicat „la perete” adresantului. Acesta, cînd îl vea în rîndul în program, ridică ghemulețul și îl decodă, hrănindu-și astfel mintea și sufletul zile întregi.

Ei n-aveam nici dexteritatea la „Morse” a lui George Manu și probabil nici răbdarea de miniaturist a lui, săcă să n-înțrebuiască niciodată scrierul inventat de el. Am făcut o monografie „Mihai Viteazul”, dovezită în lumea aceea a puscăriilor destul de cunoscută, am transmis unele fragmente din trei romane și am dat relații asupra cîtorii curente din filozofia contemporană, exclusiv prin perete.

N-am fost singurul care a desfășurat această activitate de o importanță extremă pentru susținerea moralului și acușării intelectuale ale unor oameni care zaceau de ani de zile în condiții internale de privații fizice și morale. Scriitori consacrați ca: V. Voiculescu, Radu Gyr, Nichifor Crainic, Sandu Tudor sau personalitatea de un mare prestigiu intelectual ca: Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Petre Tătăru și alții, au contribuit imens la această operă. Printre ei, Mircea Vulcănescu, de pildă, a plătit chiar cu viața îndrăzneaște de a dejuca acuzația de dezumanizare diușă cu perseverență de comuniști în puscării.

Mă alăiam într-o celulă aproplată de aceea a lui George Manu, cînd scrierul lui cu „noduri” a fost descoperit. N-am audit cuvinte mai triste ca acelea pe care mi le-am transmis el prin perete într-un mesaj

prin care îmi anunța nemorocirea, și cred că nici un turnator n-a fost mai hulit în puscărie decât el care a vinclat gheșul lui.

Cindva cînd se va scrie, poate, o istorie zdevenită a acestelui jumătate de veac în România, cineva se va apieca și asupra acestor fapte și se va face dreptate suținelor de scriitori, oameni de cultură și preoți, care au fișat în puscărie această operă modestă și anonimă pentru salvarea sufletelor zecilor de milii de delinuți care au ospit în acel urias casan al sătaniei inventat de comuniști.

Este aceasta o activitate literară? Eu cred că da, și să face o mare nedreptate dacă într-o istorie a literaturii de rezistență din România ultimilor cincizeci de ani, alături de cea produsă în exil și de cea escamotată după cele mai impresionabile rețete, din interior, nu să ar trece la locul ce îi se cuvine și această literatură a puscăriilor, plătită cu torturi împreună, cu milii de zile de „negăru”, sau chiar cu viață, ca în cazul lui Mirela Vulcănescu și al lui George Manu. Aceasta, ca urmare a nemurătorilor „noi” execuții în lanțuri la temperaturi adesea foarte scăzute, a făcut o turbură colosală și a murit în cinădă de bacilul Koch în spitalul de la Albiș.

O parte din această literatură, am auzit că a apărut deja în exil, reconstituindu-se după manuscrisele vîl care au reusit să treacă peste frontieră, după eliberarea lor. O altă sansă de a fi depistată, o constatăre însăși dosarele securității. În ultimii doi ani ai detinției, cînd s-a încercat o reeducație în vederea eliberării, securitatea a dus o campanie foarte susținută pentru obținerea acestei literaturi, și cea mai mare parte dintre autori s-au lăsat convins. Este de presupus că îl dosarile lor se află și manuscrisele respective.

In se mai privește deci, socotește că dacă există o gaursă în activitatea mea de creație, ea este aceea de 24 ani, între 1964, cînd am fost eliberat, și 1968, cînd a apărut „Hronicul Racului”. În tot acest timp, de frica perchezărilor care puteau interveni oricând și confisca manuscrisele, chiar și cesa ce am scris pentru sora este grevat de o autocenzură mai îndrăzneaște decât cea oficială, pentru că de mai multe ori securitatea și-a virit nasul în ele. E suficient să spun că manuscrisul „Hronicul Racului”, mi-a fost confiscat în 1977 și restituitor abia în 1982. Le-au trebuit cinci ani ca să se convingă că nu cuprinde nimic „necorespunzător”, conform mențiunii cu care mi-a fost restituit.

LUCA DUMITRESCU

O CENUSĂREASĂ A MEDICINEI

Paradoxal, deși psihiatria a fost folosită de dictatura ca instrument de represiune politică, organizarea ei a rămas mult timp la nivel azilar, menținându-se la rol de Cenusăreasă printre celelalte specialități. În povida eforturilor unor psihiatri pentru generalizarea „usilor deschise” și instituirea psihiatrici comunitare sociale, menținerea sistemului azilar, carceral, apără puterea de spaimă ruperii cordonului securității penitenciară, în vîzul lumii, a unor scrisori sau petiții, prăcilice de nemulțumi, contestări, opozanții ai regimului, bolnavi mintali...

Cu toate că în baza prevederilor „Programului privind apărarea și promovarea sănătății mintale a populației” — elaborat de Ministerul Sănătății în anul 1971 — s-au înregistrat unele progrese (terierea capacitatea de spitalizare, organizarea Laboratoarelor de sănătate mintială, staționarelor de zi, formarea de specialiști, instituirea de cercetări științifice, asimilarea unor medicamente psihotropice de către industria românească etc.) ele nu se întorcă la nivelul cerințelor populăției. Astfel, numărul patologilor de psihiatrie a crescut

în trei și insuficient, reprezentând 9% din totalul patologilor de spital, față de 25% că ar fi necesar (în unele state civile reprezintă 40%).

Datorită insuficienței numărului de paturi, toate secțiile de psihiatrie se caracterizează prin aglomerare peste normele sanitare și restringeri ori lipsă spațiului necesar serviciilor anexe: laboratoare, săli de mese, cabine de psihiatere, și săli de ergoterapie, socio-terapie, pentru activități culturale, săli de gimnastică fizioterapie, meloterapie etc. Din aceeași motive, în numeroase spitale sau secții se internează doi bolnavi într-un pat. Consecință? Promiscuitate, reducerea perioadei de spitalizare, tratament insuficient, recăderi, reinternări etc.

Unitățile de psihiatrie funcționează în clădiri vechi, degradate, părăsite de alte specialități ca improprii îngrijirii bolnavilor. Ele sunt amplasate, de regulă, la periferia sau în afara localităților îngreunând accesul apariților și familiilor bolnavilor. Si la ora actuală funcționează spitale de psihiatrie fără apă curentă și canalizare. Pe lingă condițiile deficiente de cazare și igienico-sa-

nitate, multe unități de psihiatrie sunt dotate cu mobilier degradat.

Sub presiunea dictaturii, îndărătarea a devenit tot mai dificilă atât în privința medieilor și a personalului medical, cît și a celui auxiliar, recrutat din rîndul celor fără scolarizare și fără vocația îngrijirii bolnavilor. Au fost desființate posturile de instrutori de psihoterapie, ergoterapie, meloterapie, socio-terapie, terapie recreațională. Au fost suprimate asistențele sociale, având un rol recunoscut în obiectivarea anamnezelor, cunoșterea condițiilor de muncă și în familie, în urmărirea aplicării tratamentului de întreținere la domiciliul pacientului.

Condițiile deficitare de spitalizare, clădirile improprii, supraaglomerarea, dotarea și îndărătarea insuficiente, lipsa de medicamente au determinat revenirea aproape spontană la îngrijirile de tip azilar, la sistemul usilor închise, iar implicații unor psihiatri în internări abuzive, cu forță, pe motive politice, justifică reacția de neîncredere, la nivel de opinie publică, în psihiatria românească.

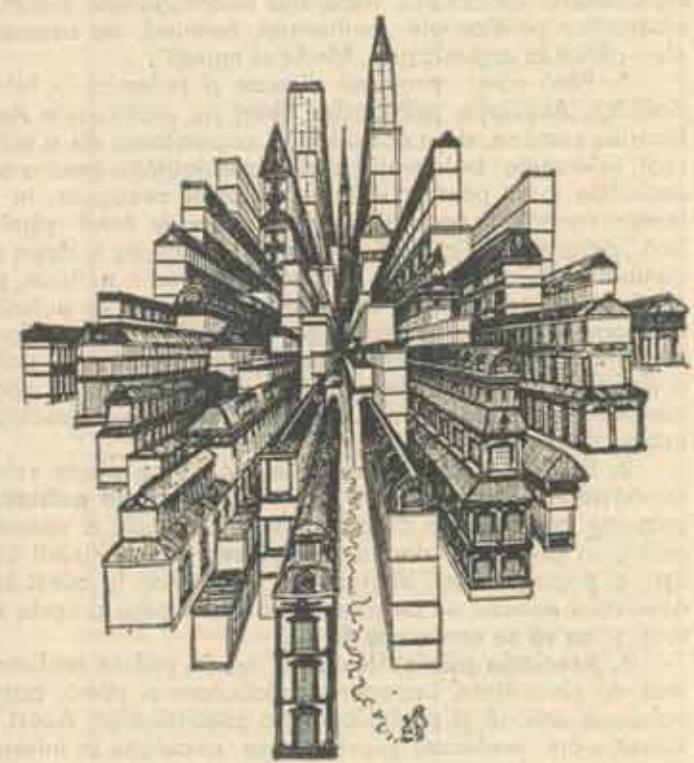
Asociația psihiatrilor liberi este coșintă de dificultăți în care se află asistența bolnavului psihic. După congresul de constituire, ce a avut loc în București, la 26 mai a.c. Asociația își propune imbunătățirea îngrijirii și tratamentului bolnavilor și apărarea drepturilor acestora prin creșterea capacitatii de spitalizare, umanizarea spitalelor și secțiilor actuale, ameliorarea dotărilor și îndărările, selecționarea cadrelor pe criterii de valoare reală și vo-

reabilitare, îmbunătățirea aprovizionării cu medicamente, intensificarea schimburilor cu străinătate, înființarea unui Institut și a unei Catedre de psihiatrie socială, organizarea de întâlniri internaționale, schimburi de experiență etc.

De asemenea, avem în pro-

gram un ciclu de conferințe și urmărește imbunătățirea comportamentalului deontologic al psihiatrului, comportament erodat și deformat de dominația celor 45 de ani de dicțatură comunistică.

Dr. MARIAN POPA



HANS GEORG RAUS : „Individualistul”

„STELELE VIITORULUI NOSTRU”

● UITAȚI PRINTRE OAMENI

O parte dintre ei sunt orfani. ceilalți au părinți. Cu totii însă își duc un fel de trai în cîteva locașuri aziadite pe cimpurile riuului Rîmna. Cînd degetele leșină din încărcături mult prea folosite sau în picioarele goale, o găoșă de băleti de 10–14 ani alergă prin peisaj curilă dură și mințe spartă. Deși au primit ajutorare din străinătate, nimic din ceea ce le acoperă înzăpădurile firește nu trădează prezența lor. Lingă hîrzi dăună din spatele curtilor. Lucian incercă să convingă un cătăl să bea apă. Deși nerechi de ochi dilatați privesc suspiciu printre-umul din găeșirile de la etajul căminului. Dacă încearcă să vorbești ceea ce simbolizează din acest copil, te privește ingrozit, cu sonzăția că vor fi loviți.

In dormitoare, femeia de serviciu și îngrijitorul călător scăldă început să schimbe în grădă lenjeria și să intindă covorul pe hol. Prezența noastră îrtăcă. Din plăsoane, stau alternate dulile fără nici un bec. Fiecare usă a dormitoarelor este prevăzută cu belcunge pentru încărcături. Podeaua unsuroasă este stearsa cu o circă murdară înmată în apă rece. Grupurile sanitare sunt undeva în curte, mai multă dărâmate. Usile scărățite îngrozitor. În spălătoare, chiuvetele sunt, parcă, din email negru. Nu este ană caldă doar o dată pe săptămînă. Poate. Sobele din camere sunt puternic afumate. În mod normal, se zice, lenjeria se schimbă o dată la săptămînă. Mașinile de spălat sunt defecte. Mai mult de jumătate din copiii acasă sunt neurouretică. În dormitoare persistă un miros întepător. Noaptea, copiii sunt treziti din ora în ora de către pedagogul de serviciu și trimisi în curte în closet. Pe drum, aproape toti se inhibă, iar rezultatul este zero. Poate că se cîstigă ceea ce în stress-ul copilului.

Nu se folosesc pijamalele. Multă dintre ei nici nu au. Se acoperă doar cu o pătură care seamănă mai mult cu un tel. Nu au nici lenjerie intimă de corp. Nu și se mai dă de către lenjeră, că și astăzi sunt mult de spălat. Deși afara este suficient de cald, lui Ionut Burlacu îl este intrătorul de frix. Deșteptele de la mîini îl sunt chirice.

La buchiărie, Florin din Pădureni ajută. Oficial, doar curăță mesele. SANEPID-ul nu permite să se folosescace nești copil la soțiat vasele sau la curăță alimentele. Înălătușă nu s-a mai făcut un control anti-epidemice de an. Copiii nu li s-a dat săpunul pentru că îl mânăncă. Nu au pastă de dinti pentru că n-au mîni. Nu au periute pentru că au curățat varul de pe perete și cu ele.

Mocan Gabi are 9 ani și este în clasa a doua. Din niste sfărăș și cîteva cîrpe și-a făcut un bîcl. Să ar dori o brătărie să spargă găeșirile și să moare elor. Că sunt negre și multe. Oltenu Iulian aleargă dăună un cîine jichită. Nu ne permită să-i fotografiam cîinele.

Copiii ne cer să le dăm jocuri de table și rummy și o minge de 300 de lei. Unul dintre ei este săb. L-a invățat fratele lui de acasă. În dulapul lui Ciobanu Vasile se află o poza tot cu un frate. Toti se laudă cu frații lor care sunt cel mai puternic și nosnărat soldat. Există printre acești copii un cult al fratelui. Pe usa dulapului sunt limite poze decupate din reviste. Cu teme goale. Un coleg de-al lui Ciobanu îl aranjă dulapul. Cu multă atrăță, ca și cum ar atinge obiectul de pret. Cartea „Aventurile lui Tom Sawyer” nu are voie să o citească. Este a lui Ciobanu. Pentru aceste „servicii”, Ciobanu îl dă cîteodată bomboane și îl zoare de ceilalți.

Într-un colț al sălii de mese, servește masa un băiat puternic, cu palme bătătoare de muncă. Stefan Ion îl cheamă și vrea să se facă sudor. Muncesc prin sat pentru cîteva bani. La mină poartă mindru un cas electronic cumpărat de la polonezi. Își cumpără și tigări. „Carpati”.

De fapt cam toți încep să funcțeze de prin clasa a doua. Datorită chibriturilor își mai ard și mîinile. Multă au arsură. Dar și eczezie. Nimic nu i-a tratat vreodată. Nu au la dispozitie nici un cadru medical. Norma de 179 de copii nu prevede încadrarea unui cadru medical. Niciodată nu li s-a făcut vreun control neurologic sau psihiatric. Au fost aduși aici în cazul cînd părintii s-au descoatorisit de ei, sau au fost considerați oligofrenici. Fără absolut nici un diagnostic. Astă că dacă nu este bolnav, oricum „te contaminezi”. Fără sănătate. Multă au defecțiuni de vorăire. Nu există în casă să o scoată nici un logoped. Cel care îl sună înțelește (?) este un profesor de filosofie. Adus aici mai mult disciplinar. Toți profesorii sunt astfel nedepășit. Drama copiilor se imbină simbiotic cu ea a profesorilor. Sunt aici de ani de zile. Fără nici un fel de specializare, fără nici un fel de bibliotecă de specialitate, fără manuale corespunzătoare nivelului inteligențial al copiilor. De astfel, profesorii acestora nu au avut nici posibilitatea să susțină examene de grad sau reciclare. Uitați printre oameni.

Printre răcnete, plinsete, zgomote, lipsuri și mixerie, acesti profesori sunt „destinații” educărilor unor copii despre care se spune că sunt handicapăti. Dar copiii își doresc un televizor.

Mai 1990. Casa de copii cu școală ajutătoare
Măicanesti, județul Vrancea

● BOGDAPROSTE

Intre Măicanesti și Mihăileni sunt vreo 12 kilometri. Ne-a însoțit un bătrîn de prin aceste locuri, Codin Lungu, de 78 de ani. Este pensionar coasăt cu 180 de lei pe lună. Are un fiu în București. Cînd era mic l-a dat la o școală ajutătoare. Căzuse de pe cal și și-a fracturat mina. A rămas cu parăză la dreapta pentru toată viața. Astă că Mos Lungu a fost nevoie să-l dea la o școală ajutătoare. Bălatul a devenit strugător, dar a trăit foarte greu, printre tot felul de



reasă sau buchiăreană sau coafără. Multe dintre ele nu s-au exprimat pentru că nici nu pot să o facă. Au mari probleme de vorbire. Logoped nu există. Astă cum nu există nici un sistem la nivel național de pregătire a acestor cadre de specialitate.

Profesorii sunt cei obișnuiți, pentru scăldă normale și trecuți în acest batalion disciplinare al educătelor copiilor, fără nici o sansă de reabilitare. Manualul pe care le su și disponibile sunt extrem de puține și aproape de nefolosit. Copiii își coptează lecturile unul de la altul. Cam în doi ani termină Abecedarul.

Ce se mai recuperează dintre acești copii? Cred că mai mult natură îl ajută să suraviețuiască și să păcească pe un drum cit de cît normal. Nu societatea.

Mai 1990. Casa de copii cu școală ajutătoare
Măicanesti, județul Vrancea

● NICI AICI NU EXISTĂ DOCUMENTE DE URMARIRE A SĂNĂTĂȚII

Curiositatea inexistenței totale a fiselor medicale de urmărire psihiatrică la copii de pînă la 18–17 ani, ne-a determinat să vizităm și o grădiniță de copii handicapăti. Evident, nici aici nu există documentele de urmărire a sănătății. O singură asistență avea în grija cîteva zeci de micii, cu cele mai diverse simptome. Fetele pale și ale educatorilor trădeau oboselă astă fizică, cît și psihică. „Nu mai stiu să-mi educ propriii mei copii. Nu mai am răbdare. Lucrez aici de cîteva zece ani. Noaptea vîzvez pe acești copii însăși cîte douăzeci, stând pe olte cîteva ore.” — sunt convinsile uneia dintre educatore. „Sistem altăuri de el. Simtem, aluncați la periferia societății. S-au încercat cîteva banale reciulări și

In „Der Spiegel” (nr. 19.26.03.1990, pag. 3), realitatea osupra vieții copiilor din cîteva orfelinate din România apare nudă și cutremurătoare. „Exterminarea celor debili. Crima impotriva copiilor din România” trebuie să fie titlu de pe coperta revistei. Titlul a fost înlocuit cu altul de actualitate politică: „Mina lungă a Securității”.

„Steletele viitorului nostru”, aşa cum numea Ceaușescu explozia numărului de copii care ne va umple granițele pînă la cîrca de 30 de milioane de suflăte, se răzbună. Efectul bumerang rămine un fenomen real și în acest sens. Ce facem cu ei? Si ei sunt ai noștri. Cîți dintre ei vor fi recuperati psihic și se vor integra societății? Vor deveni persoane cu putere de decizie juridică. Vor trebui să analizeze viața, să confime și să infirme, să voteze și să protesteze. (D. J.)

copii debili mintali. Bătrînul regretă că a făcut această nedreptate fuiul său. Cînd vede fetițele de la Casa de copii cu școală ajutătoare din Măicanesti își se rupe înima. Dumînică își trimite baba să le ducă bucate de la biserică. Să le fie fericite pîcătele.

● INELUL DE TINICHEA

Vizitând dormitoarele fetelor își sare în ochi diferența în bine făță de cele ale băieților. Pericită sunt acoperite cu o sumedenie de cusături pe etamină. Nu folosesc Andreie, pentru că sunt periculoase. Unele stiu să crozește. În schimb, nu au din ce să lucreze. În toate aceste dormitoare, singura distanță care reprezintă mobilierul. Vechi, subred și cu multă nicio lipsă. În sălii de clasă băncile probabil că sunt dinține războlui.

Au primit și multe ajutorare din străinătate. Fetițele sunt îmbrăcate cu haine de toate culorile. Sunt mîndre de ele. Pe ascuns poartă mărgele și cîte un inel de tinichea. Profesorii nu permit asemenea cochetări. Ioană nu-i place să noarte pantofii cu tocul înalt. Ne argumentăm că nu are 18 ani și a învățat la biologie că deformă articulația. Toate ar dori să poarte blue-jeans. Timbul lor liber este un bine meritat moment de plăcere, cînd nu îl se oferă nimic. Nu au jucării. Profesorii spun că sunt mari și nu mai au nevoie de păpușă. „La 10–12 ani, te mai joei cu păpușă? Le trebuie locuri de logica, mai elevate.” Le-au și cumpărat cîteva asemenea jocuri. S-au lămurit repede că nu le tentăză pe fetițe.

Multe dintre ele merg duminică la biserică. Dar astă de la Revoluție încearcă. Astă le invită să ex-părintii lor de acasă. Pînă la 22 decembrie 1989 nu aveau voie. Le placă să asculte muzică. Există într-un dormitor un difuzor de radioficare, care hîrlează înzăpădit. Televizorul nu are sunor.

De asemenea, nu au nici un fel de asistență medicală. Multe dintre ele au eczeze ne-niele, au probleme de vedere, boli interne. N-au făcut control al parazitozel intestinală și nici măcar un simplu control de coproscopie. Cu toate acestea ajută cu mult interacție la buchiărie. Să nu existe nici un pericol al contaminării? La fete, problemele sunt mult mai grave. Au fost și cazuri de sinucideră, folosind tot felul de substanțe avute la indemnăță. Fișele de observație psihiatrică lipsesc cu desăvârșire. Nici nu au existat vreodată.

Pentru că tot eram noi acolo, directorul școlii a tinut să le informeze că se poate de protocolar că în următoarele zile va veni de la Focșani o comisie pentru orientarea profesională. Nu stiu cîte dintre fetițele acolo au înțeles ce înseamnă acesta. Doar unele și-au exprimat dorința de „a se face” croito-



schimburi de experiență. Nu ne-au ajutat cu nimic. Am plin umul pe umărul celuilalt. La salariu ni se dă un surplus exact cît un nrar în ochi. Prefer să-mi dau jumătate din leașă și să lucrez la C.A.P.”

Vina că au venit pe lume „fără mamă și fără tată” îl face pe toti acești copii să se numească mai mult sau mai puțin alienati mintal.

Mai 1990. Grădiniță pentru copii handicapăti
Focșani, județul Vrancea

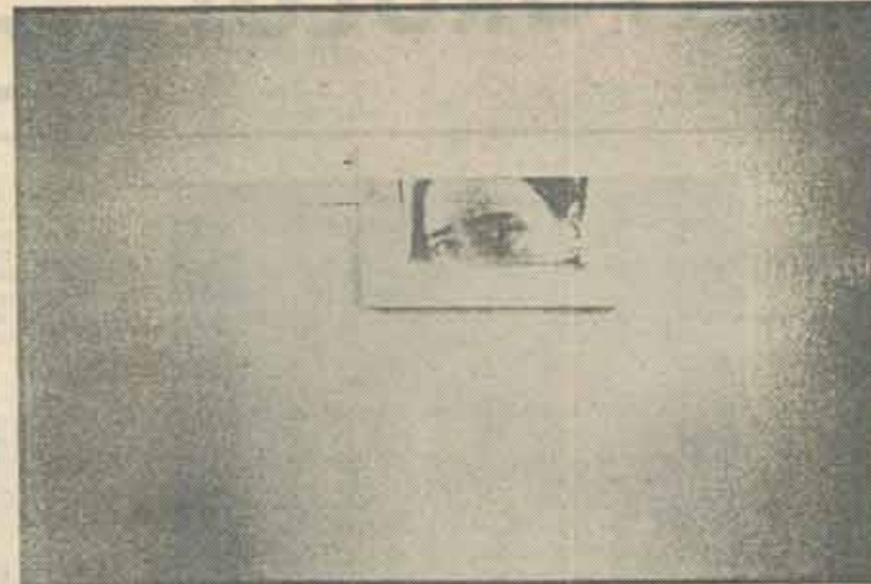
DORIN TIGĂNAȘ

NECONVENIENȚE și NEBUNIE

Omul de rind se vrea cunoscute, cu-mințe. Din cauza aceasta rareori nebunia este o boala reală pentru el: dacă ar fi capabil să-i formuleze o definitie, am vedea de îndată că ar abate sensul nebului din zona patologiei medicale în acelaș patologiu social. Nebunul este cel mai adesea un aberant social în ochii omului obisnuit. Când cineva urcă într-o altfel decit el sau astențăriile sale, el va juca imediat: „E nebun”. „Normalul” psihic este identificat în general cu convenționalul, iar normalitatea este privită în termeni unei homeostaze generale, particularul fiind ignorat în mare măsură. Pe scurt, pentru omul de pe stradă alteritatea este o boală socială, este echivalenta nebului. Războiul este veche: într-adevăr, multă vreme s-a căutat definitia nebului în vicierea relației individualitate-familie. Ca astăzi psihiatrul să stie totuști că nebunia nu este o alienare față de societate, ci una față de sine.

Confuzia de care vorbeam este totușt o realitate, și trebuie să temem seama de ea. În orice caz, puterea tine seama în mod constant, căci de aici, printre-o speculație simplă, se pot trage avantajele politice extrem de clare: toți cei care se deosebesc și neconventionali pot fi stigmatizați în categoria nebulilor. Nivelarea care rezultă din această împărtire nu poate fi decit în avanțul sistemului totalitar, care s-a servit întotdeauna de conformism ca de o armă redutabilă și care va continua să se servească... Personal cred că nu alti interdictii politice sau religioase au fost armelor cele mai teribile de sufocare ale culturii — deși cele mai spectaculare — ci conventionalismul, incurajat și cultivat de sistem pînă cînd a inundat masiv cimpul adevărătele culturi, izolând originalitatea sau simpla sinceritatea în insule lese de reperat și de distrus.

Nu ar fi onest din parte-ne dacă nu am recunoaște că acest cult al „nebului” intelectualului creator nu a fost întreținut chiar de mulți intelectuali, care, bănuind în boala psihică un grad mai mare de libertate și un exotism obținut fără efort căutau să se identifice din pur snobism cu un sindrom sau altul. S-a apus despre dizidenți că sunt și băndă de alienati, dar am existat în paralel la atât de interne complicate, la atât de cochetări histrionice cu maladie mentală incit mi se pare lipsită că sistemul nu a făcut decit să profite de bresă deschisă neglijentă de o categorie de intelectuali frustrati atât de geniu real cît și de nebunie adevarată. Eu înămi, după doi ani de psihiatrie, am deschis la întimplare volumul lui Canetti „Orbita”



Eu te văd, tu mă vezi, el te vede

Fotografie de MARY ELLEN MARK

și am cîntă: „Se răcuse psihiatru din admiratie pentru măretia nebulilor. Se săturase de befeastră”. Cele două fraze mă vizau parțial direct, cunprindându-mă confuzia nebunie-neconvenție, elocuția extortională nebuniei, semnul amatorisimului exhiatralului din roman, a multor psihanalisti și a mea. În urma acestei recunoașteri am părăsit bineînțele ospiciului. Cred că as fi atins profesionalizmul doar în momentul în care as fi rămas acolo admitind în același timp că nebunia poate fi — este doboră — la fel de banală ca și sănătatea mentală.

Confuzia dintre neconvenție și nebunie a pornit de la eroarea de a crede comportamentul nebunesc liber de determinări, cind de fapt el este legat cu lanțuri grele. Dacă într-adevăr neconventionalul trăiește un grad de libertate incomparabil mai mare față de omul conventional, nebunul nu este cîtusi de putin mai liber față de omul sănătos. Gindirea magica a bolnavului sănătos de o logică arhaică tot așa cum ea normală se supune logicii obisnuite. Ce ar

merita realmentă scris — cu tot riscul indecenței — dacă tot vorbim de libertate și determinare, ar fi o analiză determinată, pe persoane, pentru a stabili cine a făcut dizidență din vocație, cine din noceaște și cine din conformism. Sau, în cazul unei singure persoane, cam în ce procente din aceste secțiuni — și încă din altele — s-ar raporta motivația sa personală?

Ce nu însă în mod cert în comun neconvenția și nebunia este sinceritatea. Si sinceritatea este îngrozitor de periculoasă pentru sistemul totalitar, care preferă mai curind răbojul material chilului de a asculta adevărul desoră el însuș. La fel de însuportabil ca de multe ori nebulul pentru omul sănătos. Gindirea conventională nu are cum să fie altfel decit nesigură în profunzimile ei. Conventionalul, ca și „omul normal”, are nevoie de unanimitate pentru a se simți la adăpost. Prin însăși existența lor, nebulul și neconventionalul pun în discuție certitudinile sale. „Omul și nebunul” scrie Foucault „sunt legați prin legătura împărtășită a unui adevăr reci-

proc și incompatibil: își spun unul altul acelaș adevăr despre esența lor care ar disipa dacă ar fi spusă unaia prin celălalt” (n.n.).

Nebunul învață să mintă de-abia în anciu, și mulți bolnavi profesorează doar în disimulare. „Nu mi-a mai cinat seara Arthur Rubinstein” îmi spunea cîndva o bolnavă, ea însăși muziciană, dar ochii îi străluceau de fericire și mi-am dat seama că, în realitate, Arthur Rubinstein îi cintase. Mi-am întrebăt adesea dacă unele remisiuni temporare ale unor bolnișice incurabile nu sint de fapt niște vindecări de sinceritate și astăzi.

Sistemul totalitar procedează întotdeauna ospiciul, încearcă să vindece de sinceritate pe toti neconventionalii săi — foști, actuali sau potențiali dizidenți. Sunt mai multe căi pentru acesta dar de departe cea mai de succes este **eficializarea**. Atribuirea unei răspunderi mult mai mari decit propria persoană modifică substanțial natura neconventionalului — prin excelenta un single: practic, îl distrugă. Îl anulează libertatea și sinceritatea. Astfel devine fermecatorul print Harry retele Henry V, personaj îmbicsit de virtuile convenționale ale vremii. Am putea da exemple chiar de mai aproape, dar sănătatea îndemnă pentru a mai merita date.

Acesta este însă un procedeu subtil, care nu se poate aplica decit în cazuri limitate. Pe scară mai largă însă, sistemul totalitar — dacă are o propensie bună — trebuie să realizeze mobilitarea oamenilor comuni împotriva celor deosebiți, a întrezugui conventionalism împotriva minorității neconventionale, a conformismului împotriva de adevăr împotriva sincerității necrutătoare. Alteritatea, sinceritatea, neconventionalismul trebuie etichetate drept patologice. Massa de oameni, pe postul familiei bolnavului, este interesant de observat că, în multe cazuri, instinctul propriu de conservare al membrilor familiilor nebului crește foarte mult: de multe ori, ei îl aduc la ospiciu nu ca să-l vindece pe el, ei ca să se acorde pe sine, via cere vehement vindecarea celor rătașați cu duhul. Iar statul va juca, firește, rolul chirurgului, imagine paternă și deci prin excelenta sa radică. În chiar — culmea ironiei — „Teatrul Revoluției”. Roman Rolland scria: „Ca să asimilezi un om, nimic nu e mai bun decit o adunare. Omul pierde sub multime. Nu se vede nici singe măcar”.

ALINA MUNGIU

LIMBA DE LEMN

ȘI SEMNIFICАȚИЕ

(Urmare din pag. 24)

Specificitatea limbii de lemn este deci și hipertrrofie a codului, care manifestă acțiunile determinante a puterii politice asupra limbii și voiaș unei puteri musicale. Codul este în același timp multibil și rigid; el prescrie ceremonialul verbal, dar o decizie îl poate modifica. Această hipertrrofie s-a produs în favoarea unei transformări ilicite: semnale au devenit semnale. Cuvintele vizează inițial de toate un comportament, ele trebuie să declanșeze și acțiune. Cum spunea J. Goebbels: „Noi nu vorbim pentru a spune ceva, ci pentru a obține un anumit efect”. Limba de lemn nu se mai situează în domeniul semantic și din acest punct de vedere poate fi comparată cu sistemele de comunicare existente în lumea animală; unele sunăte ca „revizionist”, „dusman al poporului”, dăi semnali goanei după onoare; altele, ca „eroare”, „lină de vîntăță”, servesc drept avertisment sau amenințare; tot ele pot marca supuneră. Este de altfel frapant că limba de lemn se constituie în mare măsură potrivit unui mecanism care funcționează și în limba naturală, dar la un nivel infrasemantic: studiul lexicului a arătat că un mare număr de unități funcționalează în cupluri de opozitie, carecum ca opozitiile binare ale trăsăturilor distinctive ce permit definirea fonemului. În limba de lemn, codul reacționează la înțâlnirea cuvintelor în același fel în care dictează combinația trăsăturilor

distinctive în limba naturală. Aceasta vine să confirme o observație făcută anterior în legătură cu figurile: discursul extrăzis din structurile limbajului principiu producătorul său: în loc să fie organizat de sens, el funcționează pornind de la automatismele inconsistent care constituie colul limbajului.

Limba de lemn este făcută în întregime din elemente împrumutate din limba naturală: ea îl datorează acesta din urmă totul, cuvintele și gramatica. Si totușt a suferit o mutație teratologică în raport cu limba naturală. Ea trimite la un univers semantic extrem de rudimentar, bicolor într-un fel, dar nu se poate multumește să priveze cuvintele de substanță lor, ea vizând însă capacitatea de reprezentare a limbajului.

Tot ceea ce în limba naturală permite localizarea în spațiu și în timp este suținut sau pervertit în limba de lemn. Tratamentul pronumelor, adverbelor de loc și verbelor demonstrează aceasta în claritate. Or, vizuirea manifeană în sine nu impiedică deloc notabilitatea spațiale și temporale; perspectiva dinamică în care ea se înțelegează face posibilă orice formă de reprezentare. Abstracțiile vehiculate de limba de lemn nu sunt abstractiuni stabile cu conțururi nete care constituie concepție. Sunt procese discursivee, cărora miscare este singura caracteristică; emișia nu le poate cuprinde, pentru că în el nimic nu este fix. Toate aceste „imbogățiri”, „aprofundări”, „lărgiri”, „dezvoltări” etc., sfidă reprezentarea. Ele permit limbii de lemn să funcționeze pornind de la elemente extrase din limba naturală, eludând reprezentările pe care acestea din urmă se anihilă; vertigul dinamismului figurat de acești termeni, prin comparație și prin altă expresie ilustrând elanul precizoș și necesar spre viitor, secundare vanitatelor absolută a acestor vocabule și totală lor inconsistencie. Destabilizarea sistematică a sensului se face în două etape: mai întâi vocabulele sunt separate de referentul lor prin polarizarea manifeană; apoi ele sunt înținute în dinamismul general, atât de bine încit lipsa lor de formă, proprie se pierde în miscare. Această voiașă de destabilizare era deja manifestă la nivelul stilului.

De la limba naturală, limba de lemn păstrează o anumită gramatică și anumite cuvinte, dar refuzul său încăpătățință de a distinge între subiect și obiect, refuzul să se utilizeze verbele, insistența să se ruineze semnificația surprinzând orice autonomie conceptelor inserate în miscarea

înteriori autorizanți îndeajuns că ar fi vorba într-adevăr de un limbaj.

„Limba oricăre ar fi starea de primitivitate, declară doar prin existența sa, proiectul de a surprinde integralitatea a ceea ce poate fi gindit”, scrie G. Guillaume¹. Aceasta este și pretinenția limbii de lemn: dar avem dreptul să ne întrebăm pe ce se poate arăta gindirea cind orice obiect exterior îl este ascuns, cind ea este anotreată într-o miscare ciclică ce nu o duce nicăieri, cind ea nu dispune de nici o formă stabilită, de nici o abstracție care să-l vorbească, cind sensul lipsesc semnelor care-i sunt furnizate, cind reprezentările spațiale și temporale îl sunt sustrase. „Sensul adevărător al unui cuvint ar putea fi înțeles din ceea ce antrenesa el în afara limbajului”², scrie Paul Valéry. Mai departe, el adaugă: „Rolul limbajului este esențial, dar el este transițiv — altfel spus, nu ne putem opri la el”³. Limba de lemn nu este transițivă, ea nu se abolește în sens ca limba naturală. Cuvintul nu duce la nimic în afara acestea. Doar ea poate oferi gindiri și universal pe care-l furnizează, devăzut de bipolaritatea dinamică, nu face decit să transmită la cuvintele. Comportament verbal și nu sistem de semne, ea nu poate fi înțeleasă, ea nu poate fi decit înțeleasă. Sprijinirea de la limba naturală, sus-

ceptibilită de o extensie nedefinită și de combinații mereu noi, limba de lemn este strict limitată și posibilitățile sale sunt reduse, în ciuda producării sale automate. Interpretarea sa se fondează mai puțin pe ceea ce ea spune, cît pe alegerea pe care o efectuează între variantele stipulate de cod; astfel, atunci cind un editorial cheamă la înălțarea vigiliente ideologice în loc să invite la sprijinire ritmul producării, putem conchide că anumite măsuri vor fi luate pentru educarea cetățenilor și consolidarea disciplinelor. Continutul editorialului nu este semnificativ, dar tema retinută este semnificativă. Singura legătură veritabilă a limbii de lemn cu realitatea este legătura cu puterea: singura informație pe care ea o aduce privind dispozitiile acestelui putere. Încapătă să reprezinte fantele și ideile, ca își îndemnătă dimpotrivă de minune funcția, care este aceea de a manifesta linia politică.

¹ G. Guillaume, *Langage et science du langage*, Paris, 1954, p. 240.

² P. Valéry, *Cahiers I*, Paris, Gallimard, 1973, p. 450.

³ Ibid., p. 474.

Traducere de
MONA ANTOHI



S. VORONOV

Lupta popoarelor pentru pace

inedit

nedi

„SPIRITUL CREATOR NU POATE SĂ-ȘI DEA RANDAMENTUL DECÎT ÎNSOTIT DE CONȘTIINȚA LIBERTĂȚII”

LUCIAN BLAGA

In anii '50, cînd Lucian Blaga era bibliotecar la Cluj, bănuiesc că era obligat, ca orice „funcționar”, să urmărească seminarii de „In-vățămînt politic” și să „conspeteze” diferite texte. Am găsit în arhiva lui un caiet „tip școală”, din epoca respectivă, care cuprinde, fără titlu, textul ce-l oferim spre publicare. Probabil, în loc să „conspeteze”, a scris cele ce urmează.

DORLI BLAGA

Cînd vreo știință a naturii propune o idee, o teorie, o ipoteză, oamenii de specialitate vor căuta să verifice ideea, teoria sau ipoteza, și aceasta prin largirea experienței directe — în sensul cerut de acesta. Largirea experienței se obține fie prin simplă observație, fie pe cale experimentală. Aceasta e singura cale pe care știința îngăduie, potrivit „obiectivității” sale întrinscă, întră verificarea unui enunț. E cerută această cale pe tehnici unei definiții a „adevărului”, ce a constituit în cadrul științei în privința acestor definiții există un consens desigur de universal și oamenilor de știință. Intră, aci, în joc un conformism — Indeplinește incercările în cursul dezvoltării istorice a așa zisului spirit științific.

Cind e vorba de o idee filosofică — îndrumarea verificării, pe calea „experienței” devine inoperantă, intrucât o idee filosofică depășește prin natură ei — posibilitatea de a fi pozitiv verificabilă prin simplă largire a experienței. O largire a experienței în sensul cerut de ideea filosofică — poate duce cel mult la eliminarea acesteia, intrucât experiența poate produce dovezi împotriva ei. Dar unele idee filosofice va putea să fie confirmată pe cale de experiență. Criteriile de verificare sunt în filosofie mai elasice și ele își de constituția filosofică a fiecărui. Aci unele se va putea constitui vreodată un conformism tot atât de pronunțat ca în cadrul spiritului științific. Aci se vor constitui de obicei tipuri de „constiințe” și tipurile se vor războli în permanență, în aspirația lor de a se impune în cercuri și mai largi ale opiniei publice. În filosofie conțină în general vizionă mai mult sau mai puțin adincă (sau mai înaltă), care vorbește prin conținutul ei — de-a dreptul conținutelor noastre; conțină aci fără îndoială și consecvența lăuntrică cu care se dezvoltă ideile, și de obicei posibilitatea dată unei filosofii de a fi o sînteză creațoare a patrimoniuului cognitiv al unei epoci. Ne găsim astăzi aci pe tărîmul unor criterii mai elasice, dar cîtă de putin anarchice. Elasitatea propriei acestor criterii îngăduie constituirea, dacă nu a unui conformism ca în cadrul spiritului științific, atunci cel puțin constituirea unor tipuri de constiințe, care pot forma apoi, cîte intră ele — și fronturi largi.

Indiferent că e vorba despre spiritul științific sau spiritul filosofic — omul de știință și filosoful îl se cere să realizeze un maximum de „obiectivitate” în fața propriiei lor constiințe. Omul de știință ca și filosof pot avea convingerea că o obiectivitate „absolută” e cu nevoie în condițiile spiritului științific, și tot așa în condițiile spiritului filosofic, dar el vor căuta să realizeze totuși un maximum de obiectivitate în condițiile date. Această obiectivitate s-ar putea numi „obiectivitate academică”. Numai cu condiția că îl se îngăduie să realizeze această obiectivitate academică — omul de știință și filosoful pot avea constiință că sunt liberi în cercetările întreprinse de el. E vorba aci despre „liberătatea”, pe care o postulează ca un cadru etic, orice om de știință, orice filosof, cel puțin atîta timp cît ei se găsesc în exercițiul funcției lor de cercetători. Cu acest postulat etic ajunge în conflict orice încercare de a impune o mulțime de știință sau filosofului să intră în exercițiul funcției lor de „cercetător”, pornind de la o doctrină, de la o teorie, de la o idee, sau de la metode, la cîteva și nu aderă cu întreaga lor constiință. Este vorba în acsemenea cazuri de o constringere, care sub nici un motiv nu ar putea fi aprobată, dat fiind că spiritul creator nu poate să-și dea randamentul decît însotit de constiința libertății. În toate lucrările sale, subliniem că ceea ce conținează realmente este constiința libertății, rămnind destul de indiferent dacă această constiință este sau nu expresia unei reale libertăți.

Există în istoria omenirii atîta epoci cind o acsemenea constringere are loc. Aceasta constringerii se explică, s-ar putea spune, fie prin perversitatea acelora care „constring”, fie prin aceea că ei însiși sunt „constrinși” (pe-o cale sau altă) să constringă, fie în sfîrșit prin aceea că ei sunt conviniți că trebuie să „constringă” din superioare motive. În pri-

să-și impună semenilor adevărul său cu sanctiunea morții. În a fi în stare să trăiesc și să mor pentru adevărul tău este o anume crizime care la un moment dat se poate întoarce împotriva semenilor. Si în dorința de a ferici pe alții cu adevărul tău — de asemenea se poate amesteca multă crizime. Existenta posibilă a acestor „cruzimi” este un simptom psihologic — care, chiar singur, ar putea să ne distrugă încrederea în îndreptățirea etică a atitudinilor despre care vorbim. Dar și independent de atari consideraționi psihologice, datoria de a trăi și de a mori pentru adevărul tău, ca și da-șă de a ferici pe semenii tăi cu adevărul tău — nu pot fi susținute în abordă. Ele sunt etice valabile pînă în momentul cind sunt



mul cas ayem de a face cu o violare evidentă a eticei, în al doilea caz ar putea să fie vorba cel mai adesea de raporte neutre din punct de vedere etic. În al treilea caz ne găsim însă în fața unei „constringeri” sub raport etic, cel puțin la prima vedere, dilemată. În ordinea de idei ce ne preocupa, interesanță tocmai cazul din urmă. Cari sunt „motive superioare” ce ar putea să dea cuiva „sinceră convingere” că trebuie să „constringă” pe alții să lucreze — să cum crede el că e bine să se lucreze? Aceste motive pot fi foarte diverse, cel puțin în aparență. Aceste motive se reduc însă totdeauna la aceeași formă abstractă: cineva e convins că trebuie în constiință să puncteze de reper absolute la care e îndrepățit să raporteze destinul omenesc al tuturor semenilor săi. Sau cu un cuvînt mai simplu: cineva are o „dogmă”, și avind o dogmă el se crede îndrepățit să silească pe oricine să lucreze în sensul acestor dogme. Se pună acum întrebarea dacă, avind tu însuți o dogmă, poti să „constring” pe altul să lucreze în sensul acestor dogme, fără de a contraveni prin această constringere la etica creației? Căci despre o etică a „creației” spirituală este vorba, în definitiv, în acseste considerații ale noastre. Să privim puțin lucrările mai de aproape. Cel ce ajunge să constringă pe altul să lucreze în sensul dogmelor de care el însuși este pătruns, va proceda la această constringere (cind aceasta se desprinde exclusiv din dogmatismul sincer al constringătorului, și nu are alte substanțe mai puțin onorabile) fie dintr-un

angajament spiritual, care-l pună total în serviciul „adevărului” său „absolut”, și care angajament îl face să trăiască pe viață și moarte pentru acest „adevăr”, fie din grija altruistă, în esență, de a ferici pe semenii tăi prin îndrumarea lor cu forță spre lucrările în sensul dogmelor constringătorului. Iată cum într-o constringere pot să între într-adevăr „superioare motive etice”: fie angajamentul ce-l ai în raport cu adevărul tău „absolut”, fie sincera dorință de a ferici pe semenii tăi, pe linia „adevărului”. Si aceste motive „superioare” sunt, desigur, prin natură lor, apte de a ne deruă în una dintre cele mai importante probleme, ce le pună etica creației în general. Nu avem oare cu toții datoria, obligația, de a trăi și de a mori pentru „adevărul nostru”? Si nu avem oare datoria, obligația, de a ferici pe semenii noștri pe linia adevărului, a acelaia pe care-l recunoaștem cu întreaga noastră constiință drept „absolut”?

Nu s-ar putea spune că n-am avea realitate, din punct de vedere etic, a acsemenei datorii și obligații. Dar din datoria de a trăi și de a mori pentru adevărul tău — nu văd cum am putea deduce dreptul de a constringe și pe semenii noștri de a trăi și de a mori pentru adevărul nostru. Si din datoria de a ferici pe semenii noștri, nu se vede cum am putea deduce dreptul de a-i ferici, împotriva voinței lor, cu adevărul nostru. Adevarat și că fanatismul, care face pe cineva să trăiască chiar cu riscul morții pentru adevărul său — poate uneori să facă pe același, în condiții schimbante,

pe cale de a degenera în „constringere” făcută de semenii — sau chiar făcută de tine însuți. Căci există și o „constringere” pe care îl-o aplică tăie însuți — tot atât de putin etică ca și constringerea ce-o aplică semenilor. Dar să ne înțelegem și să luăm lucrurile pe rînd. Convingerea că esti în posesia adevărului îți postează — din punct de vedere etic — numai dreptul de a încerca să „convinci” și pe altul de adevărul tău. Si orice încercare de a convinge pe altul se face de la constiință la constiință. Datoria de a ferici pe altul prin adevărul tău — îți dobîndescet eticitatea, numai dacă se îndeplinește prin intermediul constiinței celuilalt. Aceste aspecte nu se par destul de clare. Există oare și o restricție etică pentru datoria ta de a trăi și de a mori pentru adevărul tău? Putința ce-o are cineva de a trăi și de a mori pentru adevărul său este fără îndoială o fără. Dar fără a reașa, atunci cind există, ce dovedește ea? Ea dovedește mai multe lucruri: sinceritatea culve în raport cu adevărul său, o anume puritate și consecvență lăuntrică a constiinței sale și, evident, o excepțională trăsătură de caracter. Trăia de a trăi și de a mori pentru adevărul tău nu poate fi însă niciodată invocată ca un argument în favoarea acestui „adevăr”. Cei ce moare — pentru a-si întări cu aceasta adevărul său în lume — moare pe temelii unei rătăciri.

Ce vom să arătăm cu toate acestea? Vom să arătăm, întocindu-ne la punctul nostru de plecare, că nu există „motive superioare” ce ar putea justifica o „constringere” a constiinței creațoare.

DESPRE ÎNVĂȚ ȘI DEZVĂȚ

F.S.N.: Criza victoriei

PAVEL CÂMPEANU

LUI SILVIU BRUCAN îl este mai la indemînă să inventeze un Front decit să stea în front. Pentru destinul lui politic formula continuă este discontinuitatea, ceea ce a spartenței, rebelulinea. Articolul său, publicat în numărul precedent al revistei noastre, reprezintă ultima — și nu cea mai puțin importantă — ilustrare a acestelui vocații. De astă dată mesajul lui ne spune că victoria în alegeri urătoarează criza politică a F.S.N. Unul dintre principali arizanii ai acestei victorii examinăzi cu îngrijorare efectele ei. Aceasta este nota dominată a analizei lui critice care, pe de altă parte, reclamă ca însăși o analiză critică.

IN CE MA PRIVESTE, acă caracteriza această analiză a lui Brucan prin discrepanța dintre un diagnostic în genere valid și o terapeutică în genere discutabilă. De aici nu reiese nici că diagnosticul ar fi cu desăvârsire corect, nici terapeutică pe deplin inadecvată.

DIAGNOSTICUL PLEACĂ DE LA IDEEA GENERALĂ că prin victoria din 20 mai, F.S.N. a dobândit un rol pe care nu are capacitatea de a-l îndeplini. La originea acestei incapacități s-ar găsi neomogenitatea, presiunea carieristă și tendința de personalizare care plinătore susține formatiune. După Brucan Frontul înglobează o multitudine de orientări politice mergind de la extrema dreaptă la extrema stîngă. Paralel cu acest hătis de tendințe incompatibile acțiunile massă politice sunt indiferență a carieristilor. Capitalizatorul acestui amalgam nu este un program, ci un lider, din ce în ce mai sensibil la farmecul adulării și mai puțin tolerant față de opinii care nu îl aparțin.

TINDE F.S.N. SA DEVINA un nou „partid condacător”? Temerile în această privință, mărturisite Brucan, sunt legitime, o apreciere care demonstrează criza internă a F.S.N. mai convingător decât tot restul analizei. Aceasta este informația crucială, simptomul de maximă gravitate pe care autorul îl diagnosticează, rezumindu-se însă, din pacate, să-i enunță neășteptat. Atâtă cît este, fizără și dezbinată, opoziția față de F.S.N. are totuși un ax: temerea tuturor componentelor ei, precum și a numerosi colectivi

care au votat cu Frontul, făță de tendințele neo-staliniste ale acestuia. Spore deosebite de analiza care nu se prezintă, în realitate, dificultățile interioare ale Frontului, atât de amplu descrise, au o pondere mult mai redusă decit propensiunile stalinizante, căreia de altfel îl aparțin. Chiar sub forma ei telegrafică, recunoașterea acestor propensiuni este un gest salutar. Descoperirea, explicarea și aprecierea ei — precum și a purtătorilor ei — ar constitui gestul următor, care sperăm să se producă în curând.

REVENIND LA CEEA CE DIAGNOSTICUL OFERĂ, chiar și reperele folosite pentru desemnarea carentelor rămân discutabile. Astfel, în condițiile actuale dintr-o noastră formulie tradițională „stînga și „drenota” sunt mai curând derivații decât relevante. Deocamdată pentru retorică noastră politică termenul fundamental de referință continuă să rămână dictatura ceaușistă. De către parte a spectrului politic tradițional poate fi plasată ideologia sovînă, pigmentată de rudimente marxist-leniniste, a acestelui dictatură? Contra unor adine împămitente prejudecăți, stalinismul nu este stînga, sovînismul nu este dreapta, confluența lor, pe care Brucan o descrie în F.S.N., a fost instituția de partidul ceaușist.

CARACTERUL POLITIC HETEROCIT AL F.S.N. îl reproduce pe cel al bazei sale sociale. Diagnosticul în discuție nu ocolește descrierea acestor baze, dar ocolesc compoziția ei cardinală: sovînatul dictaturii, absorbit de Front nu doar în structurile lui organizatorice, ci și în indivizi care alcătuiesc aceste结构uri. Examînînd baza socială a F.S.N., autorul încearcă un excurs teoretic și predictiv,

Sub această incidență, testa lui centrală prezice că societățile Europei de Est se îndreaptă către o nouă configurație a structurii de clasă în care dominația „virful” — va fi o clasa mijlocie. Dar stalinismul a împrimit de multe societăților Est Europene acest tip de configurație în care rolul acelui strani clasa, în același timp mijlocie și de virf, revine apărătorului. Sub acest raport predicită viitorului se apropie de o evocare a trecutului.

VICTORIA IN ALEGERI A FRONTULUI este în bună măsură victoria vechiului apărător, al cărui impact economic și social asupra populației a rămas considerabil. De aceea 20 mai ar putea constitui momentul unei schimbări a raporturilor dintre noua putere și vechiul apărător în favoarea acestuia din urmă. Pe temeiul acestor schimbări ne-am putea găsi în — ori indreptă spore — o etapă în care nu puterea nașă din revoluția anti-ceaușistă controlenă apărătorul ceaușist. Ci și apărătorul ceaușist controlenă puterea nașă din revoluția anti-ceaușistă. Să în sfîrșit, pe marginea aceliei teme omise: se cunoaște că în alegerile din urmă, încopind cu U.R.S.S., apărătorul stalinist o pungă mai înverzisă — și eficace — rezistență tentativelor de destabilizare. De ce am crede că în cazul României putem conta pe o invazie a acestor orientări firești datorită căreia apărătorul stalinist s-ar metamorfoza din principalul obștagol în principalul apărător al distrugerii structurilor staliniste?

TERAPEUTICA PE CARE BRUCAN O PRESCRIE Frontului constă în trei proceduri: prima, transformarea Frontului într-un partid politic; a doua, consolidarea ideologiei, structurilor, și conducerii

sale; a treia, tolerarea fractiunilor. Primul punct, prima nedumerire: de ce să-ă recunoaște F.S.N. după alegeri identitatea de partid politic pe care refuză cu indirecție să și-o asume în ianuarie, cind o parte semnificativă a opiniei publice î-o ceră în modul cel mai insisten? Democrația bazată pe existența partidelor politice care ne erau însăși de către același autor drept doarăbila, și deci modernă, în iunie.

CHIMAREA CA ACEST VIITOR SI PREZUMATIV PARTID politic să-ă consolideze ideologia, conducerea și structurile aru un tulburător subtext pasivist. Noi ne vom buzia încă multă vreme în dezastrul pe care îl aduce cu sine un partid cu o conduceră, o ideologie și o structură consolidate dincolo de limitele tolerabile.

S-AR PUTEA INTELEGE CA ANTI-DOTUL acestui risc î-ă constituie libertatea fractiunilor. Modelul istoric al acestui partid, evocat în ultima carte publicată de Brucan în Statele Unite este Partidul bolșevic de dinainte de 1921. Critica lui din cartea amintită nu se îndreptă împotriva partidului unic, ci împotriva caracterului monolithic al acestui partid. Pluralismul nu urmă să reprezinte o virtute a sistemului politic democratic, ci a partidului unic care este negația acestui

BRUCAN NU A FOST NUMAI UNUL dintre frecvenții ideologice ai acestui variante, ci și unul dintre rarei ei militanți activi. Cu tenacitate, cetezană, și inginozitate, el a creat înaintul partidului ceaușist fractiunea cărei manifest î-a constituit scrierea celor sase. Dar formulele care promiteau să deschidă un nou orizont în martie '90 nu pot decât să ne încidă orizonturile în iunie '90.

DINCOLO ÎNSA DE REZERVELE PE CARE LE SUSCITA, Brucan are meritul incontestabil de a ne semnala dinâmîntrul egaloanelor superioare ale F.S.N. criza în care această formălune a fost precipitată de victoria ei în alegerile de la 20 mai 1990, precum și primejdile pe care criza respectivă amenință să le proiecteze asupra întregii societăți.

Iată ce li fusese trezită înstrînală? Eu nu spune că există individuală, ca și cea a popoarelor, este o sinteză ce nu se protează la îmbucătătiri: rădăcina sa a sustinut-o — și pentru accusă a trebuit să denunciasă în adincime străinătisim al „epocii de aur” și al tuturor „situațiilor nerevolutionare” din trecut care au adresat-o într-o măsură sau alta.

Să îmi duci ipoteza mai departe: dacă lucărăm cu jumătățile de măsură, acceptind „la, o lecță de apă” (ideologică, politică, socială), în cel mai bun caz, vom supraviețui; dacă dăm la o parte tot nîmîntul cel rău și suntem de cel bun, vom trăi. Cu rădăcinile, trunchiul și florile noastre. În sfîrșit, și pentru totdeauna, vom trăi!

PAULA PALTIN

Lupul cel singuratic

Dr. Silviu Brucan este, fără îndoială, omul surorilor. Ideologic de vază al partidului comunist, el a fost printre foarte puțini care au atinsă fătă ultima consecință a acestelui ideologii încă de pe lîmpînd cind gestul răzvrătitor din interiorul curăță nebunie.

După revoluție, cind reconcilierea națională devine cuvîntul de ordine, iar protodizidenți erau sanctificați, el l-a redus la tăcere, cu o vehemență înmormîtoare, pe unul dintre eroi „comandouilă sinucigaș” al celor săse.

La sfîrșitul lui decembrie, în atmosferă încă euforică a victoriei, cind nu simteam cu toții frata de cruce și do sine, asemănător morocănoasă Casandra ne-a prezis — cu cădăndătoare! — că ne vîndem pericoli oportunistul.

Apoi, cind România totă tremătă la azul cuvîntului democratic, cind însuși dictatorul invocașe apărata unui democrație judecătă în Mare Adunare Națională, acest cascador al paradoxurilor comice zafa de înaltă precizie de a exalta în presă occidentală elitismul social, trezindu-se peste noapte, din inzer, demon național. Stai și acum să te întrebă: să fie domnia sa un cinic? Un irresponsabil? Un nărlivit la fluturul în biserică? O victimă a malitiei gazetărești occidentale? Păcat că în loc de a se justifica formal, nu a facut gestul firesc de a-si anăra convingerile detalind afirmațiile buclușe; subiectul merită o scădere bună și dozbată acă îl ridică, poate, stacheta polemicilor noastre, din zona insalubră a fulduliei ofensate sau a băscălici vulgare, în cea a chiruriei reparători.

După o destul de lungă tăcere filozofică, menită probabil să ne spele memoria de resentiment și să dea răgăzii restructurărilor ideologice, iată-l pe dr. Brucan reaperind în actualitate pentru a drege besușoul (spun răutățios) surprinzător de conciliant — și totuși, mereu exat numai cu sine însuși.

Singurul din echipa sa care, consecvent cu declaratiile inițiale, consumate de bunăvoie să se lepede de cele lumeni și să se retragă la monastirea doctrinei pure (tomai acum, cind tot românul s-a spus pe politică), dr. Brucan încă reprezintă pe națională cronicăreasă într-un ultim relus al imaginii pe care o lasă în urmă și care — de ce să nu-ă recunoaștem? — a fost întotdeauna de o singulară și respectabilă sobrietate, neschimbozată de răsfaturile să tronălăia attori dandies, yes-men și silofanti.

Cînd scrioarea deschisă, adresată „Români libere”, și urmărind recentul interviu la televiziune, rămîn din nou stupefat de alternarea regulată a apologiei cu crima de lezămare, nemaiștiind dacă și în fata un (cripto) fesent sau un eretic.

In scrioarea deschisă din 30 mai domnia sa reia cu artamentele ideea exponătură discutie cu un gazetar britanic, conform căreia revoluția din decembrie

a fost îndreptată împotriva dictaturii lui Ceaușescu și a partidului comunist, „dar este triste de păr teoria că această revoluție era îndreptată și împotriva perioadei comuniste postbelice”.

N-ăs crede că sintem îndreptățit să ignorăm ca nesemnificative anumite etape din istoria înpunerii comunismului în România.

Cu toate pretențiile de originalitate îrimbitate de prin '68 începînd, comunismul aici, ca pretutindeni, ca întotdeauna, a fost cosecvent în datele sale fundamentale: tendința spre autoritarism și violență, cioplirea realității pentru ca aceasta să nu dopăsească tiparele dogmei și mult, mult fard propagandistic. Acești numitori comuni s-au concretizat diferit în spațiu și timp, dar și-au conjurat însoțătoare sincrone și s-au cumulat efectele în limba. Autoritarismul, de pildă, a cuprinză o paletă bogată de manifestări, de la colcoțirea forțării a agriculturii la birocratizarea absurdă a structurilor social-economice și la eterințarea gerontocratiei în structurile politice, cu ultima consecință — dictatura personală pe viată (și pe moarte). Dar fiecare din aceste ipostaze succeseză sau sincrone reprezintă un cumul al fenomenelor anterioare, decurgând din același principiu vieții. Momentul 17 decembrie 1989 a fost deci, consider eu, o „sinteză superioară” fierbătoare cînd se întâlnește într-o singură acțiune, într-o singură formă de răsfărul comunist, dacă, oare, întrusă această gest de suprem curaj nu a însemnat drumul de „cautare a timoului pierdut” și de rezăsire a prorielor iden-

tății, ce li fusese trezită înstrînală? Eu nu spune că există individuală, ca și cea a popoarelor, este o sinteză ce nu se protează la îmbucătătiri: rădăcina sa a sustinut-o — și pentru accusă a trebuit să denunciasă în adincime străinătisim al „epocii de aur” și al tuturor „situațiilor nerevolutionare” din trecut care au adresat-o într-o măsură sau alta.

Să îmi duci ipoteza mai departe: dacă lucărăm cu jumătățile de măsură, acceptind „la, o lecță de apă” (ideologică, politică, socială), în cel mai bun caz, vom supraviețui;

dacă dăm la o parte tot nîmîntul cel rău și suntem de cel bun, vom trăi.

Cu rădăcinile, trunchiul și florile noastre. În sfîrșit, și pentru totdeauna, vom trăi!

PAULA PALTIN



MASSIN: „Imaginea tipă a Cintăreței chiole”

EXTRASE...*Ziare înseamnă azi adevăr pentru o zi;
REVISTĂ, frumusețe pentru o lună
(NICOLAE IORGА)***EXTRASE...****SPECTATOR****NOEL MALCOLM****VECHILE BUNE ZILE RELE**

Cu 4 zile înainte ca România să-și dea votul, sediul regional din Bacău (un oraș mic la 100 de mile de București) al partidului N.T., arată ca un avanpost sub urmă. În mijlocul mitingului cu liderii locali ai acestui partid anticommunist, am auzit tipete afară, urmat de zgometul de sticla spartă. Cineva tomai aruncase o sticla de cerneală în ușa de la intrare. (...)

Cum e posibil ca o tără care a rupt-o atât de dramatic cu comunismul să instaleze un nou guvern care să fie umplut cu vechi comuniști?

O parte se explică prin campania electorală inegală, din ultimele 2 luni. Ziarele opozitelor, atât de usoară de găsit în București îngă hotelurile gazetarilor internaționali, au fost inaccesibile în multe din regiunile tării. Un redactor de la *l'Impôt*, un săptămânal anticommunist, mi-a spus că în anumite regiuni dirigintilor oficiali noștri (care datează vechiul regim anticomunist), au refuzat să distribuie acest ziar. La un chiosc de ziare din Iași mi s-a oferit un număr din *Dreptatea* (ediționat al P.N.T.-ului) care era datat cu 10 zile în urmă și mi s-a spus că îl pot cumpăra numai în cazul în care cumpăr și un număr din ziarul Frontului — *Azi*.

Televiziunea, o sură cu mai multă penetrare decât ziarele, în provincie, a rămas sub controlul ferm al Frontului. El s-a alocat partidelor, în mod egal, un spațiu pentru campania alegerilor, dar buletinele de știri și programele de discuții au fost asiduu inclin-

nate împotriva Front. A lucrat și cel mai puternic mijloc de mass-media — zvonul — făcând ore suplimentare, impotriva partidelor de opozitie. Astfel, zvon a fost faptul că domnul Ratiu, emigrant milionar, devine candidatul principal al P.N.T., planând să cumpere întărită tara sau să o vindă.

S-a zvonit că domnul Ratiu (care de fapt provine dintr-o familie de politicieni care a luptat împotriva regimului ungureș din Transilvania) este în realitate ungher cu numele real János Bécz.

S-a zvonit că Doina Cornea, dizidentă care este acum în greva foamei, a fost amanta lui Ratiu și că el (profesoră în Paris) planând să cumpere îndrumătoarea oțelului din România.

Dar cele mai importante zvonuri, care probabil au strins milioane de voturi pentru Front, au fost cele despre locuri de muncă și bani.

Lucrătorilor din fermele collective (C.A.P.-uri) îl s-a spus că își vor pierde drepturile la pensie dacă săptământul va fi redistribuit (pentru că pensionarii au fost plătiți pînă acum de C.A.P.-uri); deci, părinții lor mai în vîrstă vor deveni, în concluzie, peste noapte, muritori de foame.

Muncitorilor din uzine îl s-a spus că dacă capitaliștii vor fi lăsați să intre în România ei vor cumpăra uzinele și le vor inchide.

„Desigur”, i-am spus lui Liviu Antonesci, un sociolog dizident, „ei ar trebui să realizeze că noi, în Vest, suntem mai bogati pentru că avem sistemul capitalistic?”. „Nu”, mi-a răspuns. „El cred că voi sunteți mai bogati pentru că undeva în țara voastră aveți o masă de muritori de foame pe care îl exploatați. Tot ceea ce sunteți și despot capitalism vine din textele manualelor scolare, care la rîndul lor vin de la Marx și Engels. El cred că voi încă trăiti în Manchesterul anilor 1850.” (...)

Pînă aici devine clar că motivele adevărate pentru victoria Frontului nu provin din ultimele cîteva luni de campanie electorală. Provîn din cel 42 de ani anteriori. O nație întreagă a fost brutalizată, prost educată, chiar și dura standardurile comuniste, și informată întrumentală. Nu este accidental că mareea parte a suportului pentru Front este provincia din nord-estul Moldovei — din punct de vedere geografic cea mai depărtată de vest, neînfluentată de turismul veselic din București, de cultura minoritară din Transilvania sau de televiziunea jugoslavă. Cel mai înalt nivel

de bunăstare pe care acești oameni și-l imaginău, îmi spunea un profesor din București, era să fi cetățean al Berlinului de Est sau al Leipzigului. Pentru tot ceea ce era umilitor și opresiv în sistemul românesc, el îl învinovațea pe Ceaușescu, iar nu comunismul, (...).

Lipsa de orizont a proletariatului urban și rural, imaginația lor săracicioasă, explică în mare parte succesul Frontului. Dar nu este adevărul întreg. Din nou și din nou mi s-a spus de către dizidenți, de soferi de taxi, chiar și de Geza Domokos, un fost membru al Comitetului Central, care acum conduce Uniunea Democrată Maghiară din România, că problema majoră a României este lipsa „clasei de mijloc”. Într-o parte este o enormă masă de muncitori și de ecalață parte este un grup mic de intelectuali de elită, între ele fiind un gol.

Există o clasă de lecențiali. Doctori, profesori, avocați, ingineri etc. — mai puțin numerosi și specializați decât omologii lor cohi sau unguri, dar relevanți în spectrul social.

Sunt importanți pentru că furnizează numeroși activiști și organizatori pentru Front. Pentru că ceea ce susține Frontul (făcând la o parte structura administrativă comunistă care a rămas intactă, bineîntelea) este o alianță între muncitorii nestatori, cărora le este frică de ceea ce stiu despre efectele unei apropieri de vest a tărilor lor. Le este temă că vor trebui să muncească. Aceasta este un lucru pe care ei, niciodată, înainte nu a trebuit să-l facă. Calificările lor profesionale au fost obținute într-o mituire. Prețul pentru a fi admis la un curs universitar (plătit în bucurărul profesorului) variază între 20.000 și 150.000 de lei, depinzînd de facultate. Media salarială este de 25.000 lei pe an. Ca să-l ia o diploma bună trebuie să-l strecură profesorului o sumă similară. În urma carierei profesionale primesc mită, fără de munca reală, trăind sfiori și schimbând favoruri. Această cultură de fraudă era parțial și supraviețuire a vechilor tradiții, o reacție și o colaborare cu comunismul.

Traducere de
INDIRA POP

(The Spectator, 26 mai 1990)

„L'Événement du Jeudi”**PHILIPP LANCON****Dar de ce
l-au votat
pe Iliescu?****• DE LA TRIMISUL NOSTRU SPECIAL**

„...Bucur să neagă nimic. Negrepătrirea noilor conduceri români pentru democratia? „Da, aveți dreptate. Dar unde atî vrea să îl învăță Iliescu să ceva? Uitați-vă la Gorbaciov: acum cinci ani, era de ajuns să audă vorbind de pluralism că se și infuria. Astăzi, el încosu vorbește de asta.”

Intr-adevăr, dictatura spre finele ei a rigidizat结构urile dar nu a reformat sistemul. Ea a inoculat oamenilor un fel de inertie existențială care s-a infiltrat în toate comportamentele vieții.

• FRICA DE LIBERTATE

Obisnuită cu acest gen de schizofrenie, România avea oricum nicio repere: nu le mai au astăzi. Totul s-a schimbat; dar totul, sau aproape tot, este cu mult înainte. Etichete noi sunt aplicate pe stile vechi. Pluralismul a înlocuit, în mod oficial, sistemul partidului unic, dar în mintile oamenilor totul se petrecă ca și cum partidul unic ar mai fiind. Cei din eșalonul trei al nomenclaturii au lăsat locul fostilor lor săptini. Atât doar. F.S.N.-ul a înlocuit P.C.R.-ul dar la modul cum binele se substituie răului. Faptul că s-a constituit în ceeașa imediat următorul cădărui lui Ceaușescu l-a conferit, în ochii multor români, o legitimitate de excepție. Astfel, Ion Iliescu întrunește avanajele rupturii și ale continuării, ale stabilității și ale revoluției. El este în același timp omul care l-a răsturnat pe Ceaușescu dar și acela care redă linisteasă celor care, pînă la compromisiile în veciul sistem, se tem de pedepsă. Iliescu întruchipează schimbarea și totodată satisfacție pe cîr cîrăra le e frica de o răsturnare totală, brutală. În ochii multor români, el apare ca un factor de garanție momentană a unei anumite stări de fapt. „Români au trăit și jumătate de secol într-un regim paternalist, precizează publicistul Octavian Păler. Așa s-au obișnuit. Era o stare de securitate psihologică. Acum, le e teamă de libertate.”

• DOUA ROMANII SE INFRUNTĂ

„...Cu teamă și adversitate două români erau făcuți în față ca doi căței de porțelan: străine una de alta. Prima — larg majoritară, orientală, populară, retrogradă, închisă din veacuri lumi din afară; a doua, dramatică minoritară, urbană, intelectuală, deschisă Occidentală și pluralismului.

Tărani, muncitori și nomenclaturiști sunt în majoritate etnici maghiari „galanori” — așa cum a devenit-o Iliescu cu acest cuvînt blestemant —, chiar dacă unii dintre ei și-au bagat nasul prin Piața Universității ca să-si dea seama despre ce și vorba înainte de alegeri! De pildă, un tărân ardelen din Tîrgu Mureș a parcurs 500 de km ca să verifice dacă într-adevăr este vorba de o manifestație de „vaga-

bonzi, oameni de nimic, care n-au altă treabă.” După care, înălțat în prejudecătele sale, a votat pe Ion Iliescu și Frontul Salvației Naționale (F.S.N.). De altfel, nu mult înainte de alegeri, noua săptinare îl atribuia, lui ca și celorlalți tărani, 5.000 m.p. de pămînt arabil. Si atunci, ce valoare mai aveau indemnitzările acelora abstracte lansate în Piața Universității?

Acasă este starea conflictuală a României post-Ceaușescu: vrind-nevrind fiecare învață lectia democrației! Toată lumea vorbește întruna, mult și oricum; și-ar păra că decenii întregi de socialism au erodat orice putință de argumentare.

• „CE SURIS FRUMOS ARE ILIESCU”

Multimile acelas de fețe înăsprite, de proletari îmbrăcați în bluzoane din imitație de piele, de gospodine grăsule, de oameni simpli cu trandafiri în mînă și purtând portretele lui Iliescu la fliccare militing al nouului președinte, nu și-au bătut prea mult capul în căutarea unor argumente care să le justifice opiniunea; important era să scape de demonul dezordinii, de statul capitalismului și a străinătății: „Ce suris frumos are Iliescu”, „El, cel dinții, a apărut la televizor după revoluție”, „El a îndrăznit să completeze în vremea lui Ceaușescu” și „El nu va vinde țara Occidentului”!

Frontul Salvației Naționale s-a pricopiat să speculeze starea de derulă, manevrind mai mult sau mai puțin discret, cînd naționalismul antimaghiar, cînd ferică de somaj, cînd în sfîrșit xenofobia. Si n-a evitat să denunță faptul că setii celor două principale partide de opozitie trăiseră ani indelungă în exil. Si vorbelile asta au prins: în satul, lumea a crezut că înălțat era să scape de demonul dezordinii, de statul capitalismului și a străinătății: „Ce suris frumos are Iliescu”, „El, cel dinții, a apărut la televizor după revoluție”, „El a îndrăznit să completeze în vremea lui Ceaușescu” și „El nu va vinde țara Occidentului”!

Partizanii lui Iliescu demasă opoziția ca fiind plătită și manipulată din exterior. Adversarii lui, pe de altă parte, stigmatizind „neo-comunismul”, se tem de o revenire a comunității și a securiștilor, a întregului aparat de securitate. Astfel, un inginer din Brașov, înscris în Partidul Național Liberal (P.N.L.), a trimis trei candidații partidului său la Amnesty International în speranță că: „În acest mod, dacă îl revin, măcar vom fi ocrorați!” Căci toti intelectuașii se simt încă supravegheți și ascuțați. Oare Securitatea mai există, este activă? Pentru ei, întrebarea aceasta nu-si are locul; ei cred că Securitatea încă există și le e destul.

Spaimă noastră se adaugă celor veci: „Muncitorilor le-ar place o economie mixtă” — spunea un sindicalist brașovean — dar le e frica să-si piardă locul de muncă și habar n-au ce înseamnă privatizare.” Mai rău chiar, privatizarea îi însărcină. Cu ocazia unui sondaj al Televiziunii Române pe tema privatizării, vero cincizeci de persoane au fost întrebate la întâmplare și treizeci dintre ele erau de părere că „a privatizat” înseamnă „a priva pe cineva de ceea”.

Lipsă de cultură, desigur, dar și o rezistență înășnăcută îla orice schimbare: „Inainte, seful îi spunea să munești, dar nu cîștigai nimic” — declară un muncitor —, astăzi, îi spui că poate vei cîștiga ceva bani fără să munești!”

Morală fabulea în gura unei tinere românce, dezamăgită: „Sistemul și oamenii rămîn același. Răminem comuniști fără să ne dâm seama”.

(extrător din „L'Événement du Jeudi”, 24-30 mai 1990)

„Le Point“**OLIVIER WEBER****ROMÂNIA:
Constatare de faliment**

Ruinată, economia românească putea fi relansată pe baze sănătoase, cu o datorie externă nulă. Dar, după cinci luni de libertate, nimic nu mai merge.

Cări sărbătoare a luat sfîrșit. Încăunat de niste urme — cîndată burdușite — din care nu putea reiegi o opozitie decentă, Ion Iliescu, ales președinte — cu 85% din voturi — și dispunind — prin partidul său, F.S.N.-ul — de două treimi din Parlament, are de acum încolo deplină libertate pentru a da drumul primelor lovitură de cizma pe marelle sanctie românească. Programul și viata: zdrobită de două decenii de neghioză, economia tărilor se duce pe apa simbolului. Prin importuri massive de produse alimentare — 2 miliarde de dolari în cinci luni —, setea cea mare de libertate a secat oarecum rezervele de schimb deloc nefinanciate. Fabricile merg înavaș-lavaș — cu 50%, uneori chiar cu 30, 20% din ritmul normal —, golite de muncitorii cuprinși de demonul politic. Trist bilanț: în România, renovația economică se dovedește a fi o luceară migălăoasă și de lungă durată, timp în care celelalte tărîi din Est au și pornit pe calea „muncilor lui Hercule”. Astfel, Cehoslovacia întreprinde un ambicios program de restructurare; Polonia își propune austerație; R.D.G.-ul, înămată slături de puternice sa vecină din Vest, aleargă după economia de piată; iar Ungaria, după ce a traversat mlășinoșul teren al „gușălăului socialist”, se aruncă acum în pîncina liberalismului lucid și se pregătește chiar să se lanseze în afaceri.

In România, sarcina prezintă urgentă: pe de o parte tărăganările guvernului — primul-ministrul Petre Roman pledează pentru economia de piată iar Ion Iliescu îl împotrivescă —, pe de altă parte guvernării moștenitoare „după-Ceaușescu” intră în tără care pare, totuși, a se deda traficurilor de orice fel. Comerțul „la negru” — bisjanări — se revărsă tot mai mult pe străzile Bucureștiului. Un trafic înfloritor, analog cu altele negusturilor și combinațiilor mărunte: vinzare de lele negre, prostituție, comerț ambulant, speculații de bursă de tot soiul etc.

Pe scurt, relansarea economică nu va fi lucru ușor pentru echipa lui Iliescu. Cu atît mai mult cu cît tărani — în același măsură doritori de pămînt dar și de liniște pe care o confruntă un salar — nu s-au arătat entuziasmati de reforma agrară care, redistribuind 3 milioane de hectare, aduce cu sine un factor nou, necunoscut în acestă locuri: riscul.

A două zi după Revoluție, România constituia un paradox neobișnuit: deși ruinată, economia putea totuși să ia din loc pe baze sănătoase, datoria externă a tărilor fiind nulă. Azi, singurul dar postum lăsat de Ceaușescu poporului său — salteaua cu devize — s-a subțiat. Si, lipsind o puternică opozitie, trecerea către economia de piată pare izgonită în stîntă-asteptă. În același mod, și deci una din numeroasele iluzii pierdute din mai, între salvele de tun din decembrie și urnele din mai.

6 iunie 1990

Traducere de
COLETTE GHIMPEȚEANU-BERINDEI

CORTINA DE FIER

Doctor în istorie, Anghel Dimitrov a venit în România nu numai ca să-și continue cercetările, ci și ca reprezentant al Uniunii Forțelor Democratice din Bulgaria (în 25-27 decembrie a condus și supravegheat distribuirea ajutoarelor).

De altminteri Anghel Dimitrov cunoaște România bine, soția sa, Rumiana Stanca, fiind lector de limbă bulgară la Facultatea de Limbi străine din București și distinsă traducătoare de poezie (traducerea poeziei Anei Blandiana și a lui Mircea Dinescu a realizat-o în timpul cind publicarea ei era interzisă în România).

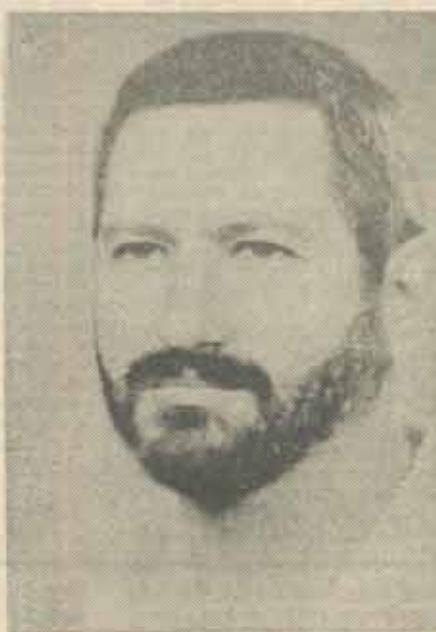
(G. A.)

ANGHEL DIMITROV

G.A. : Există în acest moment asemănări și deosebiri între țările din Est. Între România și Bulgaria care sunt după opinia ta, asemănările și care diferențele?

A.D. : În martiu nostru soldătesc, compus anumot, ca să ne educe sentimentele internaționalele est-europene (acum 20 de ani, pe cind îmi facem eu armata) îmi amintesc că revanche o imagine „geografică” menită să sugereze unitatea și puterea țărilor din Tratatul de la Varșovia „din Cehia până în China cea mare”. Versuri a fost repetă cocotat „de la Praga la Vladivostok” după disputa Moscova - Pekin. Pe urmă noctul militar de serviciu a fost sălii probabil să reacționeze față de „primăvara de la Praga” etc. Acum, chiar dacă Blocul militar de la Varșovia continuă să existe (desi ironia soarelui a făcut ca toamna acestă să plângă pentru prima oară comunitățile alegerile) nu mai e nimănii dispusi să cînte „familia țărilor socialiste”, pînă mai de curînd „unite”. (Văzind cîte ghilimele a trebuit să pun în ultimul tropozit, mă întreb dacă între țările din zona de jos a Dunării cucerirea - cea mai sigură din ultima vreme - n-ar fi înlocuită în sensul propriu al cuvîntului.) Am apelat la mica amintire „militară” nu numai ca să evoc prin intermediul ei similaritatea ultimelor patru decenii cind țările Europei răsăritește au fost antrenate în virtelejul totalitarismului comunist, ci și pentru că locul flegătuș dintr-o fată de centrul fatal (de putere), precum și eforturile de a ieși din el au depins nu numai de condițiile geopolitice, de starea economică și tradiția culturală a fiecărei țări, ci și de factori la prima vedere pur intimători - de pildă - personalitatea „conducătorului”. Asa că principalele asemănări dintre România și Bulgaria sunt: 1. existența îndelungă a unui sistem politic totalitar după modelul stalinist. 2. puterea definită multă ani de două personalități mediocre, diferind prin caracter, dar avînd o mentalitate și un fel asemănător. 3. o biserică aflată prin tradiție istorică în totală subordonare fată de puterea politică (ceea ce a lipsit mișcările de opozitie din țările noastre de sprijin). Pe acest fundal se desfacează deosebirile. 1. Ideile comuniste au rădăcini multă mai adînci în mintea bulgară, și partidul comunista bulgar o viață mai lungă (aza se exolica statamentul relativ mai tîrnică a lui Putini comuniști bulgari fată de ideile comuniste - pardon, socialiste, pentru că partidul nostru comunist a fost rebotezat și el Partidul socialist bulgar). În ciuda evidentelor prăbusiri a ideologiei comuniste, majoritatea membrilor de partid își rămân credincioși din cauza conservatorismului de gîndire, din cauza fricăi de schimbare, și din nostalgia fată de vechile privilegii (nu numai materiale, politice, ci și psihologice - de a se simți „alesi al soarelui”). Impresia mea este că acest strat al comunităților pragmatici este destul de mare. Pe urmă trebuie luat în seamă că în Bulgaria au existat grupuri de comuniști aflată în opozitie fată de regimul lui Jivkov, care au salutat cu căldură „prestoșka” lui Gorbaciov, iar după lovitura internă de partid de la 10 noiembrie nu au mai vrut, sau nu au mai putut să depășească acest prag. Într-o astfel de situație se poate intui nostalgia după convingerile tineretii. Încercare de salvare de la o obligatorie reevaluare a vietii proprii și felicitarea specificului - în ceea ce o priveste viitorul partidului comunista bulgar. De altfel, dacă partidul comunista român și-a continuat existența oficială, mă așteptă că astfel de pozitii și mentalități să existe și în România. Si probabil și există - sub o altă formă.

G.A. : Totuși vroiam să-i spun că în această primă deosebire există multe asemănări: din grupuri și categorii sociale echivalente este alcătuit (cred) în mare



parte, nucleul Frontului - „fesările convinsi”. Dar care este realitatea deosebire?

A.D. : 2. Atitudinea fată de Uniunea Sovietică, în raport cu care se defină politica externă. Existind o motivatie istorică diferită, Bulgaria a fost totodată considerată cel mai apropiat satellit al Uniunii Sovietice, (ceea ce o sortea unui scepticism politic traditional al Occidentului) pe cind România a fost multă vreme privită ca o țară cu o poziție politică relativă independentă, ceea ce 1-a, atordat unele avantaje. Cea ce a fost multă vreme privit ca un copil neasumat, cu îngăduință senzu necunoscîndării lui în interior și doar comportamentul lui cără paranoic din ultimii ani a creat, în sfîrșit, imaginea României - ca una dintre țările europene cele mai feroce asuprute. Din această cauză, împotriva lui Jivkov a existat totdeauna o opozitie, pe cîte vremuri comportamentul ambigu al lui Ceaușescu „înșelind” o vreme inteligențială românească, opozitia deschisă împotriva lui să arătă destul de tirziu. 3. Modul diferit în care s-a deschis calea spre democratizare. În cele două țări ale noastre îmi pare o ultimă mare deosebire. E drept că în acest moment rezultatele revoluției române sunt destul de anemice, și mai neclară decât mă așteptam; totuși nu crede că poporul român va mai admite un totalitarism de tip comunism, după această revoluție. Pe de altă parte, revoluția română a jucat un rol însemnat și central. Ea a ajutat la clarificarea drumului spre o societate democratică și a opriț (sper că definitiv) intenția de represiune fată de opozitie. In Bulgaria, distrugerea sistemului totalitar a început cu mii de nasnice, legislative, dar este un proces care nu mai poate fi întors înapoi. Opozitia a obținut succes, iar forțele reformatoare ale partidului și-au exprimat dorința și scrijino procesul democratizării - fie pentru a mai rămîne la putere, fie pentru a se mai păstra ca forță politică reală în viața țării. Viitorul foarte apropiat nu se va dovedi că vor reuși.

G.A. : Din cine este alcătuită opozitia bulgară în acest moment?

A.D. : După 9 sept. 1944 (23 augustul bulgar) a existat o miscare de opozitie împotriva dictaturii comuniste în curs de instaurare (alegerile au fost falsificate și în Bulgaria). Nu avem încă datele exacte, dar estimăm că numărul victimelor comunismului în Bulgaria se cifrează la aproximativ 150 000 de oameni. În perioada din urmă sunt făcute publice crizimi însăși întărite petrecute în legătură de lingă orașul Loveci și satul Scravona (cie au functionat în perioada 1959-1962, adică destul de tirziu după prima undă de „terroare revolutionară”). Frica insuflată prin astfel de milioane și tendința (într-o oarecare măsură) de împotrivire pasivă a bulgarilor, formați în decursul istoriei, nu au permis o opozitie ca în Ungaria, Polonia,

Cehoslovacia. Nucleul Uniunii forțelor democrațice există de circa doi ani: el a fost alcătuit în primul rînd din intelectuali, dar actualmente lor au gasit repede ecou în diferite straturi sociale. Înță la 10 noiembrie (trăsătura lui Jivkov) activitatea de opozitie a fost susținută de Clubul de susținere a găzduștilor și președintele.

Ecoșașnost, Comitetul de apărare a drepturilor omului și de sindicatul independent Podkrepa (Sustinere). Membrul acestor organizații au fost suosi persecuților, arestați, expulzați din țară. Acum, U.F.D. (Uniunile Forțelor Democrațice) reunește 15 partide și mișcări politice: organizații inițiale s-au largit și s-au creat secții în toată țara, în plus au reînăscut partidele veci, anihilate în 1948, și altele noi. Președintele Uniunii este filozoful Jelio Jelov. În Uniunile forțelor democrațice se află reprezentanță într-o parte a idei politice, cu excepția organizațiilor de dreapta, nu ar putea participa la ea grupările care propovăduiesc violență, rasismul, fascismul - care în Bulgaria nici nu s-au arătat deschis. În Bulgaria există peste 20 de partide și organizații care se declară de opozitie, unele exorimind numai opinile politice ale creatorilor lor. De altfel, în Europa răsăritenă, cea abia trezită la o viață politică normală, mai există destule pericole. Cultura politică (chiar și a inteligenției care se ocupă de politică) îmi pare insuficientă (cred că și în România este la fel). Pe de altă parte cred că un partid comunist aflat la putere, chiar dacă nu face economie de preparate cosmetice de infrastructură și chiar dacă își afirmă, cu jumătate pățimășe, dorința de reinnoire, rămîne mai degrabă o forță conservatoare. În opozitie se află încă la vîrstă copiilor.

G.A. : Si atunci cum vezi alegerile de peste lună?

A.D. : Opozitia bulgară n-are bani (față de cele 25 de milioane de leva ale partidului comunista-socialist, unii au dispuse pînă acum doar de 10 mil leva). Ea n-are suficient timp de pregătire, nici lideri suficienți de cunoscuți, nici oameni politici abili. În provincie, mai ales în orasele mici și la zile frîcă este încă puternică și schimbările foarte mici. Posibilitățile propagandei electorale sunt inegale, opozitie, mai ales în provincie, este puternică și în cluburile de „interes” - numai într-îndurările întreprinderilor, nu. Multă vreme am trăit într-o lume paradoxală, și viața noastră de azi este încă plină de paradoxuri. Cel mai mare este că, într-o situație politică în care pentru prima oară după 9 sept. 1944 comunitățile bat în retragere, guvernul este în întregime format din comuniști. La voi, revoluția a făcut ca euforia să dureze mai multă vreme. Dar prețul scump cu care ea a fost plătită cred că a ascuns atenția românilor fată de posibilele manevre prin care numenclatura va incerca să se mențină la putere. Astă că am să-mi permit o gîmă: „pe 22 doar așa cojît portocală, acum, pe 20 mai, minciu-o”.

G.A. : Care este de fapt situația securității și a fostei numenclaturi la această ora în Bulgaria?

A.D. : Euforia a trecut destul de repede după „lovitura de nalat”, pentru că la fel de repede oamenii au înțeles că dină răsturnarea de pe „tron” a lui Jivkov, situația aruncă că nu s-a schimbat. Strucтурile totalitare sunt încă neînlăturate, numenclatura exercită putere ca și înainte. Anchetul de reproșare este același. Secțorul 6 (care se ocupă de luptă cu „diverșitatea ideologică”, adică cu liber-sindicaliști) a fost desființat, dar dină părțea celor iluminati și a celor sceptici a fost inclus în sectorul 5 și 7; cel mai reaște susține că a fost inclus în sectorul nou format de Apărare a Constituției (dau o traducere liberă). Sub presiunea militanților (colectivități) s-au făcut totuși unele schimbări, de pildă au fost înălțate unele fise politice, s-a creat o presă de opozitie, iar vechiul parlament, dină multe coduri și cu o indisciplina umanității a desființat rolul conducător al fostului partid comunist bulgar; pe urmă, a fost votat repede un suu interes de legi, îndrumat chiar împotriva deciziilor proprii de mai înainte. Ministerul Apărării și cel de Interni au declarat că se depoliticizează (oamenii sunt același). Partidul comunist a stărtuit să-si păstreze organizațiile de bază la locurile de munca și pînă la urmă s-a ajuns la un compromis: fidulii comuniștilor (denumit „socialism”) pot să se organizze după locul unde locuiesc, dar și în cluburile de „interes”: numai într-îndurările întreprinderilor, nu. Multă vreme am trăit într-o lume paradoxală, și viața noastră de azi este încă plină de paradoxuri. Cel mai mare este că, într-o situație politică în care pentru prima oară după 9 sept. 1944 comunitățile bat în retragere, guvernul este în întregime format din comuniști. La voi, revoluția a făcut ca euforia să dureze mai multă vreme. Dar prețul scump cu care ea a fost plătită cred că a ascuns atenția românilor fată de posibilele manevre prin care numenclatura va incerca să se mențină la putere. Astă că am să-mi permit o gîmă: „pe 22 doar așa cojît portocală, acum, pe 20 mai, minciu-o”.

11 mai 1990

A consensat
GABRIELA ADAMEȘTEANU

F.S. În luna (nu de mică) care să-a scurs, au avut loc alegeri în ambele țări, după cum se stie; opiniile conținute au fost, în mare măsură, validate. (RED)

Nos dijote a Ver como quien no da goma
Tú que hiciste visibles los rostros los ojos
que podían solamente existir por las pintadas, revelando ojos.
Tangille aparición a veces como en o un golpe ala que haces en tu ojo.
Así mirando, perforando en la lutz oja en lo oscuro ya.
Visualiste en mundo coj palabras pintadas que de tus ojos festiles volaban en el aire.
...y fué la tierra azul como una naranja.
Rafael Alberti

RAFAEL ALBERTI : „Grafopoem”

Nici un eveniment politic din ultimii douăzeci de ani nu atras atât de mult atenția lumii occidentale, pînă în colțurile ei cele mai îndepărtate, ca dramaticele schimbări survenite în Europa răsăriteană în cursul anului 1989. Un impact aproape identic îl exercită mai puțin dramaticele, dar foarte semnificativele decizii și procese politice, sociale și economice din 1990. În Europa de est a intervenit un fenomen extrem de rar, un proces ce va preface din temeli lumenă pe care am cunoscut-o; consecințele vor fi atât de bogate, incit nici nu le putem întreări pe deplin. Am devenit participanți și martori ai unei desfășurări care nu s-a încheiat. Sistemul actorilor acestor piele, trăim în cadrul ei, sistemul modelaș de ea, este propria noastră plesă. Discutind evenimentele în curs, ziaristii și cercetătorii folosesc termenul ca „evenimente istorice”, „de rezonanță mondială”, etc. Adjectivul „istoric” are acel trei sensuri diferite. El înseamnă, mai întâi, că aceste evenimente vor fi consimilate în toate cărțile de istorie ale vîitorului. Mai departe, înseamnă că ele au expeditat într-un trecut irevocabil un continuum ce pare să fie prezentul eternizat al ţărilor est-europene; înseamnă că evenimentele din 1989 au, închis odată pentru totdeauna un capitol din viața acestor națiuni. În procesul deconstrucției sale, totalitarismul a devenit istorie. În sfîrșit, termenul „istoric” are și semnificația de „istorie trăită”. Evenimentele est-europene au creat o legătură invizibilă între participanții acestui lăsat și martorii ei, o legătură a contemporaneității. Începînd din acest moment va exista o memorie comună, împărtășită, a contemporanilor noștri politicești congiunți, aşa cum niciodată nu a fost cazul pînă acum, în perioada de după al doilea război mondial. Ceea ce s-a întipat în Europa răsăriteană este acum textul comun al unei interpretări în care contemporanii pot și ei să intervină. Când desfășurarea, drama, încă nu s-a încheiat, cind ea continuă să fie o experiență în curs, înăuntrul orizontului nostru comun. Interpretarea este, în felul ei, și o intervenție activă în acțiunea pielei.

In mintea cititorului de ziare, în mintile spectatorilor care vizionează programele de televiziune, nu subistă nici o identitate: în Europa răsăriteană se desfășoară o revoluție. Așa și este. În mod normal, oamenii care, în loc de a studia cărți de sociologie și de științe politice, urmăresc și observă ceea ce se petrece, au el dreptate. Pînă la urmă, cărțile de specialitate vor fi cele care se vor adapta la inovația politică și la tot ce oamenii gindesc și fac. Agadar, au loc adevărate revoluții. Dar ce fel de revoluții? Care sunt trăsăturile lor speciale? Ce origini și ce tradiții au aceste revoluții, ce obiective stau în fața lor? Cum pot ele să transforme harta politică a Europei, poate chiar și harta lumii? Iată întrebările pe care le voi discuta în cale de față.

In prealabil, trebuie să fac o observație. „Europa răsăriteană” la care ne referim aici nu este o categorie istorică, una culturală sau una geografică, ci numai o categorie politică. Cehoslovacia, Polonia, Ungaria, Germania răsăriteană și cîteva dintre republike care intră în componenta Iugoslaviei federațive sunt central-europene prin tradiție, nu numai din punct de vedere geografic, ci și prin tradiție. În contextul nostru, „Europa răsăriteană” desemnează însă sfera de influență sovietică. Ea înglobează satelelliți de ieri care au fost constrinși să accepte modelul totalitar al organizației sociale și politice, precum și Iugoslavia, care a implementat același model pe cont propriu.

Intruct „revoluția” conține două aspecte – primul fiind deconstrucția totalitarismului iar al doilea fundarea unei noi ordini sociale și politice – „Europa răsăriteană” nu este o titulatură gresită, în măsură în care discutăm primul aspect; dar titulatura devine gresită din momentul în care trecem la discuția celor de la doilea aspect.

1. Anumite revoluții „survin”, „izbucnesc”, constituie „întâmplări”, în timp ce alttele „au loc”. Aceste tipuri diferă între ele ca vizibilitate și ca temporalitate. Din acest motiv Hannah Arendt a remarcat că politica se desfășoară în sfera aparentelor. Totodată revoluțiile politice sunt intense și de secură durată. Într-o suflare de evenimente concentrante, accelerate, declanșate de acțiuni umane precum direcționate, ele reușesc să se impună sau, dacă nu, se soldează cu o înfringere. Prin contrast cu ele, revoluțiile sociale și economice, cel puțin în mod aparent, „se desfășără” și „au loc”, în loc de a „surveni” în calitate de fapte „întâmplătoare”. Ele au un caracter extins în timp și constă din acțiuni care propulsă întrigi procese, nu simple evenimente. Dar însă acțiunile care inițiază revoluțiile sociale sau economice sunt concise, concentrate la extrem. Aceste acțiuni sunt decizii, decrete, reforme. Efectuarea unei asemenea acțiuni se soldează cu efect imediat, în cursul unei singure zile sau chiar, uneori, într-o singură oră. Dar acest scurt act inițiator este urmat de un proces îndelungat, compus din revoluțiile sociale și economice ale căror rezultate nu pot fi profitate, ci doar presupuse, producerea unor asemenea rezultate neputind fi prozisă cu un grad prestabil de certitudine.

Revoluțiile politice sunt inițiate conștient, fără a fi totuși planificate; de regulă, oamenii care fac o asemenea revoluție au conștientia ei. În schimb, se întâmplă foarte rar ca revoluțiile sociale, economice și chiar tehnice să fie inițiate conștient. Aceasta este unul dintre motivele vizibilității lor reduse. Ele constituie procese subterane. Dar, pe măsură ce se extind și devin mai puternice, vizibilitatea lor sporeste. În toată această străveche poveste, secolul douăzeci, și în mod special totalitarismul, a introdus un element nou. Dictatura totalitară, și în particular versiunea ei leninist-stalinistă, a declanșat revoluții sociale, politice și tehnice prin decret; în plus, ea nu a permis proceselor să se desfășoare în timpul care le este propriu. Partidele nu interferă constant cu revoluțiile pe care propriele lor decrete și ideologii le-ar fi declanșat oricum; partidele au intervenit spre a accelera desfășurarea lor cu viteză crescîndă în direcția unui scop prestatibil, promulgat. Din acest motiv, revoluțiile tehnologice și economice s-au politizat și au dobândit o vizibilitate foarte mare, comparabilă cu aceea a proceselor politice.

Revoluțiile est-europene sunt revoluții politice în măsură în care au înălțat vechiul regim și purcăt acum la acel moment unei noi instaurări. Ca revoluții politice, revoluțiile europene răsăriteane urmărează într-un anumit grad, desăi nu în mod integral, tradiția altor revoluții politice. Pînă în prezent, cu singura excepție a României, ele nu au avut loc sub forma unei răscoale. În Cehoslovacia, revoluția a luat forma unui gigantic act colectiv de nesupunere civilă, forma unei a două ediții, mai bine pregătită și mai amplă, a primăverii de la Praga. În Polonia și Ungaria revoluția politică s-a desfășurat pas cu pas, ca un fel de revenire asupra luptelor dramatice din perioada anterioră, cum sint revoluția ungărească și răscoala din 1956, înăbușite de Armata Sovietică, și mișcările protestuale de masă din anii '70 care au culminat prin instituționalizarea

cătoare sunt de dată recentă și ambele invocă anul 1956 ca apartinând proprietății lor tradiții. Imre Nagy, prim-ministrul comunist rebel al acelei revoluții este venerat ca martir al anului 1956, iar numele populistului democrat Istvan Bibó, ministru de stat în guvernul revoluționar din 1956, este scris pe toate standardele.

Ca regulă generală, revoluțiile și-au ales drept început nu un eveniment din trecut, ci unul din prezentul actual. În mod normal, gestul revenirii la un anumit moment din trecut este menit să deghezeze evenimentul real. Dar nu acesta este cazul cu întoarcerea poloneză la anul 1945 și nici cu căutarea maghiară a rădăcinilor revoluției lor în 1956; acesten nu sunt gesturi de travestire a revoluțiilor reale de astăzi. Dimpotrivă, revoluțiile prezente sunt percepute ca niște continuări ale revoluțiilor anterioare; tot ce a survenit pe plan politic în intervalul dintre ele a fost pur și simplu starea bugetelor. Gestul stergerii are o importanță crucială; el explică refuzul oricărui răfușări singură și chiar reticența de a aplica vreo măsură punină împotriva persoanelor care au deținut poziții politice importante în cadrul regimurilor totalitare (exceptându-l, bineînțele, pe assassini de rînd). Gestul stergerii semnifică o amnezie auto-impusă; este purificarea memoriei collective și întoarcerea unei pagini noi, curate. Unii lideri ai Partidului Socialist Ungar („partidul succesor” al comunistilor) deplină acum îngrăditudinea populației față de cel ce, folosind poziția lor, au facilitat transferul puterii; dar acești lideri gresesc. Lipsa recu-

REVOLUȚII ALE EUROPEI „GLORIOASELE RASARITENE”

AGNES HELLER

Agnes Heller a făcut parte din cercul prietenilor, elevilor și colegilor lui Georg Lukacs. Înlăturată din motive politice din posturile pe care le ocupa a părăsit în 1977 Ungaria. A publicat și a predat în diferite țări occidentale. În prezent lucrează la prestigiosul centru de cercetare și predare care este „New School for Social Research” din New York. Critică manifestat el în teoria și practica regimurilor totalitare și în teoria și practica regimurilor prosovietice din Europa răsăriteană a constituit de o linie majoră a scrierilor Agnesei Heller. Grăitoare în această privință este carte „Dictatorship over Needs”, scrisă împreună cu Ferenc Feher și György Markus (publicată în 1983 la Basil Blackwell, Oxford). În studiu inedit pe care îl propunează atenției cititorilor noștri, Agnes Heller meditează asupra celui mai pasionant fenomen istoric al prezentului: revoluția europeană din 1989 și semnificația ei glorioasă. Glorioasă, în măsura în care ea înseamnă deconstrucție a totalitarismului, restaurare și instituire a democrației și libertății. (S.V.)

Solidaritatea, a mișcării temporar înfrînte pînă-o lovitură militară proiectată și ordonată de conducerea sovietică. Adevarul este că populația Poloniei, Ungariei și Cehoslovaciei, profitind de absența unei amintiri militare sovietice iminentă, s-a întors la programele și inițiative istorice originare vizând eliminarea dominației sovietice și a continuării această istorie ca și cum interventiile sovietice nu ar fi avut loc niciodată. Mișcarea de revoluție, parcurgerea același cerc, este sensul initial, premodern, al termenului „revoluție”. În cazul României însă nu s-a pus problema parcurgerii repetate a același cerc; nu altul este și cazul Germaniei de Est. În polonă vorbind din cadrul revoluțiilor răsăritene, motivul german și cel roman au fost mai tradițional.

In primul caz, eliberarea de ocupația străină, unificarea cu restul națiunii, în al doilea caz, eliberarea de sub jugul unui tiran și suprimarea acestuia. Înălță într-adevăr două melodii puternice și simple. În mod cert, ungurii, polonezii, cehii și slovenii nu doresc să se întoarcă însă la starea de lucruri din 1956, respectiv 1968 sau 1980, nici la ideologii, proiecte și forme de organizare din timpurile acelora glorioase. Ele se reintorcă în acel punct numai pentru a luce un nou start, pornind de la acțiile anterioare de înălțare reală sau potențială a unor dictaturi totalitare. O privire rapidă aruncă asupra evenimentelor va confirma justezile acestei afirmații. Coaliția tuturor forțelor de opozitie din Polonia continuă să se numească Solidaritatea, cu toate că această entitate politică are puține asemănări cu Solidaritatea din 1980. Si totuși, Solidaritatea este mai mult decât un simplu nume; există o continuitate autentică în calea de față. Cite priveste Ungaria, ambele partide condu-

nostinței este reversul absentei oricărui vindictă. Domnul Pozsgay nu mai are sansă de a fi ales președinte al noii republici, dar nici membrii politiei secrete nu riscă să fie încomuniati cât timp vor trăi. Stergerea înseamnă toamă acelă lucru.

Schimbarea sau transformarea politică se poate numi revoluție dacă are ca rezultat schimbarea suveranității. Sistemele politice totalitare se bazează pe suveranitatea partidului, ceea ce înseamnă că partidul comunist este sursa formală a oricărui putere. În apropiori toate cazurile (deocamdată, cu singura excepție a Bulgariei), suveranitatea partidului a fost abolită în Europa răsăriteană atât de jure cit și de facto în Iran, revoluția Ayatollahului Khomeini. Dar unele revoluții politice est-europene sunt „glorioase” și într-un alt sens. Gesturile lor de „reînnoire”, de reinvenție de la punctul în care s-a „întrerupt” istoria lor, precum și voiajă de a sterge din memoria colectivă înșânsă acea „întrerupere” – prezintă, luate la un loc, o anumită similitudine îndepărtată cu „glorioasa revoluție” din Anglia.

Traducere de
SORIN VIERU

(Vă urma)



„Răsuflare și facultatea pe care o căpătăm cel mai tîrziu și care pierde cel mai curind” (ALFRED DE VIGNY)

Fotografie de
MARY ELLEN MARK

Într-un moment culminant al gindirii asupra totalitarismului, Orwell a scris relații decisive care se stabilesc între limba, gindire, ideologie și societate. Eseul său „Politics and the English Language” și anexa despre newspeak la romanul său cel mai faimos, 1984, conțin elemente esențiale ale oricărui critic sistematic a fenomenului totalitar sprințită pe analiza limbajului.

Printre cele mai complete tratări ale temei, carteau apărută în 1977 sub semnătura tinerei cercetătoare Françoise Thom (fiică a lui René Thom și elevă a lui Alain Besançon), La longue de bois, ocupă un loc special. Mai intâi, autoarea a avut acces direct la versiunea paradigmatică a limbii de lemn – cea practicată în Uniunea Sovietică; apoi, carteau se bazează pe marile achiziții ale lui Alain Besançon în domeniul teoriei ideologiei; în fine, suportul asigurat de lingvistică și politologie unei abordări științifice este dublat de un simfopape literar pentru realitatea opresivă a limbii de lemn.

Prezentăm cîteva extrase din versiunea românească a cărui, în pregătire la Editura Humanitas. Avem vîntătăea de a crede că propunem o lectură mereu actuală: în postcomunism se vorbește încă foarte fluent limba de lemn.

Prezentare de SORIN ANTOHI

FRANCOISE THOM

Lingvistul sovietic N.I. Marr prevedea momentul în care proletariatul înginerilor să se elibereze și de limba vorbită supusă umilitoarelor constringeri naturele; în comunism, muncitorii să abandonă limbajul, instrument formal și retrograd modernizat de la obscurantismul trecut, și ar comunica numai prin contactul gindirii.

Or, se pare că autoritatea curintelor, ca și aceea a statului, să întridă „dialectică” în socialism, în astăptarea marei multum universale. Nici un regim nu este la fel de prolin ca regimul comunist, nici la fel de pelos pe monopolul său asupra curintului; nici un regim nu-și stiu mai bine să ia în stăpînire limbajul și să-l canătizeze în interesul său.

Dar acest limbaj nu se poate cu limbajul obisnuit; zadarnice distingem în el cuvinte și fraze – ore ceea ce radical străin. Lipsa lui de substanță frapăza mai mult. Preza sovietică include puține aluzii la actualitate, puține descrieri, puțină informație. Acest suvor de cuvinte nu se alimentează de la nici o sursă vizibilă și totuși se scurge zilnic în milioane de exemplare, se recăză în milioane de cărți, invadăza radioul și televiziunea, apărând capacitatea de a se autogenera la infinit. Totuși, lipsa de conținut nu e singura trăsătură distinctivă a idiomaticii sovietice: limba pare să fi suferit și să a mutație.

Discursul comunist a fost luate multă vreme drept

un jargon; însă termenul de „limbă de lemn” (dubosu și fizică – literal: „limbă de stejar”) desemnată în origine în rînd stilul administrativ greo pe care îl înălțăgea birocrația teritorială. În anii ’20, acesta limbă nouă propagată de presă – pe care scriitorul Zoschenko o numea „limbă de maimuță” – a luată bucuria în zefirea. În aceeași perioadă, în Polonia se vorbește de „limbă înghețată”. Orwell a fost primul care a înțelește că nu era vorba de un jargon oarecare, rîzabil și pînă în urmă inofensiv, ci de o metamorfoză a limbajului în contact cu ideologia. El a avut și intuiția rotului jucat de newspeak în funcționarea statului totalitar.

La ora actuală, termenul „limbă de lemn” a intrat în uz; și este chiar superficial, pentru că e folosit aproape oricum, pentru a stigmatiza un anume discurs politic sau altul, un anume stil vîcă de jargon sau altul.

Din pricina folosirii abuzive, se vîd prea des că acest termen acoperă un fenomen foarte precis, reperabil prin criterii formale. Căci limba de lemn degeaba este curgătoare, deosebită umpezi, periodice și cărți, alimentând multiple discursuri – factura sa este eminentă uniformă. Particularitățile formale ale limbii de lemn – sintactice, lexicale sau stilistice – îl mantină natura aparte, dar nu o epuizează. Raportul său cu realitatea o îndepărtează la fel de mult de limbajul obisnuit: erindu-se în discurs științific, din care orice imaginări este exclus, ea pretinde a avea monopolul

aderărilui; or, ceea ce descrie ca nu este, iar ceea ce este e refuzat fără incertă prin invocarea a ceea ce trebuie să fie. Limba de lemn este o serie de incantări magice, deghizată în lanț de acțiuni necesare.

Strângește limbii de lemn cîteva din faptul că ea, spre deosebire de celelalte limbă, nu are decât o funcție: a servit de vehicul ideologică. Ea este deci infinit mai simplă decât limbă naturală. Si totuși, trebuie să arătăm această simplitate, mecanismele primitive care sunt în joc, uniformitatea procedurilor. Acestea e scopul lucrărilor de față.

1. Prin ideologie înțelegem o glisare de tip gnostic care fondiază o doctrină a răinării pe pretenții științifice. Marxism-leninismul și nazismul sunt formele cele mai dezvoltate ale ideologiei. Pentru definiția acestora, vezi A. Besançon, *Les Origines intellectuelles du leninisme*, Paris, 1977.

2. Acest studiu se referă la ansamblul discursului comunist. Citatele provin din presa sovietică și din publicații comuniste franceze și sunt cel mai adesea alese datorită banalității lor. Cititorul francez își poate face o idee despre limba de lemn sovietică prin consultarea publicațiilor în francez ale Agenției de Presă Novosti.

LIMBA DE LEMN

ȘI SOCIETATE CIVILĂ

Totuși, ceea ce are mai redutabil Sovița este faptul că ea există. O societate nu devine total permisibilă la putere decit dacă legăturile între indivizi și între grupuri sunt precare și instabile. Limba de lemn contribuie puțină la infăptuirea acestor condiții prealabile: întregul teren pe care-l ocupă este confiscat limbii naturale. Or, discursul de

lemn este un discurs cu sens unic; el nu admite replică. Singurul răspuns posibil la un discurs de lemn este un alt discurs de lemn; ne putem la rigoare spăra¹ în limbă de lemn – manifestându-ne conformitatea la linie – dar în nici un caz nu ne putem exprima astfel fără a multa ideea. Comunicarea se găsește deci securicirculată în domeniul imens al vieții publice, unde limbă de lemn domnește fără rival; constituirea legăturilor sociale devine aici aproape imposibilă, căci un idiom care are drept unic referent forță nu le este deloc propice. Discursul de lemn acționează de sus în jos; el este o curățe de transmisie printre altele. Pentru cetățeanul dintr-un stat comunist, toate formele de existență publică sunt asociate cu limbă de lemn, atîfel spus, cu raporturi de forță mai mult sau mai puțin explicate. Societatea civilă este impiedicată în permanență de absența unei limbi adecvate: limbă naturală care supraviețuiește cel puțin parțial în sfera privată nu ajunge pentru a asigura ansamblul relațiilor care urcă o societate civilă: lipsesc în special înțreaga terminologie a dreptului, escamotată sau deturată de limbă de lemn, și un întreg vocabular abstract, în egală măsură monopolizat și purtat de logosul comunist. Din acest punct de vedere, se poate spune că lim-



Execuție SS în Polonia

ba de lemn completează acțiunea planificării²: privată de inițiativă economică, societatea este și ea lovită de sfazuri: ea nu are dreptul să se desfășoare nicăi în domeniul practic al economiei, oic în spațiu simbolice al limbajului. Ca și planificarea, limba de lemn nu poate împiedica integral existența unei societăți, dar ea forțează această societate să trăiască înțelit, să vegeteze în forme extrem de primitive. Fiecare individ pleacă într-un fel de la zero, trebuie să-si cunoască limbă fără a putea beneficia de experiență altuia și fără să poată transmite ce a învățat; fiecare efort rămîne izolat și ansamblul societății rămîne plonjat în murmur doarace comunicarea gândurilor săi și a bunurilor este blocată. Opera lui Zinoviev ne oferă o privire de ansamblu: nemoralitatea asupra pasului bălit în loc de care, ca ajunge chiar să-l reproducă în forma sa, și asupra acestei insularități care se crează între oamenii atunci cînd curîntul a devenit suspect. Însoțindu-se din neîncredere la fată de limbă, în general, limbă de lemn reușește cel mai sigur să înțeleagă societatea civilă.

Limbă de lemn este organul central al statului totalitar. Fără ea, puterea ar fi obligată să se localizeze în instanțe stabilite și reperabile, și nu ar avea deci acest caracter de amenințare; fără ea, acestă putere ar putea uza în același timp cu dezinformatori săi, sau ar putea să cadă în mîini reale; fără ea, ea nu ar împregna

niciodată complet realitatea; fără ea, ideologia ar rămîne literă moartă, lipsită de orice priză asupra lumii umane; fără ea, în sfîrșit, societatea ar opune agresiunii ideologiei o rețea strinsă de tradiții, de relații umane și de contracte. Discursul comunist face din limbă o figură a arbitrarului și reușește astfel să discrediteze limbă, adică să-i rupă pe om de umanitate.

1. Barbuse relatează cu tăndrețe un dialog între Stalin și un responsabil de partid, unde utilizarea defensivă a limbii de lemn apare de minune:

STALIN: – Cum stăti cu semănătul? RESPONSABILUL: – Cu semănătul tovarășe Stalin, am făcut mobilizare.

S.: – Da, și?

R.: – Am pus problema energiei.

S.: – Da, și?

R.: – Avem o schimbare favorabilă, tovarășe Stalin, o vom avea în curînd, schimbare favorabilă.

S.: – Da, dar în afîrsit?

R.: – Se fac proiecte de ameliorare.

S.: – Bine, bine, pînă la urmă, care este stadiul semănăturiilor la voi?

R.: – Cu semănătul, pentru moment, nu putem face nimic, tovarășe Stalin (V. Barbuse, *Stalin*, Paris, 1938, p. 239).

2. A se vedea în legătură cu acesta A. Besançon, *Anatomie d'un spectre*, Paris, Calmann-Lévy, 1961.

(Continuare în pag. 18)



In mousoleu, încă impresună

ACEASTĂ PUBLICAȚIE APARE IN U.S.A. SI CANADA
AGENT EXCLUSIV DE DIFUZARE SI COORDONARE
AMEROM CORPORATION - Mr DINU C. SURESCU

Au colaborat: Anton Burcea, Dorin Tigănaș, Călin Serafimovici (secretariat), Emanuel Pârvu (fotoreporter), Mariana Dinu, Raluca Barac, Emil Szobo, Mihai Gherman (corector), George Arun, Marina Mezei, Dan Oprescu, Rodica Polade (redactori), Teodor Sugar (secretar general de redacție), Gabriela Adameșteanu (redactor șef adjunct), Stelian Tănase (redactor șef).

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic București,
24 pagini - 3 lei